De verslaggever van de Nieuwsbode

Tjeerd Adema

bron
Tjeerd Adema, *De verslaggever van de Nieuwsbode*. Met illustraties van J.H. Lutz. G.B. van Goor Zonen, Gouda's U.M., 's-Gravenhage 1930

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/adem001vers01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. de Bibliotheek Zuid-Kennemerland

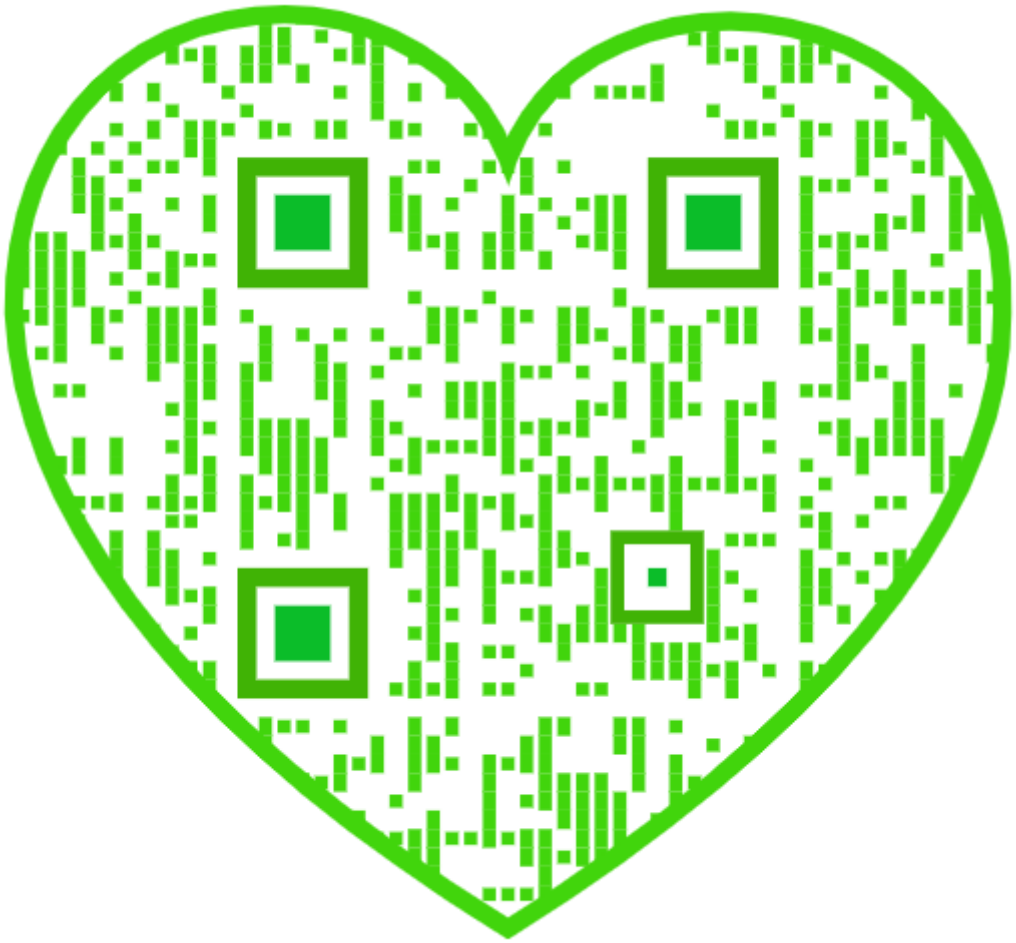

De verslaggever van de nieuwsbode

1
De eerste dag.

TOEN hij de lange gang, die naar het redactiebureau voerde, ten einde was geloopen, zette Jan zijn koffertje voorzichtig neer en klopte een beetje zenuwachtig op de vervelooze deur.

‘Binnen!’ riep een harde stem.

Jan deed de deur open en keek in het prettige gezicht van een man van ongeveer zestig jaren, die een brilletje droeg en een recht overeind staande kuif had.

‘'n Ongeluk gebeurd?’ vroeg hij. ‘Zeker weer een jongetje te water, of is er weer een paard op den loop?’

‘Ik ben de nieuwe volontair, meneer,’ zei Jan glimlachend.

‘Ah zoo,’ zei de oude heer, ‘ben jij de nieuwe volontair. Nou, mijn naam is Wouters, misschien heb je wel eens van mij gehoord. Ik ben de oudste redacteurverslaggever hier. Die meneer, die daar aan dat schrijfbureau zit, is meneer Van der Werf, onze ‘Buitenland’-redacteur, en dan hebben we hier nog een duvelstoejager, die den naam van jongsten verslaggever

draagt. Dat wordt je onmiddellijke chef, zooals ze in dienst zeggen, en jij wordt dus zooiets als onderduvelstoejager.'

Meneer Van der Werf schudde lachend het hoofd en stond op om Jan de hand te drukken. Hij nam diens koffertje over en bezorgde Jan's pet een plaatsje in een muurkast.

'Heb je al een groote reis achter den rug?' vroeg hij.

'Ik ben van morgen vroeg uit Den Helder gegaan, meneer.'

'Dan ben je van een goed adres gekomen,' zei meneer Van der Werf, 'en dan heb je al heel wat spooruurtjes achter den rug. Als ik jou was, ging ik me maar even bij den hoofdredacteur melden. Hier de trap op en dan klop je maar op die deur met dat matglazen raampje.'

Jan klom de smalle treden op en klopte op de deur van de bovenkamer.

'Binnen!' riep een barsche stem.

Voorzichtig deed Jan de deur open, maar hij had die liefst dadelijk weer dichtgedaan. De hoofdredacteur, meneer Duif, zat achter zijn schrijftafel, maar hij leek meer op een leeuw dan op een duif. Hij had lange, grijze haren, die hem als manen om het hoofd hingen en boven een grooten, gewelfden neus stonden onder de borstelige wenkbrauwen een paar grijze oogen, die den jongen doordringend aankeken.

'Wie ben je, jongmensch?' vroeg hij.

'Ik ben Jan Vroolijk, meneer, mijn vader heeft met U afgesproken, dat ik als volontair aan de *Nieuwsbode* zou komen.'

Het gezicht van meneer Duif klaarde een beetje op en hij schudde eens met zijn manen.

‘Wel, wel,’ zei hij, ‘dat is waar ook. Je was volontair op de zetterij van de Heldersche Courant en nu wou je in de journalistiek. Ga daar eens zitten, zoodat ik je eens bekijken kan. Je ziet er wel flink uit en als je journalistenbloed in je aderen hebt, zullen we wel

goede vrienden worden. Heb je al eens wat geschreven?’

‘Ik heb wel eens verzen gemaakt,’ bekende Jan een beetje kleurend.

‘Prullewerk!’ stoof meneer Duif op. ‘Daar hebben we voor de courant niks aan.’

‘Ik heb ook wel eens een schetsje geschreven voor een tijdschrift, meneer.’

‘Dat is beter,’ zei meneer Duif. ‘Als je je nou maar niet verbeeldt, dat je hier de hoofdartikelen te schrijven krijgt. Ga nou maar naar beneden en vraag aan meneer Wouters om je eens aan het werk te zetten. Je zou misschien eerst mijn stijfselpot wel eens kunnen vullen.’

De hoofdredacteur boog zich weer over zijn papieren en scheen Jan's tegenwoordigheid totaal te zijn vergeten.

Met een plotseling verlangen naar zijn Heldersche vrienden, daalde Jan de trap weer af en stapte het redactiebureau binnen, waar de heeren Wouters en Van der Werf hem belangstellend aankeken.

‘Je ziet er uit of je uit een leeuwenkooi ontsnapt bent,’ zei meneer Wouters lachend. ‘Bijt maar eens flink op je lip, jongen. Meneer Duif is wat prikkelbaar, maar als je je best doet, zul je wel merken, dat hij een beste man is. Weet je waar je maar eens mee beginnen moest?’

‘De stijfselpotten vullen,’ zei Jan, met een stem welke hij tevergeefs eenige vastheid probeerde te geven.

‘Prachtig,’ zei meneer Van der Werf. Hij gaf Jan eenige glazen potjes en wees hem waar hij de stijfsel zou kunnen vinden.

Gelukkig liet Jan's spreekwoordelijk geworden goede humeur hem niet lang in den steek en hij begon al gauw het geval van den humoristischen kant te bekijken.

Het komt er niet op aan, had zijn vader wel eens gezegd, *wat* je doet, maar alleen *hoe* je het doet.

Dus deed hij zijn best de stijfselpotten zoo frisch mogelijk te maken en hij bracht er met een opgewekt gezicht een naar de leeuwenkooi, zooals hij het bureau van den hoofdredacteur al gedoopt had.

Meneer Duif keek even van zijn werk op en zag Jan scherp van ter zijde aan.

‘En?’ vroeg hij, ‘hoe bevalt het je nou in de journalistiek?’

‘'t Is geen droog werk, meneer,’ zei Jan, zijn natte handen aan zijn zakdoek afvegend.

‘Goed zoo,’ zei de hoofdredacteur glimlachend en met een verlicht hart daalde Jan de trap weer af.

In het redactiebureau zag hij drie jongens van een jaar of tien, die nog vuurrood zagen van het harde loopen en met hun kapotte mouwen de druppels van hun voorhoofden veegden.

Zij spraken alle drie tegelijk, maar meneer Van der Werf maakte daar gauw een eind aan, liet den grootsten naar voren komen en vroeg hem nou eens kalm te vertellen wat er eigenlijk gebeurd was.

‘D'r kwam een man, meneer,’ zei de jongen, ‘uit de Hoogstraat en ie was op z'n fiets en ie reed net den hoek om en toen kwam er een auto van den anderen kant en die gaf geen signaal en die vent reed d'r tegen op en toen werd ie op den grond gegooid en zijn heele fiets kapot en ie kwam onder den auto en die remde en toen kwam ie pal met z'n been tegen 't wiel.’

‘Zoo, zoo,’ zei meneer Van der Werf, die intusschen een paar aanteekeningen had gemaakt. ‘En wat mankeerde dien man toen?’

‘Erg zijn been bezeerd,’ zei een van de andere jongens.

‘Kon hij nog loopen?’ vroeg de redacteur.

‘Ie hinkte, meneer, en z'n broek was heelemaal kapot.’

‘En z'n fiets in stukkies,’ vulde een andere jongen aan.

‘Weet jullie nou ook, wie die man was?’ vroeg meneer Van der Werf.

De jongens keken elkaar aan en haalden de schouders op.

‘'t Was zoo'n vent met een rood sikkie,’ zei de oudste.

‘Kijk,’ zei meneer Van der Werf, ‘jullie begrijpt zeker wel, dat we hier niet alle mannen met rooie sikkies kennen, dus als er nou weer eens zooiets gebeurt, dan moet je dadelijk te weten zien te komen wie die man is. Je moet ook naar het nummer van den auto kijken en dan moet je afwachten of die overreden man misschien ook naar het ziekenhuis gebracht wordt.’

‘Nou meneer,’ zei de oudste jongen, met den rug van zijn hand langs zijn neus wrijvend, ‘als we daarop motten wachten, kommen we natuurlijk tweedes. We hebben toch al zoo'n end motten hardloopen.’

Meneer Van der Werf lachte. ‘Maak maar gauw, dat je wegkomt,’ zei hij. ‘Ik zal de zaak onderzoeken. Als 't de moeite waard is, staat het vanavond in de courant en dan mogen jullie morgen terugkomen om een kwartje te halen.’

De jongens gingen voldaan weg en in de gang praatten ze nog opgewonden door elkaar.

‘Had maar gezeid,’ schreeuwde de jongste, ‘dat die kerel d'r heelemaal onder had gelegen, dan hadden we nog een kwartje extra gekregen.’

‘Hoor je 't, Jan?’ vroeg meneer Wouters, met zijn hoofd in de richting van de gang wijzend. ‘Nou weet je meteen hoe voorzichtig je met dergelijke jeugdige kwartjesvinders moet omspringen. Ze zouden je den grootsten onzin in de courant laten zetten.’

Hij had nog niet uitgesproken of, klip-klap, klap,

klotsten er een paar vlugge klompjes door de gang. De eigenaar ervan deed ze voor de kantoordeur uit en kwam zachtjes op zijn dikbestopte kousen het bureau binnen.

Het was een jongen van een jaar of acht, een klein, haveloos type, met een natten neus en een groote pet scheef op zijn sluike haren.

‘Zoo, hope des vaderlands,’ zei de heer Van der Werf, ‘kom maar eens even dichterbij. Wat is er gebeurd?’

‘'n Vent overgereden, meneer.’

‘Zoo, zoo, mijn jongen en waar is dat gebeurd?’

‘In de Kerkstraat, meneer, op den hoek van de Westerstraat.’

‘Van de Westerstraat?’ vroeg de redacteur verwonderd.

‘Ja, meneer, d'r kwam een kerel op zoo'n stoomfiets en die ree met dat ding tegen een auto op en toen viel ie d'r onder.’

‘En toen?’ informeerde meneer Van der Werf.

‘Nou, toen wier ie natuurlijk overgereje.’

‘Hoe werd hij dan overreden? Ging de auto dan over zijn hoofd of over zijn borst of zoo?’

‘Over z'n been, meneer.’

‘En was 't erg?’

‘Ja, meneer, z'n been wier d'r afgereje.’

‘Wel, wel, en wat is er toen verder gebeurd?’

‘Ze brochten 'm naar 't gasthuis, meneer.’

‘En dat been?’

‘Dat been niet, meneer.’

‘Ligt dat been d'r dan nog?’

‘Jawel, meneer.’

‘En wie z'n been is dat dan?’

‘Wat zeit U?’

‘Ik vroeg van wie dat been is.’

‘Van die vent, die ze overgereje hebbe, meneer.’

‘Jawel,’ zei meneer Van der Werf, ‘dat begrijp ik, maar wie was dat dan?’

De jongen haalde zijn schouders op.

‘Heb je 't zelf gezien?’

‘Nee, meneer, m'n zussie.’

‘En waarom is je zussie dan niet gekomen?’

‘Die kin niet zoo hard loopen, meneer. Ze heb de Engelsche ziekte gehad.’

‘Zoo, zoo, nou weet je wat, vent, je moet maar eens gaan kijken of dat been d'r nog ligt. Als 't er niet meer ligt hoef je niet terug te komen.’

De jongen keek even wantrouwig, maar schoof toen de deur uit, trok in de gang zijn klompen aan en hotsklotste naar buiten.

‘Je ben te laat, jo!’ schreeuwde hij bij de voordeur. ‘Ze weten 't al van mijn.’

‘Daar hebben we reporter nummero drie,’ zei meneer Van der Werf lachend. ‘Dat kon Piet wel eens zijn.’

Ze hoorden hoe een fiets tegen den muur gezet werd en even later werd er geklopt en kwam een jongen van een jaar of twaalf binnen, blijkbaar het knechtje van een of anderen fietsenmaker.

Beleefd nam hij zijn pet af. Hij knikte tegen meneer Wouters en liep dadelijk naar het schrijfbureau waar meneer Van der Werf zat.

‘Zoo, Piet,’ zei die lachend, ‘blij dat je komt, jongen, d'r worden weer zulke fantastische verhalen verteld, dat ik er geen touw meer aan vast kan knoopen. Vertel me maar gauw even wat er eigenlijk gebeurd is. 't Was

een botsing op den hoek van de Hoogstraat en de Kerkstraat, nietwaar?'

'Jawel, meneer,' zei de jongen. 'Uit de Kerkstraat kwam meneer Van Diepen met een luxe-auto G No. 2385 en hij gaf geen signaal en uit de Hoogstraat kwam meneer Zegers op de fiets en die hoorde den auto niet aankomen en toen botste hij er tegen op en viel van zijn fiets af. De fiets werd nogal beschadigd, het frame is gebroken, de rechter trapper verbogen en drie spaken van het achterwiel kapot.'

'En de man?' vroeg meneer Van der Werf.

'Zijn linkerbeen onder het voorwiel van den auto,' zei de jongen, 'maar hij komt d'r best af. Niks gebroken, heb ik den dokter hooren zeggen. Ze hebben hem bij Kruider in den sigarenwinkel binnengedragen en later is hij met een rijtuigje naar huis gebracht, in de Landstraat No. 25, meneer. D'r staat zoo'n geel koperen naambordje op de deur.'

'En z'n kleeren?'

'Alleen z'n broekspijp gescheurd, meneer.'

'Prachtig, Piet, dank je wel voor je bericht. Hier heb je alvast een kwartje.'

De jongen nam het dankbaar in ontvangst, ging na een opgewekten groet het kantoor uit en liep fluitend de gang door.

'Een prachtige les voor je, Jan,' zei meneer Wouters. 'Allereerst heb je nou geleerd hoe onbetrouwbaar die kwartjesberichtgeving wel zijn kan en daarnaast heb je nu eens kunnen constateeren wat al die reporters eigenlijk waard zijn.

De eersten leverden maar half werk, de tweede wou je voor een kwartje den grootst mogelijken onzin wijs maken, de derde is de geboren reporter. Hij heeft de

hardloopers vooruit laten draven en gaat door zijn systematisch werken ten slotte toch nog met het kwartje strijken.'

Terwijl de heer Van der Werf zich telefonisch met de politie in verbinding stelde, ging de deur van het redactiebureau opnieuw open en een zwierig gekleed jongmensch van ruim twintig jaren stapte naar binnen, hing zijn slappen hoed in de hangkast en bleef min of meer verbaasd naar Jan staan kijken.

'Aha,' zei meneer Wouters, 'daar komt onze jongste verslaggever, de parel der Nederlandsche journalistiek. Laat me je even voorstellen, deze weetgierige jongeman, die van plan is je voetstappen te gaan drukken, is Jan Vroolijk uit Den Helder. Zijn vader wil een journalist van hem laten maken en daarvoor is het noodig, dat hij onder uitstekende leiding komt. Daarom zijn z'n vader en meneer Duif samen overeengekomen, dat hij vooreerst jouw beschermeling zal worden en dat jij hem dus zult geleiden bij zijn allereerste schreden op het journalistieke pad. Neem hem dus maar onder je hoede en zorg, dat hij morgen zelfstandig de correspondenten kan inboeken. Als hij dat kent, kunnen we wel eens voorzichtig beginnen met hem de koerslijsten te laten nakijken en dan kan hij de schepen bij elkaar zoeken.'

'Blij, dat ik van al die baantjes afkom,' zei de verslaggever, glimlachend en stelde zich daarna vormelijk voor.

'Van Doorn,' zei hij, 'aangenaam kennis te maken' en hij schudde Jan de hand. 'We zullen 't samen zeker best kunnen vinden, vooral als je me werkelijk van al die vervelende karweitjes wilt afhelpen, die meneer Wouters daar opgenoemd heeft. Kom maar bij mij aan de schrijftafel zitten, dan zullen we beginnen.'

‘Weet je iets van een aanrijding op den hoek van de Hoogstraat?’ vroeg meneer Van der Werf.

‘Ja,’ zei de verslaggever, ‘'k heb alles van de politie. Weet U 't al of wilt U er nog wat bijzonderheden van hebben?’

Ze controleerden hun gegevens en vergeleken die met de mededeeling van de politie.

De heer Van der Werf schreef een bericht over dit ongeval en waarschuwde voor het gevaar op dezen straathoek, waar al zoovele ongelukken door onvoorzichtigheid waren voorgevallen.

‘Ziezoo, dat is al weer klaar,’ zei hij, voldaan zijn papier afvloeiend. Hij liep naar een klein luikje in den muur, deed het open, haalde een leeren emmertje uit het kastje en deed het papier er in. Toen trok hij aan een er naast hangend touw, er klonk een belletje en Jan hoorde hoe het emmertje opgehaald werd en even daarna weer naar beneden geworpen werd.

‘Nou is het bericht op de zetterij,’ verklaarde de jongste verslaggever gewichtig.

‘Ik weet er alles van,’ zei Jan, ‘ik heb een paar jaar als volontair op de zetterij van de Heldersche Courant gewerkt.’

‘Dan ben je natuurlijk beter vertrouwd met het werk, dat hierboven gebeurt,’ zei meneer Wouters, ‘maar je zult wel gauw merken, dat het leven op een redactiebureau nog veel interessanter is.’

Jan kreeg een drukproef te corrigeeren en hij bracht het er goed af, al had hij hier en daar nog wat fouten laten staan.

Hij deed zijn best op alles wat hij te doen kreeg. Het waren de vervelendste en eenvoudigste werkjes, die op een redactiebureau kunnen voorkomen, maar

voor hij er erg in had, gaf de ouderwetsche klok, die op den schoorsteenmantel stond, twaalf kleine slaagjes en uit een deur, die op het achterplaatsje uitkwam, verschenen een dertigtal mannen en jongens, die allemaal haast schenen te hebben en onder het loopen nog hun jassen aantrokken en hun petten recht zetten.

‘Dat zijn de zetters,’ vertelde Van Doorn, ‘die gaan nou schaften en ik zal hun voorbeeld maar eens gaan volgen. Waar woon je Jan?’

‘Ik woon nog nergens,’ zei Jan. ‘Ik heb nog geen gelegenheid gehad een pension te zoeken en ik dacht eigenlijk, dat een van de heeren mij misschien wel aan een goed adres zou kunnen helpen.’

‘Neem jij hem mee, Van Doorn,’ zei meneer Wouters.

‘Daar zit ik al over te denken,’ zei Van Doorn. ‘Er is in mijn pension nog een kleine kamer open. Ik denk, dat mevrouw Verhagen blij zal zijn als ze die weer verhuren kan. Dan krijg je een best kosthuis, Jan, en niet te duur.’

‘En dan kun jij nog eens een oogje op hem houden,’ zei meneer Van der Werf, lachend.

‘Of omgekeerd,’ vulde meneer Wouters aan.

‘Wat denk je er van, Jan?’ vroeg Van Doorn, ‘ik bedoel van dat plan om bij mij te komen wonen.’

‘Heel graag,’ zei Jan blij.

Ze stonden juist op het punt het bureau te verlaten, toen een paar krakende laarzen langs de traptreden naar beneden kwamen. De heer Wouters zocht vlug een stuk papier en begon er wat op te schrijven. Meneer Van der Werf draaide zijn rug naar de deur en verdiepte zich in een correctieproef.

Meneer Duif kwam binnen. Hij bleef zwijgend in

het vertrek staan en de prettige stemming op het bureau was ineens verdwenen.

Onder den onafgebroken blik van den ouden hoofdredacteur schreef de heer Wouters haastig verder, maar een goed opmerker zou gezien hebben, dat zijn hand beefde en dat zijn letters niet allemaal even groot waren.

2
De groote brand.

Van Doorn en Jan liepen door zonnige straten onder een blauwe lucht, en al het vreemde van het redactiebureau, dat hem dien eersten morgen beklemd had, viel van Jan af.

Het was gezellig in een stad te loopen, die je niet kende en al het nieuwe om je heen als prettige indrukken in je op te nemen.

'Nou ben ik journalist,' dacht Jan en hij voelde zich heel gewichtig, al had hij dan ook nog niets anders gedaan dan stijfselpotten vullen, drukproeven corrigeeren en de lijsten van aangekomen en vertrokken schepen aan elkaar plakken.

'Ben jij al lang in de journalistiek?' vroeg hij aan Van Doorn, die nog maar enkele jaren ouder dan Jan scheen te wezen.

'Welnee,' zei de verslaggever lachend. 'Verleden jaar heb ik mijn eindexamen H.B.S. gedaan en toen was er toevallig hier een volontairsplaatsje open. Toen ben ik er in gekomen en een paar maanden ge-

leden ben ik tot jongsten verslaggever gepromoveerd.'

'En hoe bevalt 't je?' vroeg Jan nieuwsgierig.

'Best,' zei Van Doorn, 'ik zou niks anders meer willen wezen. 't Is juist wat ik altijd graag gewild heb.'

'Meneer Wouters,' zoo vertelde Van Doorn verder, 'is een beste man, daar kan ik het heel goed mee vinden en ook met meneer Van der Werf, maar de baas.....'

'Bedoel je meneer Duif?' vroeg Jan.

Van Doorn knikte. 'Ik heb het niks op hem begrepen,' zei hij, 'ik ben een beetje bang voor hem en ik geloof, dat de anderen 't ook zijn. Als hij beneden komt, is 't net als vroeger op de H.B.S. als de directeur in de klas kwam. Misschien is het een beste man, maar ze zeggen, dat hij overwerkt is.'

'Maar waarom gaat hij er dan niet uit?' vroeg Jan verbaasd.

'Dat is het nou juist,' legde Van Doorn uit. 'Dat kan hij nog niet, want zijn pensioen is te klein. Zijn kinderen zijn nog thuis en hij kan zijn salaris niet missen.'

Even had Jan een gevoel van medelijden, maar onmiddellijk trok dat weer weg.

''t Is vervelend,' zei hij enkel en toen gingen zijn gedachten weer naar het nieuwe kosthuis, waar hij nu met Van Doorn samen zou wonen. Die verslaggever leek hem een beste kerel, daar was hij al heelemaal eigen mee en als hij nu in hetzelfde pension kwam, kon hij zoo 's avonds eens een praatje met hem maken en dan raakte hij ook veel eerder met het werk vertrouwd dan wanneer hij hem alleen op het bureau maar kon spreken.

Ook Van Doorn scheen het wel prettig te vinden, dat ze samen zouden wonen. Hij vertelde van allerlei over

mevrouw Verhagen, een dokterswedu we, die noodgedwongen kamers moest verhuren en daarom een groot huis bewoonde.

Ze waren er al pratende gekomen en even later zat Jan met Van Doorn in gesprek met een aardige vrouw van omstreeks vijftig jaar, die zich blij-verrast toonde toen ze van de plannen hoorde en met wie Jan het spoedig over den prijs eens was geworden.

Hij kon dadelijk blijven en mevrouw zou wel even zijn grooten koffer van het station laten halen.

'Als je er geen bezwaar tegen hebt, Jan,' zei Van Doorn, 'kunnen we voortaan wel samen eten, dat is voor mevrouw gemakkelijker met dekken en voor ons allebei gezelliger.'

'Als dat kan,' zei mevrouw, 'dan graag.'

Jan vond het prachtig en een kwartier later zat hij met Van Doorn aan een eenvoudigen maaltijd en informeerde naar alles wat hij dacht, dat hem bij zijn werk te pas zou kunnen komen.

Nadat ze elkaar nog een en ander over hun schooljaren en hun familie verteld hadden, stond Van Doorn op. 'We moeten nu weer naar het bureau,' zei hij. 'Ga je mee, Jan?'

Hij zette zijn hoed op en de beide jongens liepen in vroolijk gesprek door een der zijstraten, toen Van Doorn plotseling stilstond, de lucht opsnoof en belangstellend om zich heen keek.

'Ruik je niks?' vroeg hij.

Jan haalde zijn neus op. 'Ik zou zeggen, dat ik hooi rook,' zei hij ten slotte.

Maar het geoefende oor van Bram van Doorn had in de verte een geluid opgevangen, dat hem de zekerheid gaf, dat hij zich niet vergist had.

‘De brandweer,’ zei hij. ‘Loopen, Jan, laat het bureau maar wachten.’

Hij gaf het voorbeeld en even later zagen de jongens menschen en voertuigen op zij stuiven en een groote auto vol mannen met zwart leeren helmen luid bellend voorbijracen. Onmiddellijk daarachter volgde een wagen met slangen en koperen mondstukken en toen kwam er een groote Magirus-ladder, gevolgd door twee motorspuiten den hoek om.

‘Sapperloot!’ riep Bram van Doorn, ‘we boffen, Jan, een groote brand! Blijf vlak achter me!’

Ze liepen wat ze konden, maar de brandweer was hun te vlug af en twee straten verder was er niets meer van de wagens te ontdekken. Hijgend liep Van Doorn een sigarenwinkel binnen.

‘Mag ik even telefoneeren, mijnheer Bruin?’

‘Natuurlijk, meneer Van Doorn,’ zei de eigenaar. ‘Hier hangt het toestel.’

‘Politie!’ zei Van Doorn kortaf, terwijl hij den hoorn aan het oor hield. ‘Hallo! met de politie? De wachtcommandant? Is U dat, meneer Dok? U spreekt met de redactie van de *Nieuwsbode*. O, hoort U het al, Ja, met Van Doorn. Waar is de brand?’

‘Wat zegt U?’ Het gezicht van den jongen verslaggever drukte ontsteltenis uit. ‘Hemelsche goedheid,’ zei hij, ‘daar moet ik direct heen. Dank U wel, hoor.’

‘Wat is er?’ vroeg de heer Bruin nieuwsgierig.

‘Brand,’ zei Van Doorn, ‘brand in de kerk.’

‘Heere grut,’ zuchtte de winkelier, maar Van Doorn luisterde al niet meer naar hem. ‘Leen me even Uw fiets, alstublieft,’ zei hij.

‘Een spiksplinternieuwe,’ klaagde de winkelier, maar Van Doorn liet zich niet afschrikken. ‘Alles wat

er aan komt is voor rekening van de *Nieuwsbode*,' zei hij en greep de fiets, die in de gang tegen den muur stond.

In een oogenblik zat hij er op. 'Op het stepje, Jan!' schreeuwde hij en Jan had ternauwernood den tijd, achterop te springen. In drie minuten waren ze bij de kerk, waar de brandweer al bezig was slangen uit te

leggen en twee politie-agenten moeite deden de van alle kanten aandravende nieuwsgierigen op een afstand te houden. Van Doorn zette zijn fiets in een kruidenierswinkel neer en drong tusschen het publiek naar voren.

'Blijf achter me, Jan,' zei hij, 'anders kom je er nooit door.'

Op hetzelfde oogenblik pakte een zenuwachtige agent Van Doorn bij den schouder en wilde hem achteruit duwen, maar Bram van Doorn hield triomfantelijk zijn pers-insigne omhoog en de agent liet hem dadelijk met een verontschuldiging los. Hij greep naar Jan, maar Van Doorn kwam tusschenbeide. '*Nieuwsbode*', zei hij nadrukkelijk, 'deze heer behoort bij mij,' en even later waren de jongens al in het afgezette gedeelte en keken met belangstelling naar de bedrijvigheid der brandweer, die onder commando van een dikken heer steeds weer nieuwe slangen uitrolde en koperen straalpijpen aan de slangen der waterleiding schroefde.

De motorspuiten stonden gereed en een groep man-

nen, met touwen en bijlen gewapend, legde dikke slangen uit naar de naastbij gelegen gracht, waar de zuigkorven met een plons onder het zwarte water verdwenen.

'Klaar!' schreeuwde een onderbrandmeester en tegelijkertijd spoot het eerste water de lucht in.

Het was nog maar een mager straaltje, maar er werd naar het pompstation van de waterleiding getelefoneerd om den druk zoo hoog mogelijk op te voeren en nu waren ook de motorspuiten in actie gekomen. De machinist van de brandweer liet de trillende machines op volle kracht werken en met razende snelheid vlogen de zuigerstangen heen en weer. Verscheidene mannen waren op het dak van de kerk geklommen en lieten touwen met haken neer, waarlangs pijpen en slangen naar boven werden getrokken en op de hoog uitgeschoven Magirus-ladder klommen mannen als apen omhoog en richtten van de bovenste sporten hun waterstralen op den toren.

Van Doorn en Jan liepen om de kerk heen, die met een woonhuis en twee winkels een afzonderlijk bouwblok vormde. De winkeldeuren waren gesloten en achter een daarvan zag Van Doorn een grijze, bewegelijke massa.

'Hierheen!' riep hij, zoo hard hij schreeuwen kon en een haastig toesnellende brandweerman sloeg met zijn bijl een groote spiegelruit in stukken.

Als had het vuur daar op gewacht, zoo sloeg plotseling een groote vlam naar buiten, een verstikkende rookzuil steeg omhoog en deed uit de toeschouwers in de omliggende straten een kreet van angstige spanning opstijgen. Onmiddellijk werden nieuwe slangen uitgelegd en even later drong een dikke waterstraal door

het raamgat en viel sissend in den vuurgloed. Tien, twintig vrijwilligers hielpen mede om uit het naastgelegen woonhuis bedden en huisraad naar buiten te dragen en de bewoners liepen daar angstig tusschendoor. Een vrouw huilde en keek radeloos om zich heen. Zij had haar armen om twee schreiende kinderen geslagen en de politie bracht het groepje dadelijk buiten het gevaarlijke gebied, waar hulpvaardige buren vrouw en kinderen in huis namen.

'Het woonhuis mankeert nog niets!' riep Jan, meegesleept door de algemeene opwinding.

'Kijk eens naar het dak, Jan,' zei Van Doorn.

Een klein rookpluimpje werd naast den schoorsteen zichtbaar en geen vijf minuten later lekten gele vlammetjes aan het hout van de dakgoot.

De voltallige politiemacht scheen nu aanwezig te zijn en de commissaris, geholpen door een drietal inspecteurs, deelde op alle gevaarlijke plaatsen zijn orders uit.

Op zijn bevel werden de woningen van het naastliggend bouwblok ontruimd en de bewoners moesten al hun huisraad in den steek laten.

'Pas op, meneer!' riep een inspecteur van politie tegen Jan, die zich wat al te dicht bij een brandend huis waagde, 'het huis is zoo goed als uitgebrand en de voorgevel zal dadelijk instorten.'

Ook de brandweer had dat gevaar ontdekt en maakte haastig een breede strook voor het huis vrij.

'Hoe is de brand ontstaan, meneer?' vroeg Van Doorn aan den commissaris van politie, die juist voorbij kwam.

'Ik denk,' zei de commissaris, 'dat in de kerk het hout van een stoof aan het smeulen is geraakt, maar het is ook mogelijk, dat de loodgieters het gedaan hebben.

Die hebben op het dak van de kerk gewerkt en misschien hebben ze weer een vuurpot voor het soldeeren mee naar boven genomen.'

Van Doorn dankte beleefd voor deze inlichtingen en liep toen naar den opperbrandmeester, die juist bevel had gegeven, ook de derde motorspuit te laten aanrukken.

'Is er nog kans, dat de kerk behouden zal blijven, meneer?' vroeg hij.

'De kerk misschien wel, meneer Van Doorn,' zei de brandmeester, 'maar drie van de omliggende huizen zijn reddeloos verloren en ook wat den toren betreft heb ik geen hoop meer. De motorspuiten werken al harder dan ze eigenlijk doen mogen en de waterleiding geeft voor de andere spuiten een extra druk, maar U ziet zelf wel, dat onze stralen niet hoog genoeg kunnen komen.'

'Waarom klimmen de mannen dan niet hooger in den toren, zoodat ze beter bij het vuur kunnen komen?' vroeg Jan.

'Jongmensch,' zei de brandmeester, 'op welke school is U geweest?'

'Op de H.B.S., meneer,' antwoordde Jan, een beetje uit het veld geslagen.

'Begrijpt U dan niet,' vroeg de brandmeester, 'dat het water maar niet zoo vanzelf naar boven spuit? De waterleiding pompt het in een watertoren en door den druk uit dien hoogen toren spuit het hier uit onze slangen. Hooger dan dien watertoren kunnen we natuurlijk nooit komen, integendeel, we zullen belangrijk lager moeten blijven, omdat het water in onze slangen heel wat van zijn stuwkracht verliest.'

'Neem mij niet kwalijk, meneer,' zei Jan, die een

kleur had gekregen, ‘ik begrijp zelf niet hoe ik zoo dom kon zijn U een dergelijke vraag te stellen.’

‘U is de eenige niet,’ zei de opperbrandmeester glimlachend, maar dadelijk had hij weer zijn volle aandacht voor het blusschingswerk noodig.

Van Doorn keek op zijn horloge. ‘Twee uur, Jan,’ zei hij. ‘We moeten er door.’

Hij trok Jan mee tot aan het begin van een der omliggende straten waar de politie haar uiterste best deed een onoverzienbare menigte in bedwang te houden.

‘Daar komen we nooit door,’ constateerde Jan.

‘Dat vrees ik ook,’ zei Van Doorn. ‘Blijf even hier staan, dan ga ik naar den commissaris.’

Vijf minuten later kwam hij terug, vergezeld van twee politieagenten, die hun breede schouders in de menigte zetten en een doortocht begonnen te banen.

‘Houd je bloc-note omhoog, Jan, net als ik het doe!’ schreeuwde Van Doorn.

‘Pers!’ riep hij om zich heen ziende. ‘Pers, we moeten er door, menschen!’

Sommigen weken morrend, maar de meesten glimlachten en deden hun best hen te laten passeeren.

‘Douw toch niet zoo op mijn buik,’ riep een dikke heer, toen een agent hem opzij drukte. ‘Ik kan toch al niks zien en als je me nou nog achteruit drukt, kan ik evengoed weer naar huis gaan.’

‘Dan leest U het vanavond maar in de courant,’ riep Van Doorn lachend, ‘hoe meer U nou opzij gaat, des te meer krijgt U vanavond te lezen.’

Van alle zijden gestompt en gedrukt, kwamen zij ten slotte door de menigte heen en Van Doorn liep het eerste het beste huis binnen waar hij vermoedde dat een telefoon was.

‘Mag ik even naar de redactie van de *Nieuwsbode* telefoneeren?’ vroeg hij. Hij wachtte het antwoord bijna niet af en nam onmiddellijk den hoorn van het toestel.

Direct had hij de verbinding.

‘Hallo! meneer Wouters? Zat U al in afwachting? Ja, ja, dat begrijp ik. Schrijft U op?’

Vlug dicteerde hij alle bijzonderheden.

‘Wat zegt U? Wat wou U nog weten? Wat er verzekerd is en bij wie? Goed, ik zal er naar informeeren. Ik ga nu terug en houd U wel op de hoogte. Ja, Jan gaat mee. Waar is meneer Van der Werf? Wat zegt U? O, natuurlijk, ja, ja, op bijzonderheden over de kerk uit. Nee, ik weet het niet, maar ik meen, dat de toren minstens drie honderd jaar is. Als ik nog wat weet, hoort U het wel. Heeft U 't erg druk, of helpt meneer Duif U?’

De heer Wouters scheen wat terug te zeggen en Van Doorn glimlachte.

‘De baas doet niks dan de trap op en neer loopen van zenuwachtigheid,’ zei hij tegen Jan. ‘Hij houdt iedereen van het werk. Ik ben blij, dat ik dat tenminste misgeloopen ben.’

Hij had den hoorn weer aan het toestel gehangen en wenkte Jan hem te volgen.

‘We moeten terug,’ zei hij, ‘daar is niks aan te doen. Als de politie mij goed begrepen heeft, dan staan de twee agenten hier nog om ons terug te brengen.’

Er waren nauwelijks tien minuten verloopen toen zij in tegenovergestelde richting weer door de menigte naar het terrein van den brand geperst werden. Jan begon zich nu toch journalist en bijzonder gewichtig te voelen. Dat was nog wat anders dan tusschen het volk

te moeten staan en terug geduwd te worden. Nu liep hij hier als het jongste redactielid van de *Nieuwsbode* en de politie ging voor hem uit en duwde iedereen op zij om hem op het afgezette terrein te kunnen laten.

Maar Van Doorn liet hem weinig tijd voor dergelijke bespiegelingen. Die hield hem stevig bij zijn jas vast. Zij trapten links en rechts op voeten, die zij niet zagen en de menschen, die likdoorns hadden, schreeuwden hun verwenschingen toe, maar er was geen tijd om overal antwoord op te geven.

Nauwelijks waren ze weer op het afgezette terrein, of ze zagen, dat de brand zijn hoogtepunt bereikt had.

Met donderend geweld stortten de muren van het winkelhuis in en een fontein van vonken spoot boven reusachtige rookwolken uit.

Van Doorn noteerde het oogenblik waarop de muur was gevallen en de beide jongens wilden juist een kijkje aan de andere zijde van het kerkgebouw nemen, toen er een mager jongmensch op hen afkwam, die grijnslachend zijn hand naar Van Doorn uitstak.

‘Bonjour, waarde collega,’ zei hij, ‘ook op het oorlogspad? Dat is een buitenkansje, hè? Een torenbrand is geen alledaagsch berichtje. Heb je al wat weggestuurd?’

‘Och, ik weet niet,’ zei Van Doorn, aarzelend. ‘Heb jij al wat gestuurd?’

‘Zoo'n beetje, zoo'n beetje,’ antwoordde het jonge mensch ontwijkend. Toen kreeg hij Jan in het oog en stelde zich voor. ‘Wierdels,’ zei hij, ‘verslaggever van de *Banier*.’

Ook Jan noemde zijn naam, maar Van Doorn maakte spoedig een eind aan het gesprek en vroeg Jan met hem aan de andere zijde van de kerk te gaan kijken.

‘Wees een beetje voorzichtig,’ zei hij, toen ze buiten het gehoor van den verslaggever Wierdels waren. ‘Denk er om, dat hij onze concurrent is en laat nooit meer los dan noodig is. Je moet vooral met hem oppassen. Gewoonlijk helpen wij elkaar wel en er zijn op de *Banier* heel geschikte lui, maar dien Wierdels vertrouw ik niet.’

‘Ik kan hem toch moeilijk verzwijgen, dat de toren in brand staat,’ zei Jan, ‘dat ziet hij zelf ook wel.’

‘Dat bedoel ik ook niet,’ zei Van Doorn, ‘maar hij heeft zoo'n slinksche manier om je uit te hooren, en hij behoeft geen bijzonderheden te weten, waar wij speciaal naar geïnformeerd hebben en waaraan hij misschien niet zal denken.’

Op hetzelfde oogenblik stapte de commissaris van politie op Van Doorn af. ‘Ik weet nu zeker,’ zei hij, ‘dat 't weer het werk van loodgieters geweest is. Het wordt hoog tijd, dat het hier dien loodgieters verboden wordt met vuur op de daken van onze kostbare gebouwen te komen. Schrijf U dat maar eens in de courant.’

‘Dat is een heel goede wenk, meneer,’ zei Van Doorn, ‘we zullen er zeker notitie van nemen.’

Hij noteerde een en ander en daarna hadden de jongens, evenals de duizenden, die den brand gadesloegen, alleen nog maar oog voor het zeldzame schouwspel van een in vlammen staanden toren.

Het vuur had zich een weg naar buiten gebaand, van alle zijden sloegen de vlammen uit de galmgaten van het carillon en kronkelden zich om de torenspits.

‘Achteruit!’ schreeuwden de brandmeesters tegen hun manschappen en spuiten en slangen werden vlug op veiligen afstand gebracht.

‘Kijk eens naar de wijzerplaat, Jan!’ riep Van Doorn. ‘Het uurwerk is op kwart voor twee blijven stilstaan.’

Hij schoot ineens op een heer af, die zenuwachtig tusschen de autoriteiten doorliep.

‘Dat was de archivaris,’ vertelde hij toen hij terugkwam. ‘Het archief is gelukkig gered.’

Hij wilde nog meer zeggen, maar met een geweldigen slag kwam een der carillonklokken naar beneden en even later volgden er nog andere. Zij vielen binnen het kerkgebouw en één bleef er op den rand van een muur liggen.

‘Als je zoo'n brok op je voet krijgt,’ zei een van de inspecteurs glimlachend, ‘heb je geen likdoorns meer.’

‘En ook geen teenen meer,’ vulde Van Doorn aan.

‘Als de toren op de omliggende huizen valt, is de ramp niet te overzien,’ hoorde Jan den burgemeester zeggen.

Dat was nog maar nauwelijks gezegd of de toren stortte in. Een daverende slag, een rookzuil als uit een krater, zoo dicht en zoo zwart en toen was het al gebeurd. De toren was in de kerk gevallen en alleen het steenen onderstuk was blijven staan.

Een brandweerman rapporteerde, dat er nog meer van de omliggende huizen gingen branden. Haastig werden weer nieuwe slangen uitgelegd en twee van de motorspuiten werden naar de bedreigde huizen gereden. De motoren werkten in razend tempo en de groote gevaarten trilden onder de krachtige zuigerslagen. Honderden kubieke meters water werden over de gevels gespoten en toen gebeurde er iets waarop niemand gerekend had.

De grachten stonden door de sluizen in verbinding

met de zee, die bij eb al het water wegtrok en bij vloed de grachten weer vulde.

‘De sluizen moeten dicht!’ riep een brandmeester, ‘het water trekt weg en de zuigers beginnen al modder op te nemen.’

‘Loop jij mee naar de sluis, Jan,’ zei Van Doorn, ‘dan zal ik hier bij den brand blijven.’

Haastig volgde Jan de autoriteiten, die zich naar de sluis begaven, en daar aangekomen, zag hij dat de sluismeester al bezig was de groote ijzeren deuren dicht te draaien om het wegstroomende water te keeren.

Maar plotseling deed zich een hinderpaal voor, want de deuren wilden niet sluiten en het water bleef door een breede spleet naar zee vloeien.

‘Ze kunnen niet dicht!’ riep de sluismeester zenuwachtig, ‘er zit wat tusschen.’

‘Is hier misschien iemand, die duiken kan?’ vroeg de burgemeester, om zich heen ziende.

Jan ontdeed zich haastig van zijn bovenkleeren, sprong te water en dook.

Er verstreek een halve minuut van angstige spanning en toen kwam hij blazend en proestend weer boven.

‘Heb je den steen?’ vroeg de burgemeester.

‘Nog niet, meneer,’ bracht Jan er met moeite uit, ‘maar ik weet waar hij zit. 't Is een groote.’

Dadelijk daarop was Jan weer verdwenen en steeds grooter wordende waterkringen gaven de plek aan waar hij gedoken was. In spanning keken allen naar het troebele grachtwater, dat met onweerstaanbare kracht tusschen de sluisdeuren wegstroomde.

Toen verscheen Jan's hoofd opnieuw boven water. Het zag paars en het was den jongen niet mogelijk eenig geluid te geven. Maar hij knikte voldaan naar de

wachtende groep en men begreep, dat het waagstuk gelukt was.

De sluismeester haastte zich naar zijn post en trok nu zonder moeite de deuren dicht. Tusschen het grachtwater en de zee was een ijzeren muur gekomen en de brandweer behoefde niet meer bevreesd te zijn, dat de spuiten geen water zouden geven.

Als een natte poedel schudde Jan op den sluisrand het water van zich af en de burgemeester kwam hem hartelijk de hand drukken.

'Gaat U nu toch dadelijk naar huis, om droge kleeren aan te trekken,' zei hij.

Jan lachte maar eens en stond vijf minuten later weer naast zijn jongen collega.

'Zijn de sluizen dicht?' informeerde Van Doorn dadelijk.

'Ja,' zei Jan, 'er zat een steen tusschen de deuren, maar die is er gelukkig uitgeraakt.'

Hij verzweeg bescheiden welke rol hijzelf daarbij gespeeld had, maar dat zou toch uitkomen, want terwijl hij nog stond te praten, kwamen er straaltjes water onder zijn broekspijpen vandaan en liepen over zijn schoenen.

Met een gezicht waarop de grootste verbazing te lezen was, stond Van Doorn daarnaar te kijken.

'Mijn hemel, Jan,' riep hij, 'wat scheelt er aan? Ben je niet goed geworden?'

Toen Jan zijn natte schoenen zag, lachte hij van ganscher harte om het verblufte gezicht van zijn confrater en vertelde wat er gebeurd was.

Geestdriftig schudde Van Doorn hem de hand. 'Dat is een prachtbericht,' zei hij. 'Vertel het in 's hemelsnaam niet aan Wierdels, want daar moet de *Nieuws-*

bode de primeur van hebben. En ga nou als de wind naar huis om je te verkleeden, want je loopt groote kans een longontsteking op te loopen.'

'Moet je niet weer telefoneeren?' vroeg Jan.

'Dat is al gebeurd,' zei Van Doorn lachend. 'Terwijl je weg was, heb ik mijn leven nog eens gewaagd om door die menschenmassa heen te komen en ik denk, dat het hier wel spoedig afgeloopen zal zijn. Gevaar voor uitbreiding bestaat er op het oogenblik niet meer en de puinhoopen nat houden kunnen ze ook wel zonder dat wij er bij zijn. Ik moet nog even naar de verzekering informeeren en dan rijd ik vlug naar de redactie om dat mooie verhaal van jou met dien steen nog in de courant te kunnen krijgen.'

Hij haastte zich weg en, geholpen door een politieagent, gelukte het Jan door een der zijstraten naar zijn pension te komen, waar mevrouw Verhagen verbaasd naar zijn avonturen luisterde en hem dadelijk aan droog ondergoed hielp.

De *Nieuwsbode* van dien avond werd door alle abonné's met spannig tegemoet gezien.

Uitvoerig werden daarin de omvang der ramp en het verloop der gebeurtenissen weergegeven. De heer Van der Werf gaf een beschrijving van de kerk, het oude Gothische bouwwerk, dat in de veertiende eeuw door graaf Willem van Henegouwen gesticht was. Hij beschreef den bouwtrant, het kostbare oude orgel en de verschillende gedenkteekens, en daarna volgde een uitvoerig verslag van Van Doorn over de oorzaak van den brand, waarbij op krachtige maatregelen tegen onvoorzichtige loodgieters werd aangedrongen en waarna alle bijzonderheden over het blusschingswerk en het instorten van den toren vermeld werden.

Ten slotte vertelde het blad hoe men, door het cordate optreden van den heer Jan Vroolijk, volontair ter redactie van de *Nieuwsbode,* een groote uitbreiding van den brand had kunnen voorkomen.

‘Aan hem,’ zoo stond er woordelijk, ‘is de gemeente grooten dank verschuldigd.’

Toen Van Doorn thuis kwam en aan Jan een stapeltje couranten had gegeven, stuurde deze er een aan zijn vader en een paar andere couranten werden aan zijn vrienden in Den Helder geadresseerd.

Die hadden er op gerekend, dat Jan den eersten dag, dat hij in de journalistiek was, al een belangrijke bijdrage voor de *Nieuwsbode* zou leveren en al had hij dan ook niet het feuilleton of het hoofdartikel geschreven, de courant was toch niet verschenen zonder dat zijn naam daarin met eere genoemd werd.

3
Lief en leed op het redactiebureau.

Natuurlijk braken er niet eiken dag van die groote branden uit en er gingen zelfs dagen voorbij, dat er in de rubriek ‘Stadsnieuws’ niets bijzonders te vermelden was.

Maar in dien stillen tijd had Jan gelegenheid zich vertrouwd te maken met alles wat op het bureau moet gebeuren, met het uitzoeken van berichten, het verkorten van te groote verslagen, het omwerken en corrigeeren van allerlei correspondenties uit de omliggende gemeenten, het opnemen van telefonische mededeelingen en het bewerken van telegrammen.

Al gauw kreeg Jan enkele vaste rubrieken te verzorgen, welke Van Doorn maar al te blij was aan hem te kunnen overdragen.

Hij corrigeerde nu bijna zonder fouten en een enkele maal had Van Doorn hem al eens meegenomen om eenvoudige berichtjes te schrijven, als er een ongelukje gebeurd was, als er een nieuwe winkel werd geopend, of als er naar den uitslag van schoolexamens moest geïnformeerd worden en zoo nu en dan had hij ook al een

verslagje van een bioscoopvoorstelling mogen maken.

De redactie van de *Nieuwsbode* was altijd uitstekend op de hoogte van alles wat er gebeurde, het kwartjessysteem werkte ook nog voortreffelijk en er kon, om het zoo eens uit te drukken, geen muschje van het dak vallen of de *Nieuwsbode* had er, door bemiddeling van een hardloopenden jongen, binnen vijf minuten een volledig verslag van.

Toen kwam de dag, dat Jan zelfstandig zijn eerste groote verslag zou maken.

Gewichtig stapte hij naar de vergaderzaal en toonde bij den ingang zijn persinsigne, dat hem overat vrijen toegang verleende. Hij deed dien avond extra zijn best, maar de hoofdzakelijk door arbeiders bezochte vergadering, waarin een aanval op het beleid van het bestuur werd gedaan, werd al gauw rumoerig. Jan kon de sprekers ternauwernood volgen en thuis gekomen zag hij zich voor een zoo overstelpende massa bijna onleesbare aanteekeningen geplaatst, dat hij er aan wanhoopte daarvan een goed verslag te kunnen fabriceeren. Hij was nog maar een beginneling en had dus een kwartier noodig voor werk, dat een geroutineerd verslaggever in vijf minuten kan maken, maar hij zette de tanden op elkaar en werkte dien avond en dien nacht zoolang, dat het buiten al licht begon te worden toen hij, doodmoe van inspanning, maar tevreden over zijn werk, ten slotte in bed kroop.

Allesbehalve uitgerust was hij enkele uren later al weer op de been en dompelde zijn hoofd zoo diep mogelijk in de waschkom. Dat was lekker frisch en dat maakte, dat hij zich dadelijk beter begon te voelen.

Vroolijk fluitende liep hij de kamer van Van Doorn binnen, die nog in diepe rust was. Van Doorn had een

feestelijke bijeenkomst van een kegelclub bijgewoond, had blijkbaar duchtig meegegooid en was diep in den nacht thuis gekomen.

Jan schudde hem eens door elkaar. ‘Wordt eens wakker, slaapkop!’ riep hij.

‘Beste bal, beste bal,’ mompelde Van Doorn.

‘Zul je er nou eindelijk eens uitkomen!’ schreeuwde Jan.

‘Hoera!’ riep Van Doorn.

‘Wat is er te hoera-en?’ vroeg Jan verbluft.

‘Alle negen!’ hakkelde de slaper, ‘een prachtbal.’

Toen was het Jan genoeg. Hij nam de waterkan en liet een straaltje koud leidingwater over het hoofd van den slaper vallen.

In een oogenblik was Van Doorn overeind en staarde met verbazing naar zijn jongen collega.

‘Hoe kom jij in 's hemelsnaam hier?’ vroeg hij.

‘Wel, door de deur natuurlijk,’ zei Jan. ‘Het spijt mij, dat ik je storen moet nu je juist zulke prachtballen schijnt te gooien, maar het ontbijt staat al klaar, het is half negen en ik heb geen zin om te laat te komen.’

In een oogenblik was Van Doorn overeind.

‘Hoe heb je 't gisteravond gehad, Jan?’ vroeg hij nieuwsgierig.

‘O, best,’ zei Jan, zoo onverschillig mogelijk. ‘Dat verslaggeven, daar is eigenlijk niets aan. Je schrijft eenvoudig maar op wat er gezegd wordt.’

‘Wat ben jij een opschepper, Jan,’ zei Van Doorn lachend. ‘Enfin, ik merk wel, dat je het er goed afgebracht hebt. Ga maar vast naar mijn kamer. Ik ben in een oogenblik aangekleed en dan zullen wij samen ontbijten.’

Een half uur later liet Jan juist vol trots op zijn

werk, twintig volbeschreven velletjes van zijn blocnote aan meneer Wouters zien, toen de deur open ging en meneer Duif binnenstapte.

Die knikte nauwelijks goedenmorgen en inplaats van dadelijk naar zijn eigen kamer door te gaan, bleef hij midden in het bureau staan.

‘Wat is dat?’ vroeg hij nieuwsgierig.

‘Een verslag, meneer,’ antwoordde Jan.

‘Zoo, zoo,’ zei meneer Duif, het verslag opnemend. ‘Heb jij dat gemaakt, jongmensch?’

‘Ja zeker, meneer,’ zei Jan voldaan.

De heer Duif wierp een blik op de dichtbeschreven velletjes.

‘Snert,’ zei hij, ‘als je denkt, dat we dergelijken onzin in de courant zetten, heb je het mis.’

Zijn groote handen scheurden het verslag aan snippers en Jan schreeuwde het bijna uit van ontzetting.

Daar ging nou het werk waaraan hij zijn heele nachtrust had opgeofferd.

Zelfs de heer Duif kwam door zijn heftigen uitroep tot bezinning. Hij zag hoe de tranen den jongen in de oogen waren gesprongen. Dadelijk scheen hij spijt over zijn optreden te hebben en als een kind dat zijn speelgoed stukgetrapt heeft en onmiddellijk daarna wanhopige pogingen doet om het weer heel te maken, spreidde hij de snippers

op tafel uit en trachtte ze weer aan elkaar te passen.

Hij was er wel vijf minuten mee bezig, zag toen het hopelooze van zijn pogingen in, keerde zich brommend om en liep met krakende schoenen naar zijn eigen kamer.

'Trek het je niet aan, jongen,' zei meneer Van der Werf hartelijk, 'we zullen het wel weer uitzoeken. Ook Van Doorn was al overeind gekomen en gezamenlijk trachtten ze de stukjes weer aan elkander te passen.

Maar Jan zat met afgewenden blik en staarde naar buiten. Hij vocht tegen zijn tranen en wilde niet aan de anderen laten zien hoe vernederd hij was.

Met moeite slikte hij een prop in zijn keel weg en keek toen naar de in flarden gescheurde blaadjes.

Het was een lastig karwei, de stukjes aan elkaar te passen en wanneer hij zich in zijn jongensjaren niet met legkaarten bezig gehouden had, zou hij het werk zeker hebben opgegeven.

Nu slaagde hij er na ruim twee uren in, alle stukjes weer aaneen te passen en op groote vellen papier te plakken.

Hij stapte naar den liftkoker, deed zijn verslag in het bakje en trok aan het bellekoord, waarna hij hoorde hoe een van de zetters boven het bakje ophaalde en zijn copie er uit nam.

Nou wordt het toch nog gezet, dacht hij, en dat gaf hem het gevoel of er iets prettigs ging gebeuren.

Later, toen de grootste drukte geluwd was, liep hij fluitend de trap op naar de zetterij.

Daar stonden zeven zetmachines en mannen in blauwe kielen waren ijverig bezig alles te zetten wat er dien morgen door de redactie was afgegeven.

De chef der machinezetters, een man met een groote

grijze snor, die meer van een gepensionneerden wachtmeester dan van een typograaf had, gaf Jan een knipoogje.

'Heeft U de copie laten vallen?' vroeg hij met een onschuldig gezicht.

'Hoezoo?' vroeg Jan, die het incident met den hoofdredacteur alweer vergeten was.

'Wel,' zei de chef-zetter, 'ik dacht het maar zoo, omdat er nog al wat barsten in zijn gekomen.'

'Als jij nu maar zorgt, dat het vanavond heel in de courant komt,' zei Jan lachend en hij bleef een oogenblik met belangstelling naar het werk van deze mannen staan kijken.

Wat ging dat allemaal anders dan vroeger, toen de courant met de hand gezet moest worden. Toen moest elk lettertje afzonderlijk uit de letterkast worden genomen en moesten er woorden en zinnen mee gemaakt worden, telkens afgebroken op de maat van den zethaak, die precies een courantenregel breed was.

Toen bedachten de lezers niet hoe diezelfde zetters den volgenden morgen de courant weer uit elkaar moesten nemen en elk lettertje weer in zijn vakje terug moesten leggen, omdat zij ze even later weer voor de nieuwe courant moesten gebruiken. Dat gaf uren oponthoud en er kon daardoor met een groot personeel maar een betrekkelijk kleine courant gemaakt worden.

Daarna kwamen de machines. Het leken reusachtige schrijfmachines en de man, die er voor zat, had een uitgebreid toetsenbord voor zich, waarop alle letters en leesteekens voorkwamen. Telkens als hij een toets indrukte viel een klein lettervormpje, een matrijsje, naar beneden. Al die vormpjes kwamen precies naast elkaar

te liggen en zoodra er een belletje klonk als bewijs, dat de regel vol was, drukte de zetter een hefboom naar beneden.

Dan werden de vormpjes door een wentelend rad in de machine gebracht, waar automatisch een rechthoekig blokje lood ter dikte van een courantenregel werd gegoten, dat aan de bovenzijde in spiegelschrift precies alle letters en leesteekens vertoonde, welke de zetter op zijn toetsenbord aangetikt had.

Die courantenregels werden door de machine naar buiten geschoven en gestadig groeide het aantal aan totdat de haak, waarin ze werden opgevangen, vol was.

Het meest ingenieuze van de geheele machine was de distributie der lettervormpjes, nadat de zetter ze gebruikt had.

Zoodra de courantenregel gegoten was en de vormpjes dus weer vrij waren gekomen, daalde er een ijzeren arm, die de matrijs pakte en mee naar boven nam. Daar werden ze automatisch aan de V-vormige staaf bevestigd, waarlangs ze voortgleden totdat elk vormpje precies boven het vakje hing waar het thuis hoorde. Dan liet het los en viel weer op zijn eigen plaatsje, zoodat de zetter het dadelijk weer zou kunnen gebruiken.

Jan wist, dat men met dergelijke machines vijf tot zesmaal zoo vlug kon zetten dan vroeger een handzetter dat doen kon.

Zoo nu en dan stond een van de zetters even op en liet een paar blokjes metaal in den boven een gasvlam aangebrachten loodpot glijden. De tijd was voorbij, dat men 's morgens uren noodig had om de courant weer uit elkaar te halen, want de looden courantenregels werden eenvoudig gesmolten en het lood daarna in

blokjes gegoten, zoodat het opnieuw voor de machines kon worden gebruikt.

Het geluid der vallende lettervormpjes klonk aan alle kanten om hem heen en tot zijn voldoening zag Jan bij een tweetal der machines zijn aan elkaar geplakte copie liggen.

Weldra zou de chef der zetterij de metalen regels bijeen voegen en er met een inktrol overheen gaan en met behulp van een klein persje zou van het zetsel een afdruk gemaakt worden, die op de redactie gecorrigeerd moest worden, waarna alle regels, waarin een fout zat, door andere werden vervangen.

Een enkelen keer greep de chef bij het inzetten van de verbeterde regels wel eens mis en dan was er in de courant een klein stukje onleesbaar.

Het was alles heel interessant en Jan stond vol belangstelling dat bedrijvige werk aan te kijken, maar even later schreeuwde Van Doorn, dat hij beneden moest komen, want daar lag al weer een stapel correctie te wachten en er waren nog andere werkjes te doen waarvoor de andere heeren op de redactie geen tijd konden vinden.

Het rustigste oogenblik op het redactiebureau was als 's middags om half vier de loopknecht van de zetterij met een stapel couranten naar binnen stapte en de pas van de pers gekomen bladen aan den heer Wouters overhandigde. Dan bleef er niets anders te doen over dan de courant vlug door te zien om mogelijke vergissingen nog te kunnen herstellen.

Al gauw had Jan gemerkt, dat een journalist eigenlijk nooit kan zeggen hoe laat hij klaar zal zijn. Er gingen wel eens dagen voorbij, dat er weinig te doen was, maar er waren er ook, dat het tot laat in den avond

zoo overstelpend druk was, dat er voor nachtrust bijna geen tijd kon overschieten.

Dat hadden brandweermannen en journalisten gemeen, dat ze te allen tijde gereed moesten zijn als er wat bijzonders gebeurde.

Op den voor Jan gewichtigen dag dat hij zijn eerste verslag gedrukt zag, toen hij juist op het punt stond een courant aan zijn vader te verzenden, klonk het belletje van den heer Duif en werd hij uitgenoodigd, dadelijk boven te komen.

Met angstig kloppend hart klom Jan de twintig treden op, die naar de kamer van den ‘Leeuw’ leidden en even later klopte hij aan de matglazen ruit.

‘Binnen!’ riep een ongewoon vriendelijke stem.

De heer Duif had het zich gemakkelijk gemaakt. Hij zat lui weggezakt in zijn bureaustoel en had de beenen over een tweeden stoel gelegd. Vóór hem stond een doos met gepelde apenootjes en een glas waarin melk en een eierdooier door elkaar geklutst waren.

‘Heeft U mij laten roepen?’ vroeg Jan.

‘Hm,’ zei meneer Duif, het hoofd naar voren buigend, zoodat zijn lange haren bijna over zijn oogen vielen. ‘Ga daar eens zitten, jongmensch.’

Jan ging voorzichtig op de punt van een stoel zitten.

‘Dat verslag,’ zei meneer Duif, met zijn wijsvinger naar Jan's werk wijzend, ‘is dat een verslag van jou geweest?’

Jan bleef een oogenblik het antwoord schuldig. Zou die man nu werkelijk niet meer weten, dat hij datzelfde ‘snert’ verslag dien eigen morgen in stukjes gescheurd had?

Hij knikte maar eens.

‘Zoo,’ zei meneer Duif, een flinken slok van zijn

melk en ei nemend, ‘nou, dan moet ik zeggen, jongmensch, dat je het er kranig afgebracht hebt. Een heel aardig verslag, werkelijk een goed verslag.’

En toen Jan hem nog stom-verwonderd zat aan te kijken, kreeg hij door een handzwaai het sein, dat hij wel weer vertrekken kon.

Van dien dag af werd er nooit meer critiek op zijn verslagen uitgeoefend.

4
Het interview.

Waren de eerste weken op het glibberige pad der journalistiek voor Jan zeker de moeilijkste, na verloop van dien tijd begon hij zich op het redactiebureau niet alleen thuis te gevoelen, maar ging hij zoo volkomen in zijn werk op, dat hij het voor geen geld ter wereld voor iets anders zou willen ruilen.

Ook op de redactie van de *Nieuwsbode* had men weldra bemerkt in Jan een goede keus te hebben gedaan. Geen werk was hem te veel, hij was altijd bereid de vervelendste vergaderingen voor zijn rekening te nemen en omdat hij pleizier in het verslaggeverswerk had, deed hij zijn best daaraan een eigen karakter te geven.

Ter vervanging van meneer Wouters, wien het buitenwerk langzamerhand te zwaar viel, had Jan opdracht gekregen iederen Vrijdagmorgen naar het gerechtsgebouw te gaan om de zittingen van de arrondissementsrechtbank bij te wonen.

In den beginne had hij zich heelemaal niet thuis gevoeld aan de groote perstafel vlak onder het podium

waarop de rechters zetelden, maar spoedig wende hij aan de omgeving en interesseerde hij zich voor de zaken, welke hier elke week de revue passeerden.

Hier zag hij een kant van het leven, welke hem tot dusverre vreemd was, hier zag hij den mensch als overtreder van wetten en verordeningen en vooral als overtreder van alles wat godsdienst en geweten als ontoelaatbaar verboden hebben.

Het waren meest onbelangrijke zaakjes, maar zoo nu en dan, wanneer een groote diefstal, een overval of zelfs een moord werden behandeld, was de rechtszaal vol belangstellenden. Dan duurde de zitting soms vele dagen en dan speelden zich dikwijls aangrijpende tooneelen af.

De *Nieuwsbode* had van dat alles tot dusver een vrij zakelijk verslag gegeven, maar toen Jan eenmaal zoo ver was, dat hij in deze omgeving rustig kon werken, begon hij ook de rubriek rechtszaken een eigen karakter te geven.

Van de onbelangrijke zaakjes schreef hij humoristische schetsjes en wanneer er eens een stakker terecht stond, een menschelijk wrak, dat uit radeloosheid de wet overtreden had, dan teekende hij de ellende, het tragische, dat in zoo vele van dergelijke gevallen den achtergrond van het delict vormt, en meestal slaagde hij er dan in, voor den beklaagde de sympathie van het publiek te winnen, waardoor zoo'n ongelukkige door medelijdende stadgenooten menigmaal in zijn moeilijken bestaansstrijd gesteund werd.

Weldra had het gerechtsgebouw voor Jan geen geheimen meer. Hij kende alle advocaten en alle rijksveldwachters en wist hen overal te bereiken als hij eens een bijzondere informatie noodig had.

In dit stadium van zijn journalistieke ontwikkeling kwam Jan op een morgen het redactiebureau binnen, waar hij de heeren Wouters en Van der Werf in druk gesprek vond. Meneer Duif was ziek, meneer Wouters moest noodzakelijk voor de bureau-werkzaamheden zorgen en meneer Van der Werf had al zijn tijd noodig om over een juist uitgebroken Duitsche kabinetscrisis te schrijven.

Van Doorn was naar een algemeene vergadering van den Nederlandschen Aannemersbond, zoodat alleen Jan voor de mogelijke stadsreportage beschikbaar was gebleven.

Bij zijn binnenkomst zag hij, dat er blijkbaar belangrijk werk op hem wachtte en de heer Wouters gaf hem dan ook geen gelegenheid zijn hoed aan den kapstok te hangen.

'De kwestie is, Jan,' zei hij, 'dat er geruchten gaan, dat de Fransche minister van openbare werken hier enkele dagen in hotel Centraal zal logeeren. We kunnen geen bevestiging van dit gerucht krijgen, maar meneer Steeman, de directeur van het hotel, schijnt er alles van af te weten en is blijkbaar ook van het doel van dit bezoek op de hoogte.'

'Bel hem dan even op,' zei Jan, 'en vraag hem eenige bijzonderheden.'

'Dat is nou juist de moeilijkheid,' antwoordde meneer Wouters, 'want de directeur van het hotel is geen vriend van ons. Hij heeft het verleden jaar de courant erg kwalijk genomen, dat we de plannen voor de verbouwing van zijn hotel afgekeurd hebben en sindsdien heeft hij er zich over uitgelaten, dat hij ons nooit meer een inlichting zal geven. Als we hem dus opbellen, ben ik er zeker van, dat we niets te weten

zullen komen en het zal daarom het beste zijn, dat je maar eens naar het hotel gaat en hem te spreken ziet te krijgen. Als je niet dadelijk zegt wie je bent en waarvoor je komt, gelukt dat misschien wel en als je eenmaal met hem in gesprek bent, zal hij misschien wel wat loslaten.'

'En als je wat weet,' vulde de heer Van der Werf aan, 'dan kom je natuurlijk zoo gauw je kunt naar de redactie en dan zullen we probeeren er vanavond nog een verslag van te geven.'

'In 's hemelsnaam,' zei Jan, die zich allesbehalve op zijn gemak voelde, omdat hij met dezen kant van het journalistieke werk tot dusver nog niet in aanraking was geweest, 'dan ga ik maar.'

'Hou je taai,' zei meneer Wouters, toen Jan in de deuropening nog eens besluiteloos omkeek, 'en wees niet te bescheiden. Een al te bescheiden journalist komt de nieuwtjes alleen maar uit de concurreerende bladen te weten.'

In gedachten verdiept en allesbehalve ingenomen met deze opdracht, begaf Jan zich naar hotel Centraal, het grootste en voornaamste hotel in de gemeente.

Bij den ingang hield een goud gegalonneerde portier hem tegen. 'Wat is er van Uw dienst, meneer?' vroeg hij, een beetje achterdochtig en Jan kreeg den indruk,

dat deze man alles van den voornamen hotelgast afwist en een wenk had gekregen om ongewenschte bezoekers zoo veel mogelijk buiten de deur te houden.

‘Ik zou graag den directeur een oogenblik willen spreken,’ zei Jan zoo onverschillig mogelijk.

De portier keek hem onderzoekend aan. ‘Wou U den directeur spreken? Dat zal niet best gaan, vrees ik, want de directeur heeft juist een belangrijke conferentie en meneer wil niet graag gestoord worden.’

‘Dat is heel jammer,’ zei Jan, ‘maar er is toch eenige haast bij mijn boodschap, dus als U den directeur zou willen waarschuwen, dan zou ik dat erg op prijs stellen.’

‘Weet U wat,’ zei de portier aarzelend, ‘zegt U mij maar waarover U den directeur wilt spreken, dan zal ik zien of hij U even te woord kan staan.’

Dat eerste verzet had een goede uitwerking. In een oogenblik voelde Jan allen twijfel verdwijnen en den vasten wil in zich opkomen, deze zaak tot een goed einde te brengen.

Hij was op het punt zich bekend te maken als verslaggever van de *Nieuwsbode*, maar bedacht nog bijtijds, dat hij in dat geval zeker geen kans zou krijgen dezen cerberus te passeeren.

Integendeel, hij moest zich zoo onschuldig mogelijk voordoen en den schijn wekken, dat het verblijf van den minister hem totaal onbekend was.

‘Ik zou den directeur graag spreken,’ zei hij, ‘over de mogelijkheid om over een week of twee hier met een groot gezelschap te logeeren.’

‘Wat is dat voor een gezelschap, meneer?’ vroeg de portier.

‘Een fietsclub,’ bedacht Jan. ‘Ziet U, we willen een

tocht door Nederland maken, maar dan moeten we er natuurlijk zeker van zijn in alle plaatsen waar we overnachten een goed hotel en voldoende bedden te kunnen krijgen.'

'Ja zeker, meneer, ja zeker,' zei de portier, beleefder dan hij tot dusver geweest was. 'U wou dus in hotel Centraal logeeren. Uit hoeveel personen denkt U, dat het gezelschap zoo ongeveer zal bestaan?'

'Nou,' zei Jan, 'een dertig zijn het er zeker wel en de clubleden zijn erg aan elkaar gehecht, ziet U. Ik bedoel, ze zouden allemaal graag in hetzelfde hotel willen slapen, dat is ook gemakkelijker 's morgens bij het wegrijden.'

'Ja, ja,' zei de portier, 'dertig menschen zegt U, en wanneer zouden we die dan zoo ongeveer kunnen verwachten?'

'Ik denk zoowat over een week of twee,' zei Jan.

De portier sloeg een dik boek op en keek de data na.

'Nou, dat zal wel gaan,' zei hij, zich met een potlood achter het oor krabbend. 'Zoover als ik hier kan zien, zijn er tegen dien tijd nog bijna geen kamers besteld, dus als U nu misschien besluiten wilt, dan zouden we dat vast kunnen inschrijven en dan kunt U er op rekenen, dat we de kamers vrijhouden. Als U even Uw naam en adres wilt opgeven, dan zal ik zorgen, dat alles voor elkaar komt.'

'Graag,' zei Jan, 'maar ik wilde U tegelijkertijd vragen of we niet tegen wat goedkooper tarief kunnen logeeren, want het is natuurlijk voor het hotel veel voordeeliger als er een clubje van dertig menschen komt dan wanneer er maar drie of vier zijn.'

De portier trok een diepen rimpel in zijn voorhoofd. 'Tja,' zei hij aarzelend, 'U begrijpt, dat ik

daarover geen beslissing durf nemen. Dat zijn de zaken van den directeur en, zooals ik U al gezegd heb, heeft meneer op 't oogenblik een belangrijke conferentie, dus als U zoo goed wilt zijn, op een anderen dag nog eens terug te komen, dan kunt U zelf eens met hem spreken.'

Jan haalde ongeduldig zijn horloge uit den zak en keek er op. 'Het spijt me wel,' zei hij, 'maar ik vrees, dat ik dan bij een ander hotel zal moeten informeeren. Ik moet zoo dadelijk weer met den trein mee en zal geen gelegenheid hebben, nog eens terug te komen. Zijn er hier nog andere goede hotels in de stad?'

'Andere hotels wel,' zei de portier, 'maar lang niet zoo goed als dit, mijnheer. Ik verzeker U, dat U hier werkelijk het allerbeste zult kunnen logeeren.'

Jan haalde onverschillig zijn schouders op. 'Als ik geen accoord over den prijs kan maken,' zei hij, 'wil ik U verder geen moeite bezorgen.'

Hij nam beleefd den hoed af en was juist onder aan de stoep, toen de portier hem haastig terugriep.

'Wacht U even,' zei de man, die blijkbaar de verantwoordelijkheid niet aandurfde een zoo voordeeligen klant weer te laten verdwijnen. 'Als U er persé op staat den directeur dadelijk te spreken, dan zal ik vragen of meneer U even te woord kan staan. Gaat U maar in het spreekkamertje.'

Hij deed beleefd de deur van een klein vertrekje open en onwillekeurig moest Jan even glimlachen bij de gedachte, dat hij er in geslaagd was de vijandelijke veste binnen te komen.

Maar het moeilijkste deel van zijn taak wachtte hem nog.

Na ongeveer vijf minuten kwam een betrekkelijk jonge man binnen, die zich als meneer Steeman, den

directeur, voorstelde en beleefd vroeg waarmee hij den bezoeker van dienst zou kunnen zijn.

'Ik vrees, meneer,' zei Jan, 'dat ik U zal moeten teleurstellen en ik bied U mijn excuses aan voor de wijze waarop ik een onderhoud met U heb gekregen, maar ik zag, eerlijk gezegd, geen ander middel U te spreken te krijgen. Ik ben namelijk geen bestuurslid van een fietsclub en ik kan U evenmin dertig logee's bezorgen. Ik ben verslaggever van de *Nieuwsbode* en ik zou U graag enkele bijzonderheden willen vragen over het verblijf van den Franschen minister van openbare werken. Wij hebben gehoord, dat de minister in Uw hotel zal logeeren en ook, dat U waarschijnlijk weet met welk doel Zijne Excellentie onze stad zal bezoeken.'

In het eerste oogenblik scheen het alsof de heer Steeman boos van zijn stoel wilde opspringen en naar de deur wilde loopen, maar hij bedacht zich en luisterde met een ontevreden gezicht naar Jan's verklaringen.

'Ik ben geen vriend van de *Nieuwsbode,*' zei hij norsch, toen Jan uitgesproken was. 'De redactie heeft verleden jaar mijn bouwplannen afgekeurd en het gevolg daarvan is geweest, dat de Raad mijn bouwaanvrage heeft geweigerd, wat een leelijk schadepostje voor mij geweest is.'

'Maar de Redactie heeft dat niet gedaan om U onaangenaam te zijn,' verklaarde Jan, 'zij deed het uitsluitend omdat zij vond, dat Uw nieuwbouw een ontsiering van de stad zou beteekenen. Als U eerlijk wilt zijn, zult U toch moeten toegeven dat de verbouw volgens Uwe latere plannen heel wat beter geweest is.'

'Daarover zal ik me nu niet uitlaten,' zei de heer Steeman, een beetje vriendelijker. Hij keek Jan eens

aan en het voorkomen van den jongen verslaggever scheen hem wel te bevallen.

‘Waarom heb je gezegd, dat je bestuurslid van een fietsclub was?’ vroeg hij.

‘Omdat ik anders nooit dien dikken portier voorbij gekomen was,’ zei Jan.

De heer Steeman moest onwillekeurig even glimlachen. ‘Ja,’ zei hij, ‘daar kon je wel eens gelijk aan hebben en ik moet toegeven, dat je het verduiveld handig gedaan hebt. Maar dat wil niet zeggen, dat ik van plan ben, de courant eenige inlichtingen te verstrekken. Als je wat bijzonders wilt weten, moet je maar probeeren het op een andere manier te weten te komen.’

‘Als u mij de inlichtingen geeft, bewijst U niet alleen mij een dienst, maar ook Uzelf,’ zei Jan.

‘Hoezoo dan?’ vroeg de heer Steeman, blijkbaar geïnteresseerd.

‘Wel,’ zei Jan, ‘dan zullen we natuurlijk publiceeren, dat de minister bij U in het hotel logeert. Dat is een prachtige reclame voor U en daarmee kunt U alle andere hotelhouders jaloersch maken.’

De heer Steeman dacht even na, glimlachte en gaf zich gewonnen.

‘Je hebt gelijk,’ zei hij, ‘laten we door het verleden maar een streep halen. Wat wou je graag weten?’

‘Wanneer komt de minister?’ vroeg Jan ‘en wat weet U van de plannen van Zijne Excellentie?’

‘Schrijf maar op,’ zei de heer Steeman, die zag dat Jan een blocnote uit den zak gehaald had. ‘De minister komt de volgende week Maandag en Dinsdag. Zijn secretaris is hier geweest om een en ander te bespreken. Van hem heb ik gehoord, dat de minister een studie-

reis door verschillende landen maakt om er havens, sluizen en andere waterwerken te bekijken. Hij wil ook kennis nemen van het werk van verschillende bouwmaatschappijen en interesseert zich voornamelijk voor den arbeiderswoningbouw en den bouw van huizen voor den kleinen middenstand. Je weet waarschijnlijk zelf wel,' voegde de heer Steeman hieraan toe, 'dat er in de Fransche Kamer eenige milliarden voor verbetering van havens aangevraagd zijn en ook voor het bouwen van woningen voor de minder kapitaalkrachtigen, want van de 2½ millioen Parijzenaars woont er één millioen in beslist minderwaardige woningen en Frankrijk komt wat dat betreft, door allerlei ongunstige omstandigheden bij andere landen ten achter. Bedenk maar eens, dat er alleen in het vorige jaar in Duitschland voor drie en een vijfde milliard mark nieuwe woningen gebouwd zijn en de helft van dat bedrag was afkomstig uit de openbare middelen.

Voor zoover mij bekend, zal de minister hier de haven bekijken en dan, zooals ik reeds zeide, een bezoek aan de nieuwe woonwijk brengen. De verdere bijzonderheden, ook wat zijn plannen betreft, moet U hem de volgende week zelf maar eens vragen. Ik weet er op het oogenblik niet meer van, maar ik zal Zijne Excellentie wel meedeelen, dat je hem graag eens zou interviewen en als hij daartegen geen bezwaar heeft, telefoneer ik je wel even.'

Jan teekende alles in zijn bloc-note op. Het was alles veel gemakkelijker gegaan dan hij verwacht had en hij bedankte den heer Steeman voor de zoo welwillend verstrekte inlichtingen.

'Ik hoop, dat ik je voldoende heb kunnen inlichten,' zei deze, Jan vriendelijk de hand reikend, 'en ik zal

vanavond met belangstelling een en ander in de courant lezen. Vergeet vooral niet er bij te zetten, dat de minister in hotel Centraal zal logeeren en doe mijn hartelijke groeten aan den heer Wouters. Ik zal je zelf maar even uitlaten, dan behoeft de portier niet te zien, dat je iemand anders bent dan waarvoor je je hebt uitgegeven.'

'Dat is dus afgesproken, meneer,' zei hij met luide stem, toen hij Jan in tegenwoordigheid van den portier naar de buitendeur begeleidde.

'Ik krijg dus van U nog een opgave met hoeveel personen en op welken datum U hier denkt te logeeren en daarna zal ik U zoo spoedig mogelijk onze speciale condities doen toekomen.'

Met een buiging nam hij van Jan afscheid en de portier nam beleefd zijn uniformpet voor den voordeeligen klant af en deed de deur voor hem open.

'Oef,' zei Jan, toen hij weer op straat stond, 'dat vervelende karweitje is gelukkig goed afgeloopen, ik ben benieuwd, wat meneer Wouters er wel van zal zeggen.'

Hij haastte zich naar het redactieburau, maar bleef bij een bioscooptheater even nieuwsgierig kijken naar een fel gekleurde plaat waarop onder de afbeelding van een schipbreuk het programma voor de avondvoorstelling vermeld stond.

Juist op dat oogenblik reed een boer in zijn tilbury, met een blijkbaar nog jong paard bespannen, langs het bioscooptheater. Het dier schrok voor de bonte aanplakbiljetten en begon te steigeren. De boer trok de teugels in en zou het dier zeker in bedwang gehouden hebben, als een kleine straatjongen niet twee vuile vingers in zijn mond had gestoken en een doordringend gefluit had laten hooren.

Het paard legde de ooren in den nek en sprong dwars over de straat, het lichte wagentje sloeg tegen den stoeprand en viel om. De boer werd er uit geslingerd en op hetzelfde oogenblik brak het lemoen van den wagen en schoot het paard met losse strengen naar voren.

Onmiddellijk had Jan den toestand overzien en zijn krachten tot het uiterste inspannend, wierp hij zich met een vermetelen sprong om den hals van het paard.

Met beide handen greep hij in de dichte manen en heesch er zich aan op en de enkele toeschouwers zagen hoe het paard met zijn levenden last recht op een paar kleine meisjes aanstormde, die uit school waren gekomen en vroolijk, onbewust van het gevaar, over de straat huppelden.

Krampachtiger greep Jan het dier vast, het boog het hoofd onder dien zwaren last en Jan voelde hoe hij ruw

over de keien gesleept werd. Toen slaagde hij er in, met zijn linkerarm de oogen van het dier te bedekken. Het paard raakte een stoeppaaltje en viel vlak voor de kinderen, met hoofd en hals den jongen verslaggever bedekkend. Van alle zijden schoten menschen toe, Jan voelde, dat het paard weggetrokken werd en dat hij voorzichtig de stoep van een huis werd opgedragen.

Daarbinnen werd hij op een bed gelegd en boog de heer des huizes, die dokter was, zich over hem heen en onderzocht hem.

'Niets gebroken,' hoorde hij tot zijn geruststelling, 'een kapotte broek en een paar leelijk opengeschaafde knieën. Hij mag van geluk spreken. Het is in allen gevalle een dappere jongen.'

Even later zat Jan in een stoel, terwijl de dokter, na de knieën gereinigd en met zalf ingewreven te hebben, er een paar zwachtels om wikkelde.

Jan bedankte hem hartelijk. Hij voelde, dat hij zich vrij goed kon bewegen. Hij was weer heelemaal de oude, maar maakte toch dankbaar gebruik van het aanbod van den dokter om hem met den auto naar het bureau te brengen.

Stomverbaasd zagen de heeren Wouters en Van der Werf, die op het punt stonden naar huis te gaan en voor het gebouw nog even een praatje maakten, hem uit den deftigen auto stappen en zich met een in flarden gescheurde broek naar het bureau begeven.

Daar was alles spoedig opgehelderd en na een kwartier van ingespannen werken had Jan een prachtig bericht over het bezoek van den Franschen minister gemaakt, dat met een vetgedrukt kopje in de courant zou verschijnen.

Toen werd er geklopt en het straatjongetje, dat het

paard aan het schrikken had gemaakt, kwam het bureau binnen.

‘Wel?’ vroeg Jan, die zag, dat de jongen hem niet herkende.

‘Een paard op hol geslagen, meneer,’ zei de jongen.

‘Al lang geleden?’ vroeg Jan, zijn kapotte broekspijpen verbergend.

‘Een kwartiertje,’ vertelde de jongen. ‘'k Was wel eerder gekomen, maar d'r zat een smeris achter me an. Ie het me toch lekker niet te pakken kunnen krijgen.’

‘Wat had je dan gedaan?’ vroeg Jan.

‘O, niks,’ zei de jongen, ‘dat paard schrok van m'n zwarte handen.’

‘En hoe is 't afgeloopen?’

‘Nou, die wagen viel ondersteboven en de boer, die d'r in zat, kwam met z'n snoet op de keien terecht, maar ie mankeert niks as een mouw van zijn jas.’

‘En dat paard?’

‘Dat paard kreeg zoo'n lange vent an z'n nek, die het 'm naar beneje getrokke en toen is ie bij een dokter binne gedrage.’

‘Dat paard?’ vroeg Jan.

‘Nee, meneer, die vent natuurlijk. Dat paard had alleen maar een wondje an z'n achterpoote.’

‘En die vent?’

‘Die vent ook, meneer.’

‘Wat zeg je?’ vroeg Jan verbaasd.

‘Die het z'n broekspijpe bezeerd,’ vertelde de jongen lachend. ‘'k Heb 'm later met 'n fijne auto naar zijn huis zien rijen. Zeker vijftig paardekrachte, met die mooie zilvere aschbakjes van binne. As 'k van ze leven nog 's miljonnair wor, mo'k er ook zoo eentje hebbe. Waarom lacht U nou?’

Jan stak een van zijn beenen naar voren en toen hij de flarden zag, gleed er over het vuile gezicht van het jongetje plotseling een blik van herkenning.

'As je nog es weer paard wil rijen,' zei hij, zich vlug naar de deur keerend, 'dan mot je d'r bovenop gaan zitten en niet an z'n kop gaan hangen.'

Hij sloeg de deur achter zich dicht en was verdwenen.

Dien avond had de *Nieuwsbode* een prachtig bericht over het voorgenomen bezoek van den Franschen minister, terwijl de redactie van de *Banier* er met geen enkel woord melding van maakte.

5
De volontair.

Toen Jan een jaar aan de redactie van de *Nieuwsbode* gewerkt had en zich zoo verdienstelijk had gemaakt, dat hem steeds belangrijker werk kon worden opgedragen, verscheen er een heer op het redactiebureau, die een lang gesprek met meneer Duif had.

Het resultaat daarvan was, dat er den volgenden morgen een keurig gekleed jongmensch kwam, die, nadat hij zich bij den heer Duif gemeld had, met een vuurroode kleur weer beneden kwam en zenuwachtig vertelde, dat hij de opdracht had gekregen om de stijfselpotten te vullen.

Van Doorn gaf Jan een knipoogje en nadat het jongemensch, dat een nieuwe volontair bleek te zijn, een half uur bij den gootsteen had staan morsen, werd hij ter beschikking van den jongsten verslaggever gesteld om onderricht in de eerste beginselen van de journalistiek te ontvangen.

Jan was blij van een paar vervelende karweitjes verlost te worden, maar de volontair, die zich eenigszins

afgemeten als Willem van Kampen voorgesteld had, scheen zich iets heel anders van het werken aan een dagblad voorgesteld te hebben en toonde zich allesbehalve leergierig.

Hij liet zien, dat hij op zijn eindexamenlijst van de H.B.S. een negen voor Nederlandsche taal had gekregen en hij sprak met een air van deskundigheid over het werk van de ‘tachtigers’.

Als meneer Duif dat hoorde, haalde hij altijd glimlachend zijn schouders op en dan volgde er onmiddellijk een opdracht waarvoor de nieuwe volontair zich eigenlijk veel te voornaam achtte, maar die hij toch altijd zoo vlug mogelijk opvolgde.

Hij was bang voor den hoofdredacteur en op de zetterij was iederen dat. Waar meneer Duif zich vertoonde, werden alle gesprekken afgebroken en werd met koortsachtige haast gewerkt.

Meneer Duif zag nooit anders dan mannen, die zóó ingespannen werkten, dat zij het in dat tempo geen halven dag zouden kunnen volhouden, maar hij hoorde nooit de zuchten van opluchting in elke afdeeling, die hij den rug toegekeerd had en waar onmiddellijk na zijn vertrek het werk in het normale tempo terugviel.

Op den tweeden dag na de komst van den nieuwen volontair vond Jan hem bij zijn binnenkomst 's morgens met Van Doorn aan het corrigeeren van advertenties. Dat is een der meest vervelende karweitjes, dat eigenlijk op de administratie of bij een specialen corrector thuis behoort, maar de bedienden van den boekhouder zijn in taalkundig opzicht in den regel niet zoo goed onderlegd als de leden van de redactie, en daaraan danken deze dan ook het twijfelachtige genoegen allerlei onbenulligheden te mogen lezen, vanaf nette meis-

jes, die een betrekking voor halve dagen zoeken, tot notarissen, die voornemens zijn kapitale plaatsen met toebehooren te verkoopen.

'Lees op,' zei Van Doorn, met een verveeld gezicht. 'Wat heb je het eerst?'

'Een net meisje,' las Van Kampen, 'van den P.G. zoekt een betrekking bij een heer-alleen. Wat is dat: van den P.G.?'

'Van de pokken geschonden,' legde Van Doorn uit. 'Onthoud dat, want het is een van de geestigheden, die je op vrijwel alle redactiebureaux te hooren krijgt. Wat heb je nog meer?'

'Een heer,' las Van Kampen, met een vies gezicht een beduimeld papiertje omhoog houdend, 'Z.b.b.h.h.' 'Wat is dat nou weer?'

'Zijn beenen buitenshuis hangende,' zei Van Doorn.

'Maar.....' vroeg Van Kampen verwonderd.

Jan stak zijn hoofd om den hoek van de deur. ''k Ga naar het middenstandscongres,' zei hij. 'Waar is meneer Wouters?'

'Wat is er, Jan?' vroeg meneer Wouters, van de zetterij komende.

'Ik heb gehoord,' zei Jan, 'dat de redactie van de *Banier* vandaag eens extra werk van het middenstandscongres wil maken. Om half vier wordt de vergadering gesloten en gaan de afgevaardigden een autotocht maken. Als we nu vanmiddag precies om half vier klaar zijn, moet U tweehonderd couranten meer laten drukken. Dan zal ik ze dadelijk naar de zaal brengen en dan kunnen we onze courant daar nog uitdeelen vóór de autotocht aanvangt.'

'Een prachtidee,' zei meneer Wouters goedkeurend. 'We zullen alle machines aan het werk zetten en als

het een beetje meeloopt, kunnen we nog vóór half vier op de pers zijn.'

Dien dag was de redactie bijzonder actief. Elk kwartier zond de meesterknecht van de zetterij een jongen naar de groote zaal van het gebouw 'Concordia', en telkens kwam die met drie of vier volgeschreven blocnoteblaadjes terug, die hij dadelijk naar Van Doorn op de redactie bracht.

Deze las ze vlug door, verbeterde de fouten, die een gevolg van het haastwerk waren, verduidelijkte hier en daar een paar slecht geschreven woorden en zond de copie daarna naar de zetterij waar ze onmiddellijk over verschillende zetmachines verdeeld werd.

Tien minuten later had de meesterknecht het zetsel reeds aaneengevoegd en was er een proef van gemaakt. Die ging naar de redactie, werd daar gelezen en gecorrigeerd en vervolgens weer naar de zetters gebracht, die elken regel, waarin een fout was aangeteekend, opnieuw moesten zetten.

Deze correctieregels gingen weer naar den meesterknecht, die met een pincet de foutieve regels uit het lood haalde en de verbeterde er voor in de plaats stelde.

Als er voldoende zetsel was om er een vorm mee te vullen, werd het in een stalen raam ter grootte van een courantenpagina bijeengebracht en aan alle kanten met schroeven vastgezet.

Dat was dan een metalen courantenbladzijde, vijf kolommen in spiegelschrift en zoodra de meesterknecht zoo'n vorm gereed had, drukte hij op een knop en een belletje waarschuwde den chef der stiepafdeeling.

Die haalde den vorm weg en bracht ze naar een soort ijzeren mangel. Hij bedekte het lood met een geprepareerde plaat, legde daarover een blad zink en dan

draaiden hij en een helper dat alles onder een zware ijzeren rol door.

Met groote kracht drukte die rol de plaat op het zetsel en weldra bleek elk lettertje een duidelijken afdruk te hebben nagelaten. Er was een zoogenaamde matrijs ontstaan, die in een gasoven gelegd werd en weldra voldoende hard was om gebruikt te kunnen worden.

Hier had men een courantenpagina, diep ingedrukt en duidelijk leesbaar, een vorm, die tot een halven cylinder werd gebogen en in een gietmachine gelegd werd.

De chef der stiepafdeeling maakte den gasoven open, die in een enormen ketel gesmolten metaal bevatte, hoofdzakelijk lood met wat antimoon, het zag er uit als vloeibaar zilver en met een reusachtigen lepel, aan een langen steel, schepte hij een ijzeren bak vol en goot deze met behulp van zijn helpers in de vormmachine leeg.

Hij zette een kraan open en het leidingwater stroomde door vele buizen langs het gesmolten metaal en koelde het af en na weinige minuten kon de machine weer open en vertoonde zich een prachtige gietvorm, een halve cylinder, die aan de eene zijde scherp alle letterteekens van de matrijs droeg.

Na verschillende bewerkingen ondergaan te hebben, die den druk konden verduidelijken, werd deze vorm naar de groote drukpers gebracht en vastgekneld op een van de cylinders. Elke vorm werd tweemaal gegoten, opdat het breede papierlint zóó door de machine gelegd kon worden, dat met dubbele vormen een dubbele snelheid van drukken werd verkregen.

Gaf de *Nieuwsbode* gewoonlijk twee bladen per dag, nu, met het oog op het groote middenstandscongres, was

het noodig twee en een half blad te drukken, waarvoor dus niet minder dan twee maal tien vormen moesten gegoten worden, waaronder vier voor de advertentiepagina's.

Het was kwart voor drie in den middag en de heer Wouters had de opmerking al gemaakt, dat het tijd werd, dat de vergadering werd beëindigd.

Een geheelen dag persklaar verslag maken is buitengewoon vermoeiend voor dengene, die al het gesprokene tijdens de redevoeringen zoo beknopt en duidelijk mogelijk moet weergeven. Het vereischt een zekere routine en het was het duidelijkste bewijs, dat Jan zijn leertijd niet ongebruikt voorbij had laten gaan, dat hij tot in den namiddag nog elk kwartier zijn drie of vier volgeschreven vellen aan den looper der zetterij kon meegeven.

Maar zijn schrift begon onduidelijk te worden en Van Doorn moest telkens meer foutjes verbeteren. Sommige zinnen ‘liepen’ niet goed meer en het was duidelijk, dat Jan vermoeid werd en last van schrijfkramp begon te krijgen. De heer Van der Werf keek dan ook al eens ongeduldig op zijn horloge en hoopte maar dat het weldra tijd zou zijn het werk voor dien dag te stoppen.

Vijf minuten over drie kreeg Jan op het congres bericht, dat de laatste copie gehaald werd en een paar minuten later hadden de machine-zetters die al onder handen.

Zij werd over een zestal machines verdeeld en drie minuten later was de proef weer op de zetterij. In een oogenblik waren de correctieregels gezet en tusschengevoegd en in koortsachtige haast begonnen de meesterknecht en zijn assistent den laatsten vorm op te maken.

Acht minuten voor half vier verscheen de heer Duif

op de zetterij. Hij zei niets, keek alleen maar en zag hoe gejaagd de laatste schroeven van den vorm aangedraaid werden.

De chef der stiepafdeeling stond al gereed, er werden matrijzen gemaakt en vormen gegoten, die op de cylinders van de groote drukpers vastgekneld werden en precies drie minuten voor half vier kon de chef het sein tot draaien geven.

Voor Van Kampen, die zich van den technischen kant van het bedrijf tot dusver geen voorstelling had kunnen maken, was dit alles bijzonder interessant.

Men had hem in den loop van den dag in een verloren hoekje van de zetterij een persje getoond, waarop dezelfde courant voor ruim zeventig jaren gedrukt werd.

De bediening daarvan was even eenvoudig als de machine zelf.

Men legde er een metalen vorm in, bestreek die met drukinkt, legde er een vel papier ter grootte van een toenmalige *Nieuwsbode* op en drukte dan met een hefboom vorm en papier stevig tegen elkaar. Daarna werd het papier er uit gehaald, later aan de achterzijde bedrukt en een exemplaar was gereed om afgeleverd te worden.

Dat was nog in den gemoedelijken ouden tijd toen men geen haast had. Toen drukte men 150 tot 200 couranten per uur en de abonné's waren ook toen al van meening, dat het courantenbedrijf bijzonder inspannend en ingewikkeld was.

Daarna kwam het tijdperk van de snelpersen, waarbij de inktrollen machinaal over het in vormen samengebrachte handzetsel werden bewogen en de drukkers legden telkens een nieuw vel papier in de pers, dat tegen

het zetsel gedrukt werd en aan de andere zijde van de machine weer te voorschijn kwam.

Als er zooveel vellen in de machine gelegd waren als er couranten te drukken waren, werden nieuwe vormen aangebracht om het papier ook aan de achterzijde te bedrukken. Ten slotte moest dan weer elk vel in een vouwmachine gelegd worden om in vieren te worden gevouwen en eerst dan was de vroegere *Nieuwsbode* gereed.

Dat was machinaal drukken, maar zoo kon het slechts bij een kleine oplage geschieden, omdat het met de hand inleggen van elk vel papier een tijdroovend werkje was.

Toen kwam de tijd, dat in dit bedrijf de snelpers door de zoogenaamde vlakdruk-rotatiepers opgevolgd werd. Handkracht was in den loop der jaren door heete lucht, deze door stoom en stoom ten slotte door electriciteit vervangen.

De vlakdrukpers 'Heureka' bracht belangrijke verbetering, omdat het met de hand inleggen van papiervellen overbodig werd en men daardoor een zoo groote snelheid kon bereiken, dat 8000 couranten per uur gedrukt werden.

Maar ook dit tijdperk was de *Nieuwsbode* al voorbij.

De steeds vermeerderende oplage was te groot om door de 'Heureka' verwerkt te kunnen worden, de zetterij werd uitgebreid met een oppervlakte ter grootte van een bioscoopzaal en daar verrees een machinezaal met een terrazzovloer, een hooge, lichte zaal, geheel in overeenstemming met de eischen van dezen tijd.

Toen de nieuwe rotatiepers in deze afdeeling opgesteld werd, hadden knappe monteurs een paar maanden noodig om alles in elkaar te zetten. Alle groote en kleine raderen moesten uiterst nauwkeurig in elkaar passen,

het gevaarte moest tot op een millimeter nauwkeurig worden ingesteld en ten slotte was dan alles gereed gekomen.

De pers waarover de *Nieuwsbode* thans beschikte, was 7.50 Meter lang, 4 Meter breed en 3.40 Meter hoog, men kon er aan alle zijden met ijzeren laddertjes tegenop klimmen en op de derde verdieping kon men een rondgang maken en het was daar net of men op de commandobrug van een stoomboot stond.

Een motor van 30 paardekracht bracht de machine in beweging en deze kon naar verkiezing van één tot zes bladen, elk van vier pagina's, drukken en zij leverde 24000 netjes in elkaar gevouwen couranten per uur af.

Achter de machinehal was een papierbergplaats waar de groote rollen courantenpapier voor het gebruik gereed lagen.

Het was vooral voor Van Kampen, die het bedrijf nog niet kende, buitengewoon interessant om te zien hoe de couranten ten slotte gemaakt werden.

Toen de chef-drukker den electrischen stroom inschakelde, kwam er beweging in het logge gevaarte en een oorverdoovend gedreun maakte het voeren van elk gesprek dadelijk onmogelijk.

Een oogenblik later zag Van Kampen niets dan ontelbare draaiende raderen. Overal staken de uiteinden van de gladde assen van inktrollen naar buiten, die onder het draaien heen en weer bewogen en zoo de toegevoerde inkt zoo fijn verdeelden, dat de laatste rol deze ten slotte op de letterteekens van de metalen courantenvormen kon afstrijken.

De breede papierlinten liepen door de machine en de snel draaiende cylinders drukten er aan de boven- en onderzijde hun lettervormen op af. Aan het andere

einde der machine kwamen de linten van alle verdiepingen bij elkaar, elk lint droeg den druk van een afzonderlijk blad en netjes op elkaar verdwenen zij in trechtervorm in de vouwmachine, die ze op courantenmaat afsneed en driemaal vouwde, zoodat ze geheel gereed uit de machine werden geschoven.

Elke vijftigste courant werd door de machine even opgewipt en de drukkers konden dus de bladen bij veelvouden van vijftig tegelijk uit de machine nemen en aan de expeditie-afdeeling geven.

Daar lagen de omslagen voor de verschillende buitengemeenten gereed, postzegels behoefden niet geplakt te worden, omdat de frankeering bij abonnement geschiedde en vliegensvlug werden de couranten voor de verschillende dorpen afgeteld, tot pakketten gemaakt en naar het postkantoor of den trein gebracht.

De posteditie moet op tijd gereed zijn, want de treinen wachten niet en het is zeer onaangenaam voor een abonné als hij 's avonds zijn courant niet krijgt.

Direct nadat de couranten voor de verste dorpen waren afgeleverd, gaf de chef der expeditie de eerstvolgende tweehonderd exemplaren aan een knecht, die met een groote mand op zijn fiets gereed stond, met het bevel ze dadelijk naar ‘Concordia’ te brengen.

Juist sloot daar de voorzitter voor dien dag het congres en deelde mede, dat de autobussen voor een tocht door de omgeving buiten het gebouw gereed stonden, toen Jan, die al ongeduldig op den uitkijk gestaan had, de couranten in ontvangst nam.

Met behulp van den knecht deelde hij ze dadelijk aan de afgevaardigden uit, die zich om hem verdrongen om een exemplaar te bemachtigen en na het openslaan van de courant tot hun groote verbazing constateerden, dat

deze een zeer uitvoerig verslag van de vergadering bevatte, waarin nog was opgenomen wat de voorlaatste spreker nog geen half uur geleden naar voren gebracht had.

Als zij straks in hun woonplaatsen teruggekeerd zouden zijn en in hun vereenigingen als afgevaardigden verslag moesten uitbrengen, hadden zij niets anders te doen dan een exemplaar van de *Nieuwsbode* over te leggen.

Jan kreeg menig complimentje te hooren en met voldoening zag hij op zijn werk terug. De *Nieuwsbode* had een prachtige reclame gemaakt en hij gevoelde dat hij in journalistiek opzicht een knap stuk werk had geleverd.

Dat was zijn eenige en beste belooning voor dezen afmattenden vergaderingsdag, want de grootste voldoening voor den journalist is te weten, dat men zijn werk op prijs stelt.

Het was een alleraardigst gezicht die onoverzienbare rij autobussen vol heeren, die allemaal een exemplaar van de *Nieuwsbode* in de hand hielden. ‘Een rijdende reclame’, dacht Jan onwillekeurig toen de stoet langs hem heen trok en weldra om den hoek van de straat was verdwenen.

Hoe het autotochtje door de streek zou verloopen, kon Jan zich wel voorstellen. Hij kon zijn tijd nuttiger besteden en had dus bedankt voor de invitatie den tocht mee te maken. Hij zou morgen direct naar het verloop van den tocht informeeren en hij liep nu op zijn gemak nog even naar de vergaderzaal om zijn papieren en potlooden, die hij daar had achtergelaten, bij elkaar te zoeken.

Juist toen hij weer naar buiten kwam, zag hij een man, die zich blijkbaar gehaast had en een reusachtig pak onder den arm droeg.

‘Mijnheer,’ zei deze nog een beetje hijgend tegen Jan, ‘weet U misschien ook waar de vergadering van de middenstanders wordt gehouden?’

‘In de groote zaal,’ zei Jan, wel een beetje nieuwsgierig naar den inhoud van dat pak. ‘Wat moet je daar bezorgen, man?’

‘Ziet U, mijnheer,’ zei de man, die Jan blijkbaar niet kende, ‘ik ben een looper van de *Banier* en om de *Nieuwsbode* te overtroeven is de redactie op de gedachte gekomen hier een paar honderd couranten naar toe te sturen. Die moet ik nou in de zaal uitdeelen.’

‘Zoo, zoo,’ zei Jan, onwillekeurig glimlachend, ‘maar dan zul je nog wel een kwartiertje moeten wachten, want de heeren hebben op 't oogenblik een vergadering met gesloten deuren, een comité-vergadering, zie je. Als ik jou was, dan ging ik hier maar vlak

bij de deur zitten, dan kun je direct naar binnen als de deuren weer geopend worden.'

De looper van de *Banier* zette zich geduldig met zijn couranten op een bank in de gang neer en Jan haastte zich naar het redactiebureau, waar hij een bijzonder complimentje voor zijn werk van den heer Wouters in ontvangst had te nemen.

Waar deze zijn leven lang verslaggever was geweest en als een der accuraatste en vlugste werkers bekend stond, was deze lof erg prettig voor Jan. Alle vermoeienis was verdwenen en slechts de prettige gedachte was gebleven, dat hij zijn dag goed besteed had.

Van Doorn en Van Kampen waren al naar huis en Jan kwam juist op tijd om nog een belangrijke telefonische mededeeling op te nemen.

Den volgenden morgen om negen uur was Jan al weer in de groote zaal van 'Concordia' en onwillekeurig keek hij even achter de deur, als verwachtte hij, dat de loopknecht van de *Banier* daar nog altijd zou zitten.

Nu begon de tweede congresdag, waarbij de *Nieuwsbode* haar concurrent des middags met een tijdsverschil van vijf minuten te vlug af was. En nauwelijks was dat congres weer ten einde of er waren weer andere belangrijke gebeurtenissen.

Hard werken doet den tijd korter schijnen en op een goeden dag constateerde Jan met verbazing, dat hij al bijna anderhalf jaar aan de *Nieuwsbode* werkte.

Toen gebeurde er iets, dat op het redactiebureau nog langen tijd stof tot geanimeerde gesprekken zou geven.

6
De volontair verdwenen.

De volontair Van Kampen kon het nog maar altijd niet verkroppen, dat hij het in een half jaar nog niet verder gebracht had dan tot de correctie van drukproeven en het fabriceeren van allerlei kleine stadsberichtjes. Elken morgen ging hij naar het politiebureau om het voornaamste nieuws uit het rapport over te nemen en als er een winkel geopend of verbouwd was en de eigenaar daarover een berichtje verzocht, werd Van Kampen er op afgestuurd met de opdracht er een paar regels over te schrijven.

Zoo nu en dan mocht hij eens naar een bioscoop of naar een onbeduidende tooneelvoorstelling, maar ernstiger werk werd hem nog niet toevertrouwd.

Op het redactiebureau had hij in een onbewaakt oogenblik al eens een paar bokken geschoten, die de geheele redactie in een bespottelijk daglicht zouden gesteld hebben, als de heer Wouters ze niet bijtijds opgemerkt had en uit het zetsel had laten wegnemen.

Hij scheen van den aanvang af verwacht te hebben, dat hij de speciale leiding van de kunstrubriek zou

krijgen, maar hij maakte hopeloos slechte verslagen en lachte om de voorspelling van den heer Wouters, dat een journalist, die geen goed verslaggever is, nimmer een leidende positie bij een courant zal kunnen innemen.

Soms, als hij Jan en Van Doorn gezellig over hun familie hoorde spreken, werd hij stil. Het eenige wat hij over zijn familie losgelaten had, was, dat zijn moeder dood was en dat hij met zijn vader, die procuratiehouder op een kassierskantoor was, op gemeubileerde kamers woonde.

'Hij moet een beetje zelfstandiger worden,' had meneer Van der Werf aangeraden, en hoewel de volontair het allerminst verdiende, had hij bij den hoofdredacteur gedaan gekregen, dat Van Kampen een driemaandelijksche toelage van vijf-en-twintig gulden zou krijgen.

Dat had de jongen nu voor den eersten keer in ontvangst genomen en den geheelen middag haalde hij zijn eerstverdiende geld uit den zak om het telkens weer te bekijken.

Hij had blijkbaar het gevoel, dat hij door een samenloop van allerlei gelukkige omstandigheden millionnair was geworden en toen Jan en Bram van Doorn na het afdrukken der courant door de hoofdstraat liepen en voorbij een kapperszaak kwamen, zagen zij Van Kampen heel deftig in een scheerstoel zitten. De coiffeur was juist bezig een scheiding in zijn haar te leggen en het was, hoewel zij het toen nog allerminst vermoedden, de laatste keer, dat zij het gezicht van hun excentrieken volontair aanschouwden.

Den volgenden morgen kwam hij niet op het bureau en toen er een uur verstreken was zonder dat hij zich

aangemeld had, maakte de heer Wouters er een allesbehalve vriendelijke opmerking over. Iedereen kon ongesteld worden, maar het was toch zeker niet meer dan beleefd er even bericht over te sturen.

Jan nam dien dag alle onaangename karweitjes over en was juist bezig uit verschillende bladen de ingekomen en vertrokken schepen bijeen te zoeken, toen er geklopt werd en de heer Van Kampen Sr. een beetje ontdaan het redactiebureau binnenstapte.

'Waar is mijn zoon?' vroeg hij, ongerust om zich heen ziende.

'Uw zoon?' zei meneer Wouters verwonderd, 'dat zult U zelf wel het beste weten. Hij is hier van morgen niet geweest en wij veronderstelden, dat hij ziek was.'

De heer Van Kampen viel op een stoel neer en veegde zijn voorhoofd af.

'Tot mijn groote ongerustheid,' zei hij, 'heb ik vanmorgen geconstateerd, dat de jongen vannacht niet thuis geweest is. Wij hebben afzonderlijke slaapkamers en gewoonlijk ga ik, voor ik naar bed ga, nog even naar hem kijken, maar ik had gisteravond een langdurige vergadering, ben pas laat in den nacht thuis gekomen en daarna direct naar bed gegaan. Van morgen moest ik vroeg op het kantoor wezen en heb niet met het ontbijt op mijn zoon gewacht, maar een half uur geleden werd ik opgebeld door mevrouw Zwart van ons pension, die mij vertelde, dat het bed van Willem onbeslapen was en dat zij niet begrijpt waar hij zijn kan. Ik had nog hoop, dat hij met de een of andere opdracht voor de courant uitgestuurd was, maar ik weet nu niet meer wat ik er van moet denken.'

Verschrikt keken de redactieleden elkaar aan. Waar kon de jongen zijn gebleven?

‘Was het U bekend, meneer?’ vroeg de heer Van der Werf, ‘dat Uw zoon gister voor het eerst een toelage heeft gekregen?’

‘Daarvan is mij totaal niets bekend,’ zei de heer Van Kampen verbaasd. ‘Als dat zoo is en de jongen dus over wat geld beschikt, vermoed ik, dat hij te zwak geweest is om die weelde te kunnen dragen. In allen gevalle,’ zoo vervolgde hij, ‘is vijf-en-twintig gulden nog geen bedrag waarvoor hij een stoomjacht kan koopen om er mee naar Amerika te varen. Hij komt natuurlijk vandaag of morgen als een berouwvolle zondaar weer boven water. Ik ga nu naar de politie en ik verzoek U mijn naam niet in opspraak te brengen en over de verdwijning van mijn zoon niet met anderen te spreken. Als hij vandaag terugkomt, zal ik hem morgen weer bij U sturen en ik geef U de verzekering, dat zooiets geen tweeden keer meer zal gebeuren.’

‘Voor die verzekering geef ik geen halfje,’ zei meneer Wouters, nadat papa Van Kampen het bureau weer had verlaten.

‘Als den jongen maar geen ongeluk overkomen is,’ zei Jan ongerust.

‘Dat geloof ik niet, Jan,’ antwoordde meneer Van der Werf. ‘Hij is er de jongen niet naar om op eenigerlei wijze onvoorzichtig te zijn. Maar er stak meer in hem dan wij waarschijnlijk allemaal gedacht hebben, en als je mij vraagt, geloof ik, dat hij op het oogenblik al verder van huis is dan zijn vader heeft kunnen vermoeden.’

Een uur later kwam meneer Harms, de inspecteur van politie, op het redactiebureau om informaties in te winnen. De politie stond voor een raadsel en had nergens een spoor van den verdwenene kunnen ont-

dekken. In den loop van den middag bleek, dat men niets verder was gekomen. Het laatst was de volontair in de kapperssalon in de hoofdstraat gezien. Daar had hij een bankbiljet van vijf en twintig gulden gewisseld en was toen spoorloos verdwenen.

‘Maar hij kan toch op reis gegaan zijn,’ zei Jan.

‘Natuurlijk hebben we dat direct onderzocht,’ gaf de inspecteur ten antwoord. ‘De ambtenaren die gister het loket van de plaatskaarten bediend hebben, kennen Uw volontair van aanzien en zij verzekeren, dat hij niet aan het station geweest is. Wij hebben alle politiebureaux in den omtrek gewaarschuwd, maar geen enkele mededeeling gekregen. Ik vrees onder deze omstandigheden, dat hem een ongeluk is overkomen.’

De nacht bracht geen nadere berichten en den volgenden morgen kwam de heer Van Kampen opnieuw naar het redactiebureau.

Het was een andere vader dan die zich den vorigen dag vertoond had. Hij miste de zekerheid van optreden en sprak niet meer over de straf, die zijn jongen bij diens terugkomst zou wachten.

‘Ging Uw zoon met iemand om, mijnheer?’

‘Zoo nu en dan,’ antwoordde meneer Van Kampen, ‘zag ik hem wel eens in gezelschap van den zoon van Schouten, den stucadoor. Daar heeft hij mee in de klas gezeten en het was de bedoeling, dat ze allebei voor de middelbare acte Nederlandsch zouden studeeren. Maar die studie duurde mij te lang en daarom heb ik hem aangeraden, zich uitsluitend in de journalistiek te bekwamen. De politie is al bij den jongen Schouten geweest, maar hij heeft mijn zoon al in een week niet gezien. Ik begin nu werkelijk bang te worden, dat er een ongeluk gebeurd is.’

Zijn aandoening ternauwernood verbergend, ging de ongelukkige vader weer op het politiebureau informeeren, waar nog niets van den jongen bekend was.

‘Ik heb zoo'n idee,’ zei Jan den volgenden morgen tegen den heer Wouters, ‘dat die jonge Schouten er toch meer van weet. Als U het goed vindt, ga ik eens met hem praten.’

‘Doe dat, Jan,’ zei de heer Wouters, en een kwartier later zat Jan in de gezellige huiskamer van den stucadoor, waar hij een jongmensch aantrof, die zich buitengewoon weinig spraakzaam toonde.

‘Ik weet niet waar Van Kampen is,’ zei de jongen stug, ‘en al wist ik het, dan zou ik het nog niet vertellen. Ik geloof, dat zijn vader hem een ongeluk zou slaan, als hij hem te pakken zou krijgen.’

‘Alles goed en wel,’ zei Jan, ‘maar de jongen heeft nog geen vijf-en-twintig gulden op zak. Als hij geen ongeluk heeft gekregen, zal hij gebrek lijden. Als U eenigszins mee kunt helpen om hem op te sporen, is U verplicht ons behulpzaam te zijn.’

‘Meneer heeft gelijk,’ zei de oude stucadoor, zijn pijp even uit den mond nemend om een klein rookwolkje uit te blazen. ‘Ik heb het ook nooit erg op dien vader begrepen gehad, maar een slecht tehuis is altijd nog beter dan heelemaal geen tehuis.’

‘Als je meneer helpen kunt, Barend,’ zei de moeder zacht, ‘dan moet je dat doen. Ik geloof, dat je er meer van weet dan je ons verteld hebt.’

De jongen haalde onwillig zijn schouders op. ‘'t Is nu toch te laat,’ zei hij, ‘ik weet nu ook niet meer waar hij is.’

‘Maar U weet dus toch waar hij naar toe is?’ vroeg Jan hoopvol, nu hij begreep op het goede spoor te zijn.

‘Dat weet ik,’ zei de jongen, ‘maar ik heb er tot dusver niets van willen zeggen, want ik had Willem beloofd mij niet te zullen uitlaten vóór hij goed en wel vertrokken zou zijn. Maar hij is nu al drie dagen weg en ik kan het U nu wel zeggen. Hij kwam bij mij op den dag, dat hij geld van de courant had gekregen. Wij hebben toen lang gepraat, want ik wist, dat hij al lang een gelegenheid zocht om weg te komen en ik heb hem nog gewaarschuwd, dat vijf en twintig gulden niet genoeg was om er lang van te kunnen leven, maar hij had niet het minste besef van de waarde van het geld. Hij moest en hij zou weg en ik heb hem van mijn eigen geld nog tien gulden gegeven. Ik had niet meer.’

In stomme verbazing zaten de stucadoor en zijn vrouw dit verhaal aan te hooren.

‘En waar is hij nu?’ vroeg Jan.

‘We begrepen wel, mijnheer,’ vervolgde de jonge Schouten, ‘dat de politie den volgenden morgen direct naar het station zou gaan waar verscheidene ambtenaren hem kennen. Dan was hij dadelijk gesignaleerd, dus hebben wij er wat anders op bedacht. Wij zijn dien zelfden avond nog bijna een uur ver naar den overweg geloopen, waar een halte is. De haltechef kent ons niet en daar heeft hij een kaartje naar Amsterdam genomen, waar hij 's nachts gebleven is. Ik ben toen op de fiets hier weer teruggekomen.’

‘En wat moest hij in Amsterdam doen?’ vroeg Jan.

‘Den volgenden morgen,’ vertelde de jonge Schouten verder, ‘heeft hij een kaartje naar Parijs genomen.’

‘Naar Parijs?’ vroeg Jan verschrikt. ‘Had hij dan familie of kennissen in Parijs?’

‘Ik geloof het niet, meneer. Hij is er op goed geluk naar toe getrokken. Hij sprak aardig Fransch en hij

zou dadelijk probeeren daar een betrekking te vinden.'

'Maar begrijpt U dan niet?' vroeg Jan scherp, 'dat U zeer onverantwoordelijk gehandeld heeft? Weet U wel, hoeveel honderdduizenden werkloozen er in Parijs rondloopen en gelooft U dan, dat een Nederlander, die weinig van de taal en niets van land en volk afweet, daar dadelijk een behoorlijke betrekking kan krijgen? U heeft er aan meegewerkt, dat de jongen gevaar loopt volkomen ten onder te gaan.'

De jonge Schouten keek Jan ongerust aan.

'Ik heb er, eerlijk gezegd, nog niet over doorgedacht,' zei hij.

'Het is slecht en onverantwoordelijk geweest,' zei Jan. 'Had Uw vriend geldige papieren?'

'Daar hadden we al eenige dagen geleden voor gezorgd,' zei de jongen. 'We hadden alles voorbereid zoodra we wisten, dat hij wat geld zou krijgen.'

'Ik behoef U niet te zeggen,' zei Jan, 'dat ik de politie mede zal deelen wat U mij nu verteld hebt. Ik vrees, dat het al te laat zal zijn om den jongen nog te kunnen opvangen, maar in allen gevalle zal men zich dadelijk met de Parijsche politie in verbinding kunnen stellen.'

Hij sprong op zijn fiets, reed naar het politiebureau en een kwartier later had de politie al een telegram naar Parijs verzonden met het signalement van den gezochte en het verzoek, hem zoo mogelijk aan te houden.

Van de politie reed Jan naar den heer Van Kampen en deelde hem mede, dat er een spoor gevonden was en dat hij dus de gedachte kon laten varen, dat zijn zoon een ongeluk was overkomen.

'Heb je dat gezien, Jan?' vroeg meneer Van der Werf den volgenden morgen. Hij haalde een Fransche

courant uit zijn zak en tusschen tallooze kleine annonces waarin betrekkingen werden gevraagd en aangeboden, zag Jan een met blauw potlood aangestreepte advertentie.

'Willem van Kampen,' zoo stond daarin, 'kom

terug. Alles is vergeven. Schrijf aan je ongerusten vader.'

'Hoe heeft U dat gevonden, meneer?' vroeg Jan belangstellend.

'Ik ontdekte het vanmorgen,' zei meneer Van der Werf, 'toen ik de buitenlandsche bladen inkeek.'

In gedachten liep Jan naar zijn pension en besprak dien avond de kwestie nog eens met Van Doorn, die als gewoonlijk een praatje kwam maken.

'Nou zitten we hier zoo rustig en gezellig,' zei hij,

‘en wie weet waar die arme Van Kampen nou is. Aan die vijf-en-dertig gulden is natuurlijk heel gauw een eind gekomen.’

Een klopje op de deur deed hem opkijken.

Er kwam een jongmensch binnen, die zich beleefd voorstelde. ‘Mijn naam is Rutgers,’ zei hij, ‘ik ben leerling van de vijfde klas H.B.S. en ik woon hier op de zolderverdieping. Mijn ouders zijn in Semarang en ik ben naar Nederland gestuurd om het volgend jaar examen te doen voor de Militaire Academie.’

Jan herinnerde zich, dat mevrouw Verhagen een paar dagen geleden verteld had, dat de zolderkamer nu ook weer bewoond was en dat ze een jongen uit Indië in pension had gekregen.

‘Komt U eens kennis maken?’ vroeg hij vriendelijk.

‘Dat allereerst,’ zei de jonge Rutgers beleefd, ‘maar ik heb ook een verzoek, hoewel het misschien wel wat brutaal is daar dadelijk mee voor den dag te komen.’

Jan keek den nieuwen huisgenoot eens aan. De jongen had een prettig gezicht en maakte ook in zijn optreden een aangenamen indruk.

Ze zaten een uurtje gezellig te praten en door allerlei schoolverhalen kwamen ook de H.B.S.-herinneringen van de beide jonge redacteuren weer boven.

‘Ik hoop,’ zei Jan, toen de jongen afscheid nam, ‘dat U ons nog dikwijls komt opzoeken. Wij zijn hier al zoo'n beetje oude klanten geworden en als wij U ergens mee van dienst kunnen zijn, dan zegt U het maar.’

‘Dat is waar ook,’ bedacht de jonge Rutgers, ‘nu zou ik nog heelemaal vergeten waarvoor ik eigenlijk gekomen ben. De kwestie is, dat we op de H.B.S. een courant willen uitgeven en ik ben daar zoo'n beetje redacteur geworden. Het moet een maandblad zijn en

we wilden het eerst hectografeeren, maar het is natuurlijk veel mooier als het gedrukt is. Nu kom ik eens vragen hoe of we dat doen kunnen.'

'Wel,' zei Van Doorn, 'dat is heel eenvoudig, jullie leveren zelf de copie en verder laat je het drukken bij een drukker hier in de stad.'

Rutgers zuchtte. 'Dat is het nu juist,' zei hij, 'de abonné's betalen maar vijf centen in de maand en de oplage is natuurlijk niet groot genoeg om het zaakje rendabel te maken. Nu had ik er over gedacht om het zelf maar te drukken.'

'Hoe willen jullie dat aanleggen?' vroeg Jan nieuwsgierig.

'Ik had gedacht,' zei de H.B.S.-er, 'om wat zet-materiaal te koopen en dan wou ik probeeren, een klein handpersje te krijgen. Dan maken we alles zelf. Het zal wel een heel werk zijn, maar de oplage is niet zoo groot of we zullen het wel klaarspelen.'

'Heeft U eenig verstand van letterzetten?' vroeg Van Doorn.

'Ik niet,' zei de jongen lachend, 'maar we hebben twee zoons van drukkerspatroons op school, die allebei wel zooveel van het zetten afweten, dat ze kans zien een courant voor elkaar te krijgen. Het zijn maar vier bladzijden in de maand en we zullen niet zooveel letter-materiaal noodig hebben. Desnoods drukken we eerst den voorkant en halen die dan weer uit elkaar om de letters voor den achterkant te gebruiken.'

'Eenvoudiger kan het al niet,' zei Jan lachend. 'Misschien zal ik U kunnen helpen, want ik weet toevallig, dat de zetterij waar ik in Den Helder nog een poosje volontair ben geweest, van plan is nieuw materiaal aan te koopen. Het is tegenwoordig toch bijna alles zet-

machine en de oude handletter wordt weinig meer gebruikt. Ik zal morgen naar Den Helder schrijven.'

'En wij hebben op de zetterij nog het oud persje staan, waarmee de courant zeventig jaren geleden gedrukt werd,' zei Van Doorn. 'Ik denk wel, dat ze dat willen missen en daar zouden jullie prachtig je courantje mee kunnen maken. Heeft het al een naam?'

'De Peperbus,' zei Rutgers glimlachend.

'Nou,' zei Van Doorn, 'dat belooft tenminste gepeperde artikelen.'

'Ik mag die jongenscouranten wel,' zei hij, toen Rutgers weer naar zijn eigen kamertje vertrokken was. 'Ze hebben iets ongeschoolds, maar ook iets frisch. Dat zou iets voor Van Kampen geweest zijn. Daar had hij zich volkomen in kunnen uitleven, alleen zou hij Da Costa en Vondel voor de dichters van onzen tijd moeten ruilen. Adama van Scheltema en Gorter, al is de laatste ook al niet nieuw meer, zijn meer geschikt voor een H.B.S.-courant en Heine is er als 't ware voor geboren. Hoe denk jij er over?'

'Het eenige waar ik over denk,' zei Jan, 'is over mijn bed. Het is half twaalf en het is morgen vroeg dag, want ik moet die excursie naar de Zuiderzeewerken meemaken. Welterusten, Bram.'

'Welterusten, Jan,' zei Van Doorn lachend. 'Veel pleizier morgen. Droom maar, dat de heele Zuiderzee van Ranja met spuitwater is en dat jij dat allemaal mag opdrinken.'

Ruim drie maanden later kwam er op de redactie een brief die een verre reis gemaakt had. Er zaten Fransche postzegels op en daarover waren in een Parijschen posttrein dikke stempels gezet.

‘Beste vrienden,’ schreef Van Kampen, ‘nu kom ik er eindelijk toe eens wat van mij te laten hooren en allereerst moet ik excuus maken, dat ik zoo onverwachts en op zoo'n onbeleefde manier van de redactie ben verdwenen. Ik ben er nu van overtuigd, dat ik een dolle streek uitgehaald heb, maar destijds was ik zoo groen als het gras op het achterplaatsje en ik had werkelijk de gedachte, dat ik hier gemakkelijk een betrekking aan een litterair tijdschrift of bij de kunstrubriek van een groot dagblad zou kunnen krijgen. Ik had nog maar een tientje aan Nederlandsch geld over, toen ik goed en wel in Parijs was. Ik heb in een klein hotelletje gelogeerd en de twee volgende dagen heb ik de redacties van allerlei couranten afgeloopen, maar in den regel slaagde ik er niet eens in, een van de heeren te spreken te krijgen. Ik dacht, dat het hier net zou gaan als bij ons, zoodat iedereen, die wat te vragen of te vertellen had, maar eens binnen kon loopen, maar als je hier de redactie wilt spreken, moet je in een boek schrijven wie je bent en waarover je spreken wilt en als ik dat opgegeven had, kreeg ik altijd dadelijk de boodschap, dat er geen vacature was. Een heel enkelen keer werd er bij gezegd, dat ze wel om me zouden denken als er eens plaats was, maar je begrijpt wel, dat ik daarop niet kon wachten.

Na twee dagen had ik nog maar vijf gulden, en toen ben ik overal maar ingeloopen waar ik een groot kantoor zag. De meeste chefs wilden mij niet eens te woord staan en ik moest overal hooren, dat er geen plaats was en dat, als er eens iets open kwam, de landgenooten vóórgingen. Ik heb in die angstige dagen pas begrepen hoe gevaarlijk mijn uitstapje geweest is. Ik kan niet eens vlot Fransch spreken en aan mijn schrijven man-

keert natuurlijk ook een heeleboel. Ik begrijp het nu best, dat ik eigenlijk nergens bruikbaar voor was. En bovendien was ik een vreemdeling, zonder middelen van bestaan.

Iedereen vroeg waarom ik in die omstandigheden in Parijs was en de meesten, die mij nog te woord stonden, dachten, geloof ik, dat ik een gevluchte misdadiger was. Van een vertrouwenspost als kwitantielooper of iets dergelijks, was eenvoudig geen sprake.

Den volgenden dag heb ik mij, noodgedwongen, nog meer vernederd en op de markten naar werk gezocht. In de groentenhal heb ik twee francs verdiend door een ouden man te helpen zijn handwagen voort te duwen, maar toen zijn zoon hem kwam aflossen, kon ik wel weer vertrekken en niemand anders kon mij dien dag ergens voor gebruiken. Dan voel je pas hoe volkomen nutteloos en overbodig je bent.

Den volgenden avond heb ik voor de ‘Moulin Rouge’ gestaan om de portieren van de auto's open te maken, maar ik had nog maar enkele centimes aan fooien gekregen toen de chauffeurs mij uitscholden en een politieagent mij wegjoeg.

Dien avond heb ik mijn horloge verkocht en den volgenden dag mijn vulpen en mijn manchetknoopen.

Jullie weten niet wat het zeggen wil om honger te hebben. Ik had het voordien ook nooit geweten, maar er zijn dagen geweest, waarin ik niets dan een homp droog brood heb gekregen. Ik heb mijn kleeren, mijn schoenen en mijn boord verkocht en er in een vijfde rangs uitdragerij een landlooperspakje voor terug gekregen. Jullie zouden mij niet meer herkend hebben.

Ik heb onder een brug geslapen met het uitvaagsel van de wereldstad om mij heen, liederlijke dronkaards,

die in een kring om mij heen gedanst hebben. Toen heb ik aan jullie gedacht en aan mijn vader en ik had er alles voor gegeven weer bij jullie te mogen zijn, ook al had ik nooit meer iets anders mogen doen dan de stijfselpotten vullen.

Mijn vader heeft mij zoo dikwijls verweten, dat ik nergens voor deugde, dat ik liever in al die ellende ten onder gegaan was, dan als een havelooze zwerver weer terug te komen en daarmee het bewijs te leveren, dat hij gelijk had.

Daarom ben ik ook nooit naar een consulaat of gezantschap gegaan, want ik begreep wel, dat ik gezocht werd en ze zouden mij dadelijk op den trein naar huis gezet hebben.

Op den avond van een dag waarin ik totaal niets te eten had, ben ik op een bank in het plantsoen in slaap gevallen en den volgenden morgen was ik zoo ellendig, dat ik niet overeind kon komen.

Toen kwam er 's morgens vroeg een man langs, die blijkbaar medelijden met me had en die mij aansprak. Ik was heelemaal in de war en antwoordde in het Nederlandsch en ik wist niet wat ik hoorde, toen die man mij in mijn eigen taal antwoord gaf. Het was een Nederlander die hier al jaren in Parijs woont. Zijn vrouw is ook een Nederlandsche, ze komt uit Rotterdam, en bij die menschen ben ik bijna anderhalve maand in huis geweest. Ik ben heel ziek geworden en ze hebben me verpleegd en alles gedaan om me weer beter te maken. Door bemiddeling van monsieur Jacobs, zoo heet mijn weldoener, ben ik in kennis gebracht met de chef van een groote chocoladefabriek en op de correspondentieafdeeling voor Nederland geplaatst, zoodat ik weer nuttig werk kan verrichten.

Het zal jullie misschien pleizier doen te hooren, dat ik na alles wat ik de laatste maanden doorgemaakt heb, met alle dichters uit de middeleeuwen en de 'tachtigers' volkomen afgedaan heb. Ik tik nu alleen nog maar, dat wij het geëerde schrijven van den zooveelsten in goede orde ontvangen hebben en dat wij goede nota hebben genomen van het verzoek, enz.

Als ik een bioscoopverslag moest maken, had ik tenminste nog vrijheid iets te schrijven wat niet honderdduizenden vóór mij precies eender hebben geschreven. Ik begrijp nu pas wat ik zoo onnadenkend vergooid heb.

Toen ik hier een paar dagen was, heb ik de advertentie in *Le Matin* gezien, maar ik had al het vaste besluit genomen nooit meer iets van mij te laten hooren, als ik niet het bewijs kon leveren, dat ik in staat was voor mij zelf te zorgen.

Nu heb ik een halve maand gewerkt en al opslag gekregen, zoodat ik een klein kamertje heb kunnen huren, al is het dan ook vijf hoog onder de dakpannen.

Toen heb ik mijn vader mijn adres gestuurd en twee dagen later was hij al hier en wij hebben samen mijn kleine kamer gezellig gemaakt met allerlei prettige dingen. Ik krijg mijn boeken gestuurd en nog wat kleinigheden, waar ik erg aan gehecht ben en ik mag altijd bij vader aankloppen als ik te kort bij kas ben. Dus behoef ik nu nooit meer honger te hebben en de gedachte, dat ik nu voor mijzelf kan zorgen, maakt het leven zoo prettig, dat ik den geheelen dag wel zou kunnen zingen.

Nu moet ik eindigen, want ik moet naar bed. Mijn zitkamer heeft door het dak schuine kanten en is tegelijkertijd chambre à coucher, maar dat hindert niet. Ik zal zoo hard werken, dat ik elk jaar een kamer krijg

met een schuinen kant minder en een verdieping lager. Groet allen van mij en als een van jullie in zijn vacantie eens naar Parijs komt, zal het me très agréable zijn jullie de wonderen van de ville lumière te laten aanschouwen. Hartelijke groeten aan allen van jullie gedeserteerden volontair Willem van Kampen.'

'Er staat geen enkel citaat van Da Costa in den brief,' zei Jan lachend.

'Er staat iets beters in,' antwoordde meneer Wouters, 'er straalt een levenslust uit, zooals alleen menschen die kennen, die op den rand van het graf gestaan hebben. Wie dan weer van het volle jonge leven kan genieten, is dankbaar om alles wat hij om zich heen ziet, alleen al om het feit, dat het bestaat en dat hij het zien mag. En verder kan ik je meedeelen, Jan, dat we morgen een nieuwen volontair krijgen, den zoon van een puddingfabrikant uit Groningen. Hij komt van een kostschool.'

'Arme jongen,' zei Jan medelijdend. 'Ik hoop maar, dat hij al een tijdje bij zijn vader op de puddingfabriek gewerkt heeft.'

'Waarom?' vroeg meneer Wouters glimlachend.

'Wel,' zei Jan, 'dat zal hem te pas komen als hij de stijfselpotten moet vullen.'

Toen kwam Van Doorn met veel lawaai binnen. Hij was naar een vergadering van slechthoorenden geweest en hij schreeuwde zoo hard, of hij dacht, dat iedereen doof was.

'Het mooiste,' vertelde hij, 'is dat ik met den voorzitter gesproken heb en dat ik natuurlijk dacht, dat hij mij niet verstaan kon. Ik heb hem van alles in het oor geschreeuwd en hij dacht, dat ik een van de nieuwe doove leden was. Hij schreeuwde nog veel harder tegen

mij terug, tot we ten slotte tot de ontdekking kwamen, dat we geen van beiden doof waren. Hij was alleen maar voorzitter, omdat hij oorarts is. Het was een dwaze vertooning en wij hebben er later vreeselijk om moeten lachen, maar intusschen heb ik nog met zooveel werkelijk doove menschen gesproken, dat ik er heelemaal heesch van ben. Een volgenden keer mag jij er eens heen, Jan.'

'Een mooi werkje voor den nieuwen volontair,' zei Jan. 'Weet je, dat we voortaan elken Zondag pudding krijgen?'

'Wat is dat nou voor onzin?' schreeuwde Van Doorn, tweemaal harder dan noodig was.

Jan vertelde van den nieuwen duvelstoejager en gaf toen den brief van Van Kampen.

Dien middag trakteerde hij op thee en meneer Wouters liet er gebakjes bij komen. Alles ter eere van den goeden afloop der avonturen van den meest excentrieken volontair, dien de *Nieuwsbode* ooit gehad heeft.

7
De ballontocht.

Het was twee weken vóór Koninginneverjaardag, dat de redactie van de *Nieuwsbode* opgebeld werd door den voorzitter van de Oranjevereeniging met het verzoek in een stadsberichtje te willen mededeelen, dat de Vereeniging er in geslaagd was, den heer Van Rossum, den bekenden balloncommandant, over te halen, op Koninginneverjaardag vanaf het Sportterrein met een luchtballon op te stijgen.

Op het gebied van luchtvaart, in welken vorm dan ook, waren de stadgenooten niet verwend, want een vliegterrein was er niet te vinden en het was een menschenleeftijd geleden, dat men er een ballon had zien opstijgen.

De bedoeling was, dat de balloncommandant een of twee passagiers mee zou nemen en het was niet onmogelijk, dat de beide plaatselijke couranten in de gelegenheid gesteld zouden worden, een verslaggever mee te laten gaan.

‘Heb jij er zin in, Jan?’ vroeg meneer Van der Werf, lachend.

‘Ja, ik wil graag,’ zei Jan.

‘Laten we dan voorloopig vaststellen, dat jij meegaat,’ zei meneer Van der Werf, ‘tenzij Van Doorn er misschien zin in heeft.’

‘Dank U wel,’ zei Van Doorn, ‘ik zal van die vriendelijke invitatie geen gebruik maken. Ik word al duizelig als ik op een trapje sta en die balloncommandant zou niks als last van me hebben, omdat ik zeker weet, dat ik uit de mand zou willen springen.’

‘Ja,’ zei meneer Wouters lachend, ‘als je dat zeker weet, moet je natuurlijk niet meegaan.’

‘Natuurlijk,’ zei Jan, ‘als hij er uit sprong, zouden we geen verslag hebben, hoogstens een mooi berichtje onder stadsnieuws.’

‘Wat ben jij hartelijk,’ merkte Van Doorn een beetje beleedigd op.

‘Spot er maar niet mee,’ zei meneer Wouters, ‘het blijft altijd een gevaarlijke onderneming. Ik voor mij zat liever in een vliegmachine, die kun je tenminste sturen.’

‘Een ballon kun je in de richting van den wind ook besturen,’ beweerde Jan, ‘en je hebt bovendien het voordeel, dat je nooit iets aan je motor kunt krijgen. Zou er ook iemand van de *Banier* meegaan?’

‘Ik geloof het wel,’ zei meneer Wouters, ‘eigenlijk jammer, want het zou prachtig zijn als wij alleen een beschrijving van dien tocht konden geven.’

Wat de heer Wouters verwachtte werd bewaarheid, want er kwam opnieuw bericht van het bestuur der Oranjevereeniging, dat de balloncommandant bij gunstig weer twee passagiers zou meenemen en dat de beide couranten voor een zeker bedrag het recht van een plaats konden koopen.

‘En als het weer nu eens zoo ongunstig is, dat er maar één passagier mee kan?’ vroeg Jan.

‘Dan,’ vertelde de heer Van der Werf, ‘zal er op het Sportterrein om geloot worden wie er meegaat. In allen gevalle kunnen beide couranten alvast een en ander publiceeren. Maak er maar eens een mooi berichtje van, Jan.’

Jan deed er zijn best op en al gauw was hij de held van den dag. Bekenden en onbekenden hielden hem op straat staande om bijzonderheden te vragen en hoewel hij van nature allesbehalve ijdel was, bekroop hem toch langzamerhand het gevoel, dat hij op het punt stond een zekere vermaardheid te krijgen.

Hij schreef eens naar zijn vader in Den Helder en het antwoord was precies zooals hij verwacht had.

‘Je betrekking brengt mee, Jan,’ schreef de oude heer, ‘dat je wel eens dingen moet doen, waarover je niet zou denken als je bijvoorbeeld op een postkantoor of op een belastingkantoor werkte. Ik kan mij best begrijpen, dat er heel wat copie in zoo'n tocht zit en dat je er voor je lezers een spannend verhaal over kunt maken. Doe dus wat je zelf denkt, dat het beste is en als je gaat, hoop ik, dat je mij zoo spoedig mogelijk na de landing bericht stuurt, want je begrijpt wel, dat ik dien middag in spanning naar den afloop van die gevaarlijke onderneming zal uitzien.’

Het was precies wat Jan verwacht had, dat zijn vader zou schrijven. Hij was nu volkomen gerustgesteld en begon zoo nu en dan zelfs te verlangen, dat het oogenblik van opstijging niet lang op zich zou laten wachten.

‘Weten jullie wel,’ vroeg meneer Van der Werf, ‘dat het nog allesbehalve zeker is, dat de ballonvaarder met Koninginnedag zal opstijgen?’

‘Nog niet zeker, meneer?’ vroeg Jan verschrikt.

Hij had zich al zooveel van dien tocht voorgesteld, dat de gedachte, dat er op het laatste oogenblik een kink in den kabel zou kunnen komen, hem verontrustte.

‘Het schijnt een eigenaardige man te zijn,’ vertelde meneer Van der Werf. ‘Als er maar iets is, dat zijns inziens niet heelemaal in orde is, stijgt hij niet op. Maar hij zal hier niet veel kans krijgen om op den grond te blijven, want ik heb gehoord, dat de Oranjevereeniging hem in alles zooveel mogelijk zijn zin zal geven. Dan is er geen excuus om niet op te stijgen en moet hij wel naar boven. De directie van de gasfabriek staat er borg voor, dat de ballon zóó tijdig en zóó goed gevuld zal worden, dat meneer Van Rossum zich daarop niet zal kunnen beroepen.’

‘Gelukkig!’ zei Jan, gerustgesteld. ‘Ik ben alleen maar bang, dat die meneer op het laatste oogenblik zal concludeeren, dat er maar één passagier mee kan en dat de verslaggever van de *Banier* dat zal worden.’

‘Ik heb gehoord,’ vertelde Van Doorn, ‘dat Wierdels voor de *Banier* mee naar boven zal gaan. Hij is tenminste de eenige, die zich van dat bureau beschikbaar gesteld heeft.’

‘Om vijf uur 's morgens,’ zei meneer Van der Werf, ‘zal de balloncommandant al uit zijn bed gehaald worden, want dan begint de gasfabriek den ballon al te vullen. Je kunt er vast op rekenen, dat die 's middags kant en klaar zal zijn.’

‘Je ontkomt er dus niet aan, Jan,’ vulde Van Doorn lachend aan. ‘Ik inviteer jou met Wessels en Rutgers op 30 Augustus 's avonds op mijn kamer en ik geef een fijn soepeetje tot afscheid.’

‘Mijn galgenmaal, bedoel je zeker,’ zei Jan.

‘Ik heb je van den beginne af aan graag mogen lijden,’ legde Van Doorn een beetje theatraal uit, ‘en als ik je misschien nooit weer zal zien, wil ik toch een prettige gedachte aan onzen laatsten avond houden.’

‘Je bent erg vriendelijk,’ zei Jan, ‘en ik stel je soupeetje buitengewoon op prijs, maar ik zal er geen gebruik van maken, tenzij je den volgenden avond, dus na mijn ballontocht, met Wessels en Rutgers mijn gasten wilt zijn. Dan geef ik een soupeetje op mijn behouden terugkomst.’

‘Ik geloof werkelijk,’ zei Wessels, ‘dat ik er nog het beste bij zal varen. Ik riskeer niets en er zijn mij nu al twee soupeetjes aangeboden.’

‘Je bent van harte welkom,’ zei Van Doorn, ‘maar ik mag er zeker wel even aan herinneren, dat je vader een puddingfabriek heeft. Het is niet meer dan een staaltje van je plicht te zorgen, dat we op beide avonden een heerlijken pudding kunnen presenteeren.’

‘Je kunt op een spécialité de la maison rekenen,’ zei Wessels. ‘Koninginnepudding met vanille en geraspte amandelen.’

Door het drukke redactiewerk was het 31 Augustus vóór iemand er erg in hand en toen Jan op dien gedenkwaardigen dag wakker werd, sloeg een sterke Westenwind de regendroppels kletterend tegen de ruiten.

Wat was er vandaag ook weer voor bijzonders? vroeg hij zich af, nog slaapdronken in zijn kamertje om zich heen kijkend. En ineens schoot het hem weer in de gedachten.

Vandaag zou hij met een luchtballon opstijgen.

In een oogenblik was hij zijn bed uit en keek in een grijze regenlucht. Den vorigen avond, bij het soupeetje op de kamer van Van Doorn, was er hoogdravend ge-

speecht op zijn moed en ondernemingsgeest en nu dreigde alles in duigen te vallen.

Van Doorn kwam onaangediend zijn slaapkamer binnen stappen.

‘Zoo, ballonvaarder,’ zei hij lachend, ‘goed geslapen?’

‘Ik heb een beetje pijn in mijn buik,’ zei Jan.

‘Ik ook,’ zei Van Doorn, ‘zou die Koninginnepudding misschien niet zuiver geweest zijn? Worst en pudding zijn twee dingen, waarvan je nooit weet wat ze er in stoppen.’

‘Ik geloof,’ verklaarde Jan, ‘dat het aan onze fuif heeft gelegen. We zijn te laat naar bed gegaan.’

‘Als ik je niet beter kende, zou ik denken, dat je zenuwachtig bent,’ zei Van Doorn. ‘Nou, geen wonder, kerel.’

‘Och wat,’ riep Jan lachend, ‘ik heb alleen maar het land, dat het zulk slecht weer is. Wie weet of die Van Rossum nou wel zal opstijgen.’

‘Het weer komt wel in orde,’ zei Van Doorn, een ochtendblad inkijkend. ‘Hier staat het, Jan, aanvankelijk eenige regenbuien, later opklarend. Je zult eens zien hoe mooi het in de lucht is als je vanmiddag van duizend meter hoogte op ons, nietige aardwormen, neerkijkt. A propos, ben je misschien verzekerd tegen ongelukken?’

‘Hoe kom je daar zoo bij?’ vroeg Jan lachend.

‘Wel,’ zei Van Doorn, ‘ik ben nog zoo'n beetje agent voor de “Nationale”. We kunnen misschien vóór je naar boven gaat nog wel zaken doen. Hier heb ik een ideaal tarief, als je binnen een jaar komt te overlijden, krijgt je weduwe een enorm kapitaal uitgekeerd, en de premie is van je salaris best te betalen.’

‘Wou je nou werkelijk nog wat aan me verdienen, Bram?’ vroeg Jan lachend. ‘Zorg jij er maar voor, dat we vanavond warme appelbollen op ons soupeetje hebben. Ik zal alles wel betalen.’

De voorspelling, dat het weer zou opknappen, werd bewaarheid.

In den loop van den morgen hield de regen op. De wolken scheurden en een blauwe lucht kwam te voorschijn. Een vriendelijk zonnetje goot zijn stralen over de stad en toen Jan in den middag op het Sportterrein ging kijken, was de ballon al bijna gevuld en werd alles in gereedheid gebracht om de opstijging zoo vlot mogelijk te doen verloopen.

Het was toen ongeveer twee uur en op de tribunes hadden zich al heel wat menschen verzameld, die niets van het schouwspel wilden missen.

‘Dat 's altijd zoo,’ zei Van Doorn bemoedigend. ‘Weet je wel, Jan, van de Fransche revolutie? Toen stonden de menschen soms al een heelen nacht te wachten om maar een plaatsje vooraan te kunnen krijgen als er iemand geguillotineerd moest worden.’

‘Dank je wel,’ zei Jan, ‘voor je bemoedigende woorden.’

Op het middenterrein hadden zich vele stedelijke autoriteiten verzameld en Jan, die als verslaggever van de *Nieuwsbode* een populaire figuur was geworden, moest heel wat handen drukken van menschen, die allemaal informeerden of hij niet bang was.

Jan lachte er maar eens om en toen hij naar den balloncommandant uitkeek, zag hij plotseling Wierdels van de *Banier* op zich afkomen. Die was in een leeren motorcostuum en had een vliegkap opgezet. Het leek een piloot van de K.L.M. en Jan bedacht een beetje te

laat, dat hij zich ook wel wat beter op de groote gebeurtenis had mogen voorbereiden.

‘Heb je het al gehoord?’ vroeg Wierdels, een beetje schamper lachend, ‘meneer Van Rossum vindt het weer allesbehalve gunstig en het is niet onmogelijk, dat we naar zee zullen drijven. Het zou me niet verwonderen als hij beslist, dat er maar één passagier mee kan.’

‘Als je dan maar weet,’ zei Jan, ‘dat jij dat niet zult zijn, want na alles, wat ik de laatste weken meegemaakt

heb, ben ik vast van plan, vandaag met een ballon op te stijgen.'

Wat een ellendig figuur zou hij maken als er nu, op het laatste oogenblik eens beslist werd, dat hij niet mee kon. Alle lezers van de *Nieuwsbode* zouden het vervelend vinden als het verslag van den tocht alleen in de *Banier* zou verschijnen.

'Waar is de heer Van Rossum?' vroeg hij.

'Die staat daar bij den ballon,' zei Wierdels. 'Het is die man met die zeilpet op. Een heel aardige kerel. Ik heb een half uurtje met hem staan praten.'

Jan gaf geen antwoord, maar liep regelrecht naar den balloncommandant, een dikbuikig mannetje, die nauwkeurig een stafkaart stond te bestudeeren.

Jan stelde zich correct voor, maar de heer Van Rossum gaf hem onverschillig een hand en verdiepte zich dadelijk weer in zijn kaart.

'Wanneer denkt U op te stijgen, meneer?' vroeg Jan, nieuwsgierig naar den ballon kijkend, die nu bijna geheel gevuld was en met een breed lint omhangen, waarop een reclame voor een Eau de Cologne-fabriek was geschilderd.

De balloncommandant stak een stuk kauwgom achter zijn kiezen. 'Ik heb besloten,' zei hij, langzaam kauwende, 'maar één passagier mee te nemen. De heeren zullen moeten loten.'

'Maar waarom dan toch?' vroeg Jan. 'Het is nu toch prachtig weer.'

'Het oordeel daarover, meneer,' zei de heer Van Rossum, 'is alleen aan den balloncommandant. Die draagt de verantwoordelijkheid voor deze onderneming.'

'Natuurlijk,' gaf Jan toe, 'maar U kunt toch geen

betere weersomstandigheden verlangen dan op het oogenblik. Waarom neemt U geen twee passagiers mee? U hebt toch in beide bladen reclame laten maken.'

De heer Van Rossum nam ternauwernood de moeite van zijn kaart op te kijken. 'U kunt daarover niet oordeelen, meneer,' herhaalde hij kortaf, 'ik zeg U nogmaals, dat ik hier niet sta om tekst en uitleg te geven. Als ik zeg, dat ik maar één passagier meeneem, zult U dat moeten aanvaarden. De heeren moeten er maar om loten.'

'We zullen twee knikkers in een hoed doen,' zei de voorzitter van de Oranjevereeniging, een bruine en een witte. Wie de bruine trekt, gaat mee.'

Jan gaf geen antwoord, maar zag in spanning toe hoe de voorzitter de knikkers, die deze voor alle zekerheid al scheen meegebracht te hebben, in een hoed deed en er mee naar Wierdels liep, die er een knikker uithaalde.

'De bruine!' riep hij triomfantelijk.

Jan voelde de tranen in zijn oogen springen en hij wendde zich af, opdat niemand zou zien welke emotie hij doorleefde.

'Met loten ben ik altijd gelukkig,' pochte de verslaggever van de *Banier*.

''t Spijt mij voor U, meneer,' zei de voorzitter tegen Jan, 'maar als er twee loten, heeft er altijd maar één kans om te winnen.'

'Ongelukkig in 't spel, gelukkig in de liefde,' grapte een dikke heer met een bril op.

Jan draaide allen den rug toe. Hij was zijn teleurstelling nog niet te boven. Daar had hij zich nu weken lang op verheugd, daar had hij in de courant over geschreven, hij was de held van den dag geweest en ten

slotte zou een man als Wierdels met de eer gaan strijken. De lezers van de *Banier* zouden een uitvoerig verslag krijgen en de abonné's van de *Nieuwsbode* moesten genoegen nemen met de mededeeling, dat de betrokken verslaggever misgeloot had.

Hij keek eens naar het eigenwijze dikbuikige mannetje dat naast den ballon stond en nu in een druk gesprek met Wierdels was gewikkeld. Hadden die twee soms een afspraakje om de *Banier* een voordeeltje te bezorgen? Daarop liep het tenminste uit, hoewel natuurlijk bij de loting ook Jan de gelukkige had kunnen wezen. Een raadsel bleef het waarom op zoo'n prachtigen dag als deze maar één passagier meegenomen werd. Wat voor weer moest het dan eigenlijk zijn, als er twee mee naar boven konden?

Hij keek naar de mand, die door zandzakken aan touwen op den grond werd gehouden. Het was inderdaad niet veel meer dan een groote waschmand en drie personen zouden er ternauwernood een goed plaatsje in kunnen vinden. De rand was niet hoog en onwillekeurig bedacht Jan, dat een goed gymnast er vlug overheen zou kunnen klimmen.

Een gedachte kwam bij hem op, die hij dadelijk weer verwierp. Dat was te dwaas. Hij wendde zich van den ballon af en liep het veld eens over om andere indrukken te krijgen, maar de gedachte liet hem niet los. Steeds zag hij weer de mand voor zich. Hij hoorde dat de heer Van Rossum vrijwilligers vroeg om de mand vast te houden, daar de zandzakken thans los gemaakt zouden worden.

Een twintigtal mannen meldde zich aan en Jan was een der eersten. Zij grepen den ballon bij het netwerk en toen zij er een kring om gevormd hadden, liet de

heer Van Rossum hen langzaam een kant van het terrein opwandelen, omdat hij bevreesd was te dicht bij de toeschouwers te blijven.

Even later was de ballon op de plaats waar hij wezen moest en nu bleken vier man voldoende om de mand vast te houden.

Jan was een van die vier en hij zag hoe de commandant een lang, dik touw uitlegde, dat onder aan de mand bevestigd was en waarlangs bij de daling het anker zou worden neergelaten. De heer Van Rossum bracht allerlei reclame-materiaal in de mand, ging nog eens zorgvuldig na of alles in orde was en vroeg toen den passagier aan boord te willen komen.

Een beetje bleek, maar toch glimlachend, stapte de jonge Wierdels over den rand en wuifde een paar vrienden toe, die vol bewondering naar hem stonden te kijken.

‘'t Spijt mij, Jan,’ zei hij toen grinnekend, ‘dat de lezers van de *Nieuwsbode* het nu zonder een verslag moeten doen, maar jullie moeten maar in de courant zetten, dat ze zich bij wijze van proef eens drie maanden op de *Banier* moeten abonneeren. En nou je toch niet meegaat,’ vervolgde hij, ‘kan ik je wel verklappen, dat we bijzonder werk van het verslag zullen maken. De duizenden menschen, die je hier ziet, zijn natuurlijk allemaal even nieuwsgierig waar de ballon zal neerkomen en hoe het verloop van den tocht zal zijn. Ik zal probeeren, na onze daling dadelijk contact met het bureau te krijgen om alvast een bulletin te maken. Als je er belang in stelt, moet je morgenochtend maar eens langs ons bureau loopen. Ik maak op de plaats waar we dalen een uitvoerig verslag en breng dat dadelijk naar het bureau. Morgenmiddag zul je al mijn avon-

turen kunnen lezen, 't Spijt me, dat ik je aangenaam gezelschap eenige uren zal moeten missen, maar plicht gaat voor, zie je, en ik moet voor mijn courant zorgen.'

'Alles klaar?' vroeg de balloncommandant, om zich heen ziende. 'Let nu goed op, heeren. Als ik zeg: "Los!", Iaat U alle vier tegelijk den rand van de mand los. Goed begrepen?'

Hij wenkte den kapelmeester van het naast de mand opgestelde muziekcorps. 'Als ik zeg: Los!', commandeerde hij, 'blaast U een fanfare.'

Duizenden menschen keken op dat oogenblik in spanning naar den ballon, want iedereen begreep, dat het groote oogenblik nu was aangebroken.

'Een, twee, drie, los!' schreeuwde de commandant en tegelijkertijd lieten drie van de vier heeren, zoo vlug ze maar konden, den rand van de mand los. De vierde hield iets te lang vast, met het gevolg, dat hij mee omhoog werd getrokken.

De fanfare werd plotseling afgebroken en sommige muzikanten lieten van schrik hun instrumenten vallen. Een kreet van afgrijzen klonk over het veld en onwillekeurig ontsnapte ieder een zucht van verlichting, toen men zag, dat de onvrijwillige passagier op ruim honderd meter boven den grond zijn rechterbeen over den rand van de mand sloeg en binnenboord werd getrokken.

Daar ging nu de ballon met twee, in plaats van met één passagier.

'Wie was dat? Wie was dat?' vroeg men elkaar nieuwsgierig en een oogenblik later ging het als een loopend vuurtje door de dichte menschenrijen. Het was de verslaggever van de *Nieuwsbode,* en toen de abonné's van dat blad dat hoorden, werd al gauw het vermoeden uitgesproken, dat er minder van een ongeluk

dan van een welberaamd plan kon worden gesproken.

Vele lezers van de *Banier* vonden het een schande, dat iemand zoo zijn leven waagde, maar de abonné's van de *Nieuwsbode* bekeken de zaak van een geheel anderen kant. Die begonnen er pleizier in te krijgen.

Dat was nog eens een sensatie waarop ze heelemaal niet gerekend hadden en nu de verslaggever toch was opgestegen, wisten ze zeker, ook in hun blad morgen uitvoerige bijzonderheden te zullen lezen.

'Een handige jongen,' zei de voorzitter van de Oranjevereeniging tot de heeren, die om hem heen stonden, 'maar de balloncommandant is allesbehalve gemakkelijk en ik heb zoo'n idee, dat het jongemensch daar boven op het oogenblik geducht onder handen wordt genomen.'

'En wat het ergst is,' zei de commissaris van politie, glimlachend, 'we kunnen hem geen van allen te hulp komen.'

'Eén ding is zeker,' merkte de gasdirecteur op, 'de commandant kan hem een standje maken en daar zal het jongemensch wel op gerekend hebben, maar hij kan hem nooit voor straf weer over boord zetten. En als de jongen een beetje handig is, verklaart hij eenvoudig, dat het commando om los te laten te laat tot hem doorgedrongen is. Als hij maar even langer dan de anderen vasthield, raakte hij natuurlijk al den grond kwijt.'

Inmiddels steeg de ballon steeds hooger en vertoonde zich al gauw als een groote voetbal in de lucht.

De heer Van Rossum scheen op het eerste moment te verbaasd te zijn geweest om aan zijn reclames te denken, maar nu werden honderden biljetten naar buiten geworpen en de papiertjes dwarrelden als zwarte sneeuwvlokjes door de lucht en kwamen op omliggende

weilanden terecht, waar de jeugd over slooten en hekken sprong om ze te kunnen bemachtigen.

'Wie is U?!' had de balloncommandant tegen Jan geschreeuwd, toen deze zijn been over den rand slingerde. Hij was bleek van schrik geworden, toen hij den onvrijwilligen passagier ontdekte, maar hij werd bijna paars van kwaadheid, toen hij bemerkte, dat er waarschijnlijk opzet in het spel was geweest.

'Kent U mij niet meer?' vroeg Jan, zijn voorhoofd afvegend. 'Ik heb mij straks al aan U voorgesteld, maar U hebt meer naar Uw kaart dan naar mij gekeken.'

'U is de verslaggever van de *Nieuwsbode,*' zei de commandant, die zich Jan natuurlijk heel goed herinnerde. 'Wou U misschien nog ontkennen, dat U het er op hebt aangelegd om expres te worden meegenomen?'

'Ik wil er heelemaal niet om liegen, meneer,' zei Jan kalm. 'Ik heb het opzettelijk gedaan, omdat ik mij vast voorgenomen had, dezen tocht met U mee te maken.'

De heer Van Rossum keek hem eens goed aan. Hij was nog boos, maar als ballonvaarder wist hij moed en onverschrokkenheid toch te waardeeren. De jongen beviel hem wel, maar dat mocht hij natuurlijk niet laten merken.

'U heeft vreeselijk onverantwoordelijk gehandeld,' zei hij. 'U heeft het leven van den commandant en zijn passagier in groot gevaar gebracht en bovendien Uw eigen leven.'

'Dat laatste gaat mij alleen aan,' zei Jan, 'en wat het eerste betreft, dat begrijp ik niet goed. U beiden hebt er toch geen last van, dat ik ook van de partij ben?

En stel, dat ik er uitgevallen was, dan zou U nog minder last van mij gehad hebben.'

'Jongmensch,' zei de commandant streng, 'we zullen hierover elkaar nader spreken. Op het oogenblik heb ik mijn aandacht voor den ballon noodig.'

'Weet je, waar ik blij om ben, Wierdels?' zei Jan met een glimlachje tegen zijn collega.

'Ik begrijp jou brutaliteit niet,' viel Wierdels hem norsch in de rede. Hij was zoo verontwaardigd, dat hij vergat over den rand te kijken en van het panorama te genieten.

'Ik ben er blij om,' zei Jan onverstoorbaar, 'dat je me, vóór we naar boven gingen, precies verteld hebt wat je allemaal met de courant zult doen. Je begrijpt wel, dat ik wel zal zorgen, dat de *Nieuwsbode* de copie niet later zal krijgen.'

'Dat is de vraag nog,' zei Wierdels grimmig, 'ik kan op het oogenblik niet verhinderen, dat je den tocht meemaakt, maar ik zal al mijn best doen te beletten, dat jouw copie eerder op het redactiebureau is dan de mijne.'

De ballon steeg geleidelijk en weldra waren ze op ongeveer 800 meter hoogte, waarna de commandant aan uitgeworpen snippers papier constateerde, dat de ballon vrijwel in evenwicht bleef. Hij steeg niet meer en hij daalde niet meer en een vrij sterke wind dreef hem in Noordelijke richting.

Wat Jan het meest opviel, was de stilte.

Het lawaai, dat op aarde zoo vanzelfsprekend is, dat men het ternauwernood meer opmerkt, dat onbestemde rumoer, dat een verzameling is van ontelbare geluiden, ontbrak hier zoo goed als geheel. Heel flauwtjes drong er nog iets tot hen door, de zwakke galm van een

sirene, die een stoomschip liet loeien, maar overigens was het op deze hoogte absoluut stil en rustig. Geen motorgeronk, geen draaiende schroef verstoorde hier de stemming en toen Jan zich over den rand van de mand boog en naar beneden keek, slaakte hij onwillekeurig een kreet van verrassing.

De aarde scheen een reusachtige legkaart geworden, allemaal kleine, rechthoekige gekleurde stukjes waren aan elkaar gepast en met een liniaaltje waren er kleine streepjes tusschen getrokken.

De stad, welke zij zooeven verlaten hadden, scheen een bouwsel uit een kinderspeelgoeddoosje, de toren was nog kleiner dan een lucifersdoosje en het stadhuis geleek een vierkant grijs kiezelsteentje. Een zilveren streepje stelde het kanaal voor en bij scherp turen was daarin een zwart puntje te ontdekken, dat een stoomschip moest zijn. Menschen waren op deze hoogte niet te onderscheiden, maar in het land was hier en daar een zwart stompje te ontdekken, waar zich blijkbaar een molen bevond.

Het was de eerste keer, dat Jan in de lucht kwam en het panorama boeide hem zoodanig, dat hij er niets van bemerkte, dat de balloncommandant bezig was een sigaret op te steken.

Wierdels zag het en hield van schrik den adem in.

‘Is dat niet gevaarlijk?’ vroeg hij.

‘Laat dat maar aan mij over,’ zei de commandant, een beetje in zijn wiek geschoten.

‘Wat is er?’ vroeg Jan, opkijkend, maar toen hij de brandende sigaret onder den met gas gevulden ballon zag, sloeg ook hem de schrik om het hart.

‘Waarom mochten de menschen op het sportterrein bij den ballon niet rooken,’ vroeg hij, ‘en waarom steekt

U nu zelf hier een sigaret aan? Als er gas ontsnapt en vlam vat, vliegt in een oogenblik de heele ballon in brand en vallen we alle drie te pletter.'

'Wees zoo goed,' zei de heer Van Rossum, 'U met Uw eigen zaken te bemoeien.'

'Als U niets om Uw leven geeft,' vervolgde Jan, 'dan moet U dat zelf weten, maar ik wil niet onnoodig risico loopen. U heeft daar straks gezegd, dat ik door mee te gaan Uw leven in gevaar bracht, maar door dergelijke onverantwoordelijke dingen doet U dat nog veel meer het onze.'

De heer Van Rossum wierp nijdig zijn sigaret over den rand van de mand. 'Help eens even,' zeide hij, 'en gooi twee van die zandzakken over boord.'

Jan raapte twee zakken, elk van ongeveer twintig pond, uit de mand en strooide den inhoud over den rand heen.

De ballon rukte aan de touwen en toen de heer Van Rossum enkele sigarettenpapiertjes losliet, bleek, dat hij snel steeg, want de papiertjes daalden en waren weldra uit het gezicht verdwenen.

'Waarom gaan wij nu nog hooger?' vroeg Wierdels een beetje bezorgd.

'De wind is hier te sterk,' verklaarde de commandant, 'we drijven veel te snel naar het Noorden. Ik wil probeeren of we in hoogere luchtlagen niet wat meer boven deze streek kunnen blijven.'

Wierdels haalde een bloc-note uit zijn binnenzak en begon notities te maken.

Jan volgde zijn voorbeeld, vergeleek zijn horloge met den tijd van opstijging en beschreef in korte aanteekeningen het panorama.

'De wind is hier nog vrij sterk,' zei hij.

‘Niet zoo heel sterk,’ verklaarde de balloncommandant, ‘omdat wij in de richting van den wind voortgedreven worden. Als wij nu stilstonden, zou U heel wat anders voelen.’

‘Wanneer denkt U te dalen?’ informeerde Wierdels.

‘Als ik er een goed terrein voor ontdekken kan,’ antwoordde de heer Van Rossum. ‘We zijn al een half uur in de lucht en ik geef U de verzekering, dat we met een aardige vaart over ons land vliegen. Gelukkig drijven we niet naar zee, want in dat geval zou ik geen keus hebben en zouden we zoo gauw mogelijk moeten zien, dat we veilig neerkwamen, al wil het wel eens, dat hooger of lager een tegenwind ons weer landwaarts zou sturen.’

‘Bent U van plan, een verslag van den tocht in de *Nieuwsbode* te zetten?’ vroeg hij, naar Jan's bloc-note kijkende.

‘Natuurlijk,’ zei Jan een beetje ongeduldig, ‘of dacht U misschien, dat ik alleen voor mijn pleizier aan die mand ben gaan hangen?’

De heer Van Rossum haalde zijn schouders op.

‘Enfin,’ zei hij, ‘laten we er maar niet verder over praten. U hebt den tocht meegemaakt, al was het dan ook niet zooals het behoorde, maar ik kan mij best indenken, dat het een groote teleurstelling was toen U hoorde, dat U niet meekon. Daarom zal ik er maar verder geen werk van maken. Maar ik reken er op, dat de *Nieuwsbode* in dit geval den vollen passagiersprijs zal betalen.’

‘Dat spreekt van zelf,’ zei Jan, een beetje uit de hoogte, ‘daar behoeft U geen oogenblik bang voor te zijn. Wij zullen niet trachten ons aan onze verplichtingen te onttrekken.’

‘Maar in den haak is het allerminst,’ zei Wierdels, die opnieuw kwaad werd bij de gedachte, dat de *Banier* op deze wijze kans liep om achter het net te visschen.

‘Zoolang jij ook nog maar passagier bent, moest je je er maar niet mee bemoeien,’ zei Jan vriendelijk. Hij was in een goede stemming, want hij had heel wat aanteekeningen gemaakt, waarvan hij een interessant verslag zou kunnen schrijven.

‘Wat was je ook weer met dat bulletin van plan?’ vroeg hij belangstellend.

Collega Wierdels draaide hem met een nijdig gezicht den rug toe.

‘Oppassen!’ riep de balloncommandant, die het laatste kwartier nauwkeurig het terrein verkend had. ‘We zijn nu bijna een uur in de lucht geweest, ik zal een geschikt stuk land uitzoeken om te dalen.’

Hij gaf een ruk aan het touw, dat aan de scheurbaan van den ballon bevestigd was en even later was het duidelijk, dat zij daalden.

De aarde scheen naar hen toe te komen, de stukjes van de legkaart werden geleidelijk grooter, vlekjes begonnen op miniatuurkoetjes te gelijken, een bruin streepje werd breeder en teekende zich als een landweg af, waarover een speelgoedautotje voort scheen te kruipen en zwarte lijntjes gaven in de verte een spoorbaan aan.

‘Gooi twee zakken ballast uit!’ commandeerde de heer Van Rossum, die, nu het gevaarlijkste deel van den tocht aanbrak, blijkbaar wat zenuwachtig begon te worden.

‘Vlug weggooien, zoodat we hoog genoeg over die spoorbaan gaan. Daar zijn telegraafdraden en kabels van het hoogspanningsnet. Als wij daarmee in aan-

raking komen, zullen wij niet veel van dezen tocht navertellen.'

Jan strooide opnieuw twee zandzakken leeg, de ballon steeg snel en was weldra op een paar honderd meter hoogte de gevaarlijke spoorbaan gepasseerd.

'Opletten!' riep de commandant, toen er een groep boomen en huizen in 't zicht kwam. 'Hier kan ik hulp krijgen om den ballon in te pakken en te verzenden, dus hier wil ik dalen.'

'Allebei zitten gaan!' commandeerde hij.

Opnieuw rukte hij aan het touw, dat de scheurbaan kon opentrekken en hij liet een hoeveelheid gas ontsnappen, waardoor de ballon vrij snel daalde.

Een groot aardappelveld kwam als 't ware op den ballon afstormen, opgewonden menschen schreeuwden iets, dat nog onverstaanbaar was en een oogenblik later had de commandant de scheurbaan geheel open gerukt en sleepte het touw, dat onder de mand hing, over de aarde. De heer Van Rossum had het anker uitgeworpen, dat langs het touw naar beneden schiet en door een lus achter de dikke knoop in dat touw blijft haken.

Het anker sleepte over het veld en haakte vast in de wortels van een ouden wilgeboom, die aan den slootkant van het aardappelveld stond. De mand kreeg een ruk en even later zag Jan twee grove knuisten, die de mand vasthielden en het opgewonden gezicht van een boer keek over den rand, om te zien welke gasten daar zoo onverwacht uit de lucht kwamen vallen.

Een vrouw greep den anderen kant van de mand, een knecht sloeg zijn handen aan de touwen en toen Jan als eerste zijn beenen over boord sloeg en op den veiligen grond stond, waren er zeker een tiental belangstellenden en van alle kanten kwamen nog mannen, vrouwen

en kinderen hard aanloopen om maar zoo weinig mogelijk van het zeldzame schouwspel te verliezen.

Alsof hij uit een koets stapte, waarvan het portier voor hem werd opengehouden, zoo statig klom Wierdels uit de groote waschmand en dadelijk daarop volgde de heer Van Rossum.

‘Dat was op 't kantje af,’ knikte de boer met het roode hoofd.

‘Hoe bedoelt U?’ vroeg de balloncommandant.

‘Wel, da'k net op tied ben,’ glunderde de boer, ‘akker nie eweest was, adde julder te pletter slaoge.’

‘Als U er niet geweest was,’ verklaarde de heer Van Rossum, die blijkbaar wel eens meer van die gevallen had meegemaakt, ‘dan zouden we net zoo vlug en net zoo veilig op den grond zijn gekomen als nu.’

‘'k Hè oe mand grepen,’ hield de boer koppig vol, ‘akkum nie grepen ad, ware julder allemaol doodslaoge. Waor of nie, Klaos?’

De knecht verschoof een pruim van zijn rechter- naar zijn linkerwang. ‘Zeker waor, baos,’ zei hij, met zijn

hoofd knikkend. ‘Agge de'r nie eweest was, ware ze leuvend doodvallen.’

‘Beste menschen,’ zei de heer Van Rossum, den toestand overziende, ‘ik ben jullie natuurlijk heel dankbaar voor jullie hulp. Ik moet mijn ballon inpakken en ik moet een wagen of een vrachtauto hebben om hem naar het dichtst bijzijnde station te brengen. Kan ik die hier krijgen?’

‘Hik,’ zei een boerenjongen en spoog op den grond. ‘Een station, zeit ie.’

‘D'r is een halte,’ legde een vrouw uit, terwijl zij haar handen aan haar schort afdroogde.

‘'n Alf uurke loopen,’ verduidelijkte de knecht, ‘maor de baos kan de prutkar wel inspannen.’

‘Wie vergoeit de schaoi van mien land?’ vroeg de baas, om zich heen ziende. ‘M'n koeien ben ook schrokken, da scheelt in de melk.’

Er kwamen van alle kanten nog belangstellenden toeloopen. Zij hadden den ballon in de lucht gezien en toen het gevaarte begon te dalen, waren ze op hun fietsen gestapt en zoo hard als ze konden den kant uitgereden waar de luchtvaarders waren neergekomen.

‘Ge blieft van mien land!’ schreeuwde de boer kwaad, toen verscheidene menschen over het hek klommen om zich bij de omstanders te voegen.

‘Wie betaolt er de schaoi? vraog ik noggerus.’

‘Ge mot intree vraoge, Dirksen,’ ried een buurman aan.

De boer keek eens om zich heen en krabde zich achter het oor.

‘Da's goed dacht, buur,’ zei hij prijzend.

Hij nam zijn pet van het hoofd en ging bij het hek staan.

‘Wa kost da, Dirksen?’ vroeg een boerenknecht, die juist een been over het hek had.

‘Een kwartje,’ zei de boer begeerig en hij stak zijn pet als een collectebus voor zich uit.

‘Bè je betoeterd!’ schreeuwde de knecht verschrikt en trok haastig zijn been terug, ‘'n Kwartje om die kerels te kaike? Je wille te gauw raik worre, baos.’

‘'n Dubbeltje dan,’ zei de boer, toen hij zag, dat ook anderen aarzelden, ‘'n Dubbeltje om de schaoi van mien land weer goe te maoke.’

‘D'r is hielendal geen schaoi,’ riep een blijkbaar deskundige buurtgenoot. ‘Je benne inhaolig, Dirksen.’

‘Ik bin wat ik bin,’ zei de boer koppig, ‘je betaolt of vanzelfs kom je d'r nie op.’

‘Laot die kerels betaole,’ zei de buurman nijdig.

‘Da kom wel,’ verzekerde de boer en in de hoop een relletje bij te wonen, klommen een dertigtal belangstellenden over het hek en deponeerden allen een dubbeltje in de pet van boer Dirksen.

‘Wie betaolt er de schaoi van mien land?’ vroeg deze, bij den heer Van Rossum terugkomend.

‘De schade, die U aan Uw land heeft,’ zei deze afgemeten, ‘hebt U al in Uw pet zitten. Maar ik wil het goed met U maken. Zorg, dat ik een vervoermiddel naar de dichtstbijzijnde halte krijg en ik zal U nog tien gulden geven.’

De boer likte zijn lippen af. Zulke royale gasten kwamen er niet eiken dag uit de lucht vallen. Toch besloot hij te probeeren er nog wat meer voordeel uit te halen.

‘Twintig gulde mot 'k ebben,’ zei hij dreigend, maar de heer Van Rossum keek hem eens aan en dien blik kon de boer blijkbaar niet goed verdragen.

‘Janus!’ schreeuwde hij naar de schuur. ‘Span den bles voor de prutkar.’

‘Waor komme die kerels vandaon?’ informeerde een vrouw met een doek om haar hals.

‘Uut de lucht, mins,’ legde een buurvrouw uit.

‘Jao, dat ek ook wel zien,’ zei de vrouw een beetje nijdig, ‘maor 'k bedoel waor benne ze vandaan kommen.’

‘Ze benne van 't mieterloogsche instituut,’ legde een blijkbaar ontwikkelde landbouwer uit. ‘Da doene ze meer, dan gane ze de lucht in om te kaike wavoor weer 't is.’

‘Kenne ze da dan op de grond nie zien?’ vroeg de knecht die het kwartje te veel had gevonden en nou al spijt van zijn dubbeltje begon te krijgen.

‘As ze in de lucht benne,’ legde de geleerde boer uit, ‘kanne ze eerder merke of 't regent.’

‘Da kanne ze ook merke as ze beneje blieve,’ zei de knecht, ‘ze worre hier toch zeker evegoed nat.’

‘Vraog es offe we regen kriege,’ ried een buurman, die van de gelegenheid wou profiteeren.

Maar de heer Van Rossum lette niet meer op de gesprekken, waarvan hij en zijn tochtgenooten het middelpunt vormden. Hij was al druk met zijn ballon bezig en zorgde er voor, dat die geen gevaar liep beschadigd te worden, want zoo'n ballon is een kostbaar stuk, dat, wanneer het onbruikbaar wordt, niet gemakkelijk te vervangen is.

‘Ik ga U hier verlaten,’ zei Jan, naar hem toekomend en hem de hand reikend. ‘Het spijt mij, dat ik niet op de gewone manier meegegaan ben, maar het was mijn schuld niet. U zult moeten toegeven, dat ik weinig keus had. Ik dank U intusschen hartelijk voor de heerlijke

oogenblikken die ik in de lucht heb mogen doorbrengen. Ik zal dezen tocht mijn leven lang niet vergeten.'

'Jongmensch,' zei de heer Van Rossum, vriendelijk zijn hand uitstekend, 'het ga je goed. Je hebt een brutaal stukje uitgevoerd, maar het doet me genoegen, dat we er allemaal zoo goed af gekomen zijn. Maak maar een mooi verslag en laat de *Nieuwsbode* niet vergeten mij morgen de verschuldigde passagiersvracht te sturen.'

'Dat komt in orde,' antwoordde Jan glimlachend. 'Waar is Wierdels?' vroeg hij, verbaasd om zich heen ziende.

'Uw collega,' vertelde de heer Van Rossum, 'heeft ongeveer vijf minuten geleden al afscheid van me genomen. U heeft het waarschijnlijk niet gezien.'

'Maar waarom heeft hij mij dan niet goedendag gezegd?' vroeg Jan verbaasd.

'Ik zou maar goed op hem letten,' waarschuwde de heer Van Rossum. 'Jullie zijn toch concurrenten nietwaar? Pas maar op, want zoover ik hem heb leeren kennen, is hij in staat U met handen en voeten aan een boom vast te binden tot zijn verslag in de courant heeft gestaan.'

Jan liep haastig naar den uitgang van het land en klom over het hek, waar een groepje mannen, wien een dubbeltje nog blijkbaar te veel was geweest, het wonderlijke geval van den ballon nog stonden te overpeinzen.

'Is er hier in de buurt een auto naar het station te krijgen?' vroeg hij.

'Wat mot U an de halte doen?' informeerde een man, met een zak aardappels op zijn rug. D'r is geen station en as 't er wel was, dan hadt U d'r nog niks

an, want d'r stopt geen trein meer voor morgenochtend.'

'Kan ik dan niet telefoneeren?' vroeg Jan teleurgesteld. In welken uithoek van de wereld was hij toch terecht gekomen!

'Morgen,' zei de aardappelenman, 'tusschen tien en elf. Nou is 't ketoor dicht en meneer is 't durp uut. Z'n vrouws moeder is ziek en ze benne vort tot morgenochtend.'

'Maar waar kan ik dan vannacht blijven?' vroeg Jan een beetje bezorgd, want de duisternis begon reeds te vallen en hij had zich nog nooit zoo weinig op zijn gemak gevoeld als hier in de binnenlanden van zijn eigen vaderland.

'Je kanne misschien in "'t Paardshoofd" slapen,' dacht een man, die met een mestvork op zijn schouder met open mond naar het gesprek had staan luisteren.

'Waar is dat "Paardshoofd"?' vroeg Jan, die weer hoop begon te krijgen.

'Hier de weg uut,' wees de man, 'dan sla je je linkerarm af en dan kom je verbie een wilgeboschje, daor mot je nie weze. Dan motte je net de aore kant om en een breggetje over en dan is 't nog zoowa vier menute loope, als maor rechs af tot je verbie zoo'n huusje mee zoo'n scheef gezakt dakje komt. Je kenne nie misse.'

'Ja, ja,' zei Jan, wien het nog allesbehalve duidelijk was welken weg hij nu eigenlijk uit moest.

Hij bedankte vriendelijk voor de ontvangen inlichtingen en stapte vlug weg, blij weer den vasten grond onder de voeten te hebben.

Na eindeloos zoeken en na links en rechts geïnformeerd te hebben en de meest verrassende antwoorden te hebben gekregen, kwam hij eindelijk aan een klein

café'tje, waar aan een roestige pin een uithangbord boven de deur hing, waarop een paardenhoofd afgebeeld was.

Dat was het Café, Hotel en Restaurant van deze streek, de herberg ‘Het Paardshoofd’.

8
De concurrenten.

Er zat een jongmensch voor het raam, die bezig was op een groote bloc-note te schrijven.

Dat was de verslaggever Wierdels van de *Banier*.

'Hallo!' riep Jan, toen hij de gelagkamer binnenstapte.

Het was een heel eenvoudig vertrek met een vloed van roode tegelsteenen waarover zand gestrooid was. Hier en daar stond een wrak tafeltje met een paar stoelen en bij het raam stond een biljart, een groot ouderwetsch biljart met zakken, waarvan het laken overal scheuren vertoonde, die door pleisters weer aan elkaar gehecht waren.

'Hallo,' herhaalde Jan nog eens vriendelijk, dankbaar, dat hij tenminste een onderdak had gevonden.

'Wat doe jij hier?' vroeg Wierdels allesbehalve beleefd.

'Precies hetzelfde dat jij hier doet,' legde Jan vriendelijk uit. 'Ik veronderstel, dat jij evenmin uit deze negorij weg kunt en dat je daarom ook probeeren zult, hier te overnachten.'

‘Gelukkig,’ zei Wierdels een beetje spottend, ‘ben ik je vóór geweest. Er is maar één bed beschikbaar en daar heb ik beslag op gelegd.’

‘Wel gefeliciteerd,’ zei Jan, ‘maar, zooals je ziet, is er nog een biljart en ik heb wel eens gehoord, dat menschen, die op een biljart slapen, veel vroeger wakker zijn dan menschen, die niet uit hun bed kunnen komen.’

Wierdels wilde daar juist antwoord op geven, toen de deur van de naast gelegen kamer openging en een groote man in hemdsmouwen zich op den drempel vertoonde. Hij had een dom en breed gezicht, maar hij lachte op een goedige manier en nam beleefd zijn pijp uit den mond, toen hij den nieuwen klant zag.

‘Kan ik hier vannacht logeeren?’ vroeg Jan.

‘Wel, wel,’ zei de waard en hij trok uit pure vriendelijkheid zijn mond van het eene oor tot het andere. ‘Da overkomt mien ook nie elleken dag. Twee slaopers tegeliek en 'k eb maor ien bed en da he 'k al aon dien meneer geven.’

‘Als U beddegoed heeft,’ zei Jan, ‘wil ik graag op het biljart slapen. Wat kost dat?’

‘'t Biljart is een kwartje per uur,’ legde de herbergier uit.

‘Om te spelen,’ zei Jan ongeduldig, ‘maar wat kost 't nou om d'r op te slapen?’

‘Da's gliek,’ zei de waard. ‘'n Biljart is 'n biljart, of ge d'r nou op speult of dagge d'r op slaopt. Een kwartje per uur he'k 'ezeid.’

‘En wat kost het bed?’ vroeg Jan.

‘Drie gulden,’ verklapte de kastelein.

‘Geef U mij dan 't biljart maar,’ zei Jan, op zijn horloge kijkend. ‘En als U soms een wekker hebt, dan zou ik dien graag naast mijn kussen willen hebben, want

ik moet morgenochtend zoo vroeg mogelijk hier vandaan. Heeft U misschien nog wat te eten?'

'Dat het die andere meneer ook al vraogd,' zei de kastelein, met zijn hoofd in de richting van Wierdels wijzend. 'Ik kan een kip slachte en wat eerpels bakke mit wat boontjes. Maar dan mogge eve geduld ebbe, want 'k mot de kip eerst nog vange.'

Een half uur later zaten Wierdels en Jan aan dezelfde tafel een kippeboutje te kluiven en de wat hard gebakken aardappels met een glas bier weg te spoelen. De vrouw van den kastelein, die voor het middagmaal gezorgd had en nog vuurrood zag van het warme fornuis, had aan een tafeltje naast het hunne plaats genomen en informeerde bij elken hap, dien ze namen, belangstellend hoe of 't smaakte, want ze had bij ongeluk 't zoutvaatje in de aardappels laten vallen.

Blijkbaar had daar nog maar weinig in gezeten, want de maaltijd was uitstekend en zoowel Jan als zijn collega deden hem alle eer aan.

'Waar zou de heer Van Rossum gebleven zijn?' vroeg Jan.

Wierdels wilde juist zeggen, dat hij er niet het minste begrip van had, toen de vrouw, wie geen woord van het gesprek ontgaan was, vertelde, dat de man, die met den ballon naar beneden was gekomen, onderdak bij den haltechef had gekregen. Ze wist er alles van, want de daling van een ballon was een gebeurtenis, die de menschen hier nog nooit hadden meegemaakt. Ze waren er allemaal even beduusd van en een voorbijkomend landbouwer was in de keuken op visite geweest en had verteld, dat de ballon op de mestkar van Dirksen naar de halte was gereden en dat de man, die er in gezeten had, dien nacht bij den chef zou blijven slapen.

‘Ziezoo,’ zei Wierdels, terwijl hij zijn mond aan zijn servet afveegde en het daarna zorgvuldig opvouwde ‘ik moet nog even het dorp in. Misschien ben je al naar bed, Jan, voor ik terug kom. Dan wensch ik je welterusten. Ik weet niet zeker of ik je morgenochtend nog zien zal, maar als je er in slaagt eerder dan ik op je bureau terug te komen, wil je zeker wel mijn groeten aan je hoofdredacteur overbrengen.’

Hij lachte spottend en Jan begreep, dat hij wat in zijn schild voerde.

‘Ik heb slaap,’ zei hij geeuwend. ‘Ik hoop, dat ze niet te lang wachten met het bed op dat biljart op te maken. Hoe laat gaat morgen de eerste trein?’

‘Hier heb je een spoorboekje,’ zei Wierdels bereidwillig. ‘Zooals je ziet, kunnen we niet eerder dan half elf hier vandaan en ik vrees, dat we dan niet tijdig genoeg op de redactie terug zullen zijn om het verslag morgen nog in de courant te kunnen krijgen.’

‘Je hebt gelijk,’ zei Jan, ‘'t is morgen Zaterdag, dan gaat de courant al om één uur op de pers, dus dan moeten we uiterlijk twaalf uur op de redactie zijn. Ik vrees ook, dat het wel Maandag zal worden eer onze lezers een verslag zullen krijgen.’

‘Zoo denk ik er ook over,’ zei Wierdels met een geheimzinnig lachje. ‘Ik geloof, dat het heelemaal niet noodig is, dat we ons zoo haasten.’

‘Maar,’ vroeg Jan, ‘hoe denk je morgen dan te doen?’

‘Wat bedoel je?’

‘Wel,’ verduidelijkte Jan, ‘ik bedoel natuurlijk met ons vertrek hier. Weet je zeker, dat je de treinen goed hebt nagekeken?’

‘Ja, dat zei ik je toch al,’ merkte Wierdels een beetje

ongeduldig op. ‘De eerste trein, die hier morgen aan deze negorij stopt, gaat niet voor half elf hier vandaan, dus dan is er geen sprake meer van, dat we nog op tijd bij onze couranten kunnen komen.’

‘Weet je wat wèl mogelijk is?’ vroeg Jan, nadat hij het spoorboekje nog eens nauwkeurig bestudeerd had, ‘er stopt een trein om zeven uur aan het station na deze halte. Als we dien konden pakken, zouden we nog mooi op tijd kunnen komen. Maar dat is een afstand van 15 kilometer. De groote vraag is: Hoe komen we er zoo vroeg?’

‘Als we maar een paar fietsen hadden,’ bedacht Wierdels.

‘Daar zeg je zoo wat,’ knikte Jan. ‘We moeten hier een paar fietsen te huur vragen. Die kunnen we dan bij het station aan de bewaarplaats geven en de eigenaar kan ze daar later weer terug halen.’

‘Ja, ja,’ zei Wierdels zonder veel belangstelling. ‘Weet je wat, Jan, bespreek jij dat dan maar met den kastelein, dan hoor ik het wel als ik straks terugkom.’

‘Waar ga je dan naar toe?’ vroeg Jan achterdochtig.

‘O,’ zei Wierdels achteloos, ‘ik moet nog even een briefkaart voor mijn oom posten. De goeie man is morgen jarig, zie je. Vijf en zeventig wordt ie. Een heele leeftijd hè en nog zoo kras zeg, hij leest nog zonder bril de *Banier*.’

‘Wel, wel,’ zei Jan ongeloovig, want hij vertrouwde dat smoesje over dien jarigen oom niet. Wat moest die Wierdels nou nog buiten doen? vroeg hij zich af.

Maar de zekerheid, dat er toch geen kans was om eerder hier vandaan te komen dan door den vroegtrein bij het eerstvolgend station te halen, stelde hem gerust. Dien trein zou Wierdels toch ook moeten nemen en Jan

zou wel zorgen, dat hijzelf behoorlijk op tijd aan het station was.

‘Ga dan maar gauw,’ zei hij, ‘dan zal ik het hier wel in orde brengen, wat de fietsen betreft. Als je terugkomt slaap ik misschien al, want ik heb zin om eens lekker vroeg onder de wol te kruipen. Mocht je morgenochtend het eerst wakker zijn, dan roep je me maar even.’

‘Zonder mankeeren,’ zei Wierdels, grinnekend. ‘Dan is 't toch het beste, dat ik straks den wekker maar mee naar boven neem. Jij hebt hier de klok uit de gelagkamer, die slaat ook nog, dus je kunt, als je dat wilt, den geheelen nacht hooren hoe laat of het is.’

‘Best,’ zei Jan, ‘we spreken dus af, dat je me morgenochtend om half zes wekt. Zeven uur gaat de trein en we rijden er al gauw een drie kwartier over. 't Beste zal zijn, dat we hier vanavond maar vast betalen en vragen een koud ontbijt klaar te zetten, dan behoeft morgenochtend niemand voor ons uit zijn bed te komen.’

‘Een prachtidee,’ knikte Wierdels. ‘Maak het maar allemaal in orde, Jan. Als ik straks thuis kom, hoor ik wel of de zaak in orde is.’

Hij verliet de gelagkamer en Jan liep naar het woonhuis, waar hij met den eigenaar een afspraak maakte. Deze was bereid voor een gulden per stuk zijn fiets en die van zijn zoon, welke deze toevallig had achtergelaten voor den tocht naar het station af te staan en ze daar later in de rijwielbewaarplaats weer op te halen.

Hij zou den wekker op Wierdels' kamer brengen en voor twee personen een ontbijt klaarzetten.

Jan's nachtrust werd op acht uren berekend, dus moest hij twee gulden voor het gebruik van het biljart

betalen en glimlachend bedacht Jan, dat hij dan nog een gulden goedkooper uit was dan zijn collega.

Het ontbijt werd gereed gemaakt en klaargezet en de vrouw van den kastelein maakte met matrassen en kussens van het biljart een uitstekend bed. Precies half tien kroop Jan onder de wol, na van de herbergiersfamilie vriendelijk afscheid te hebben genomen.

Klanten kwamen er zoo laat op den avond niet meer en Jan was juist op het punt in te dutten, toen de deur van de gelagkamer openging en Wierdels met een voldaan gezicht binnenstapte.

'Alles voor elkaar?' informeerde hij, zonder veel belangstelling.

'In orde,' zei Jan, 'wek me morgenochtend om kwart voor zes, dan hebben we nog meer dan voldoenden tijd om den trein te halen.'

Wierdels knikte en liep fluitend de trap op en even later kwam de kastelein de deur sluiten en schoof er een stevigen grendel voor.

In dit landelijke oord was op dezen tijd alles in diepe rust. Geen geluid verstoorde de stilte en weldra was Jan ingedut en elk begrip van tijd en plaats was hem vreemd geworden.

Plotseling schrok hij wakker.

Hij keek slaapdronken om zich heen en wist in het eerste oogenblik niet waar hij eigenlijk was.

Nog maar half wakker, voelde hij langs zijn bed en constateerde, dat het gladde randen had gekregen en dat er koperen ringen aan de hoeken zaten.

Angstig keek hij om zich heen, maar hij kon in het donker niets onderscheiden.

'Waar ben ik toch?' dacht hij en op hetzelfde oogenblik hoorde hij vlak achter het raam een haan kraaien.

Terzelfdertijd drong het tot hem door waar hij eigenlijk was. Hij lag immers op het biljart van een boerenherberg, ergens diep in het binnenland en om kwart voor zes zou hij door Wierdels van de *Banier* gewekt worden om samen naar het station te fietsen.

Zijn slaap was verdwenen en hij vroeg zich tevergeefs af hoe laat het eigenlijk zou zijn, toen de klok die boven het buffet hing, vier zware slagen deed hooren.

'Vier uur pas,' dacht Jan.

Hij trachtte opnieuw den slaap te vatten, maar de gedachte aan den ballontocht en de vraag of hij dien dag nog tijdig het redactiebureau zou kunnen bereiken, hielden hem wakker.

Zijn verslag was kant en klaar, want nog vóór het naar bed gaan had hij alles opgeschreven en er zijn best op gedaan zoodat het een prettig reisverhaal was geworden.

Opnieuw kraaide de haan en ergens heel in de verte ratelde een wagen over een landweg. Voor de boeren was het altijd vroeg dag. Die waren hier en daar al op weg naar de wei om de koeien te melken.

Prettig dat het nog zoo vroeg was, nu kon hij nog een paar uur blijven liggen voor hij gewekt zou worden.

Maar juist op het punt weer in slaap te vallen, schrok hij plotseling klaar wakker. Boven zijn hoofd kraakte een deur en er kwam iemand heel zachtjes de trap af, zóó zacht en zóó voorzichtig, dat het wel een inbreker had kunnen zijn.

Wat doet de kastelein nu uit zijn bed?, dacht Jan en op hetzelfde oogenblik werd de deur van de gelagkamer voorzichtig opengedaan en sloop Wierdels geheel gekleed op zijn teenen naar binnen, terwijl hij een zaklantarentje voor zich uit liet stralen om nergens tegen-

aan te loopen. Een inwendige stem waarschuwde Jan, dat hij voorzichtig moest zijn. Hij sloot zijn oogen bijna dicht en hield zich of hij in diepen slaap was. Een oogenblik liet de verslaggever van de *Banier* het licht op Jan's gezicht vallen en toen hij constateerde, dat die vast sliep, wendde hij zich naar de deur, welke naar het schuurtje leidde, waar de fietsen stonden. Hij verdween

in het schuurtje en even later was het Jan of hij verscheidene malen diep en lang hoorde zuchten.

Wat gebeurt er toch?, vroeg hij zich tevergeefs af. Wat mankeerde dien Wierdels om daar zoo vroeg in den morgen rond te spoken?

Het eenvoudigste zou geweest zijn, het hem te vragen, maar Jan was te verbaasd en te nieuwsgierig naar wat er verder zou gebeuren en hij hield zich dus of hij vast in slaap was.

Weldra kwam Wierdels weer uit het schuurtje te voorschijn en sloop op zijn teenen naar de deur. Hij opende die, ging naar buiten en deed de deur voor-

zichtig weer achter zich dicht. Nog even hield hij zijn schreden in toen hij langs het huis ging, maar even later hoorde Jan zijn vlugge voetstappen over den weg gaan.

Wierdels was op onverklaarbare wijze verdwenen.

Toen hij er van overtuigd was, dat de jongen uit de buurt was, kwam Jan haastig overeind, schoot zijn broek, vest en jas aan, trok zijn schoenen aan, zette zijn hoed op en even later was hij ook buiten en keek aarzelend om zich heen, want aan alle kanten omsloot hem een bijna ondoordringbare mist.

De landweg schemerde als een vage witte streep en dien weg sloeg Jan haastig in, terwijl hij zich inspande om elk geluid uit den omtrek op te vangen.

Zoo volgde hij meer dan een half uur lang den weg en al dien tijd was er geen huis te zien en liep hij tusschen weilanden door, die onderling door hekken en breede slooten waren gescheiden.

Eindelijk zag hij bij een van die hekken een handwagen staan en een boerenknecht was bezig daar groote bussen melk op te laden.

‘Morgen,’ zei de man, blijkbaar verwonderd op dat vroege uur een wandelaar te zien, dien hij niet kende.

‘Goeden morgen,’ zei Jan vriendelijk. ‘Kunt U misschien ook zeggen waar deze weg naar toe gaat?’

‘Waar mot je weze?’ vroeg de knecht nieuwsgierig.

‘O, nergens,’ zei Jan, ‘ik wandel zoo maar voor mijn genoegen, voor mijn gezondheid bedoel ik.’

De knecht keek hem een beetje wantrouwig aan. Meneeren uit de stad, die om half vijf 's morgens voor hun gezondheid op een mistigen landweg liepen, kwam hij niet iederen dag tegen.

‘As je hier doorloopt,’ zei hij, ‘dan kom je an de ‘Prinses’.

‘Wat is dat voor een prinses?’ vroeg Jan.

De knecht was er nu wel van overtuigd met een gek te doen te hebben, en door zijn vrees werd hij zoo voorkomend, dat Jan alle inlichtingen kreeg welke hij zich maar wenschen kon.

‘Heeft meneer nooit van de Prinses gehoord?’ vroeg de knecht. ‘Da's de melkfabriek, daor gaot de melk van deuze streek heen. Deuze ook,’ zei hij, op zijn melkbussen wijzend. ‘Die moe'k er daodelek naor toe brenge. Als meneer een alf uurke tied eeft, rie ik mit meneer mee.’

‘Neen,’ zei Jan, ‘dank je wel, zooveel tijd heb ik niet, maar ik wou U nog wat anders vragen. Staat U hier al lang?’

‘Nou,’ zei de knecht, ‘een klein kertierke.’

‘Heeft U hier misschien een jonge man langs zien komen, zoo van mijn leeftijd?’

‘Krek wat U zeit,’ verklaarde de knecht. ‘'n Jonge meneer mit een deukhoed op, die vroeg ook al naor de ‘Prinses’.

‘Vroeg hij daarnaar?’ zei Jan verwonderd.

‘Jao, zeker,’ antwoordde de knecht, ‘ie most er om kertier veur vaif weze, zeidie.’

‘Wat moet hij daar nou doen?’ zei Jan verbaasd.

‘Jao,’ zei de knecht, zijn schouders ophalend, ‘da weet ik naturelek nie.’

‘Pardon,’ zei Jan, ‘ik zei het eigenlijk tegen mezelf.’

Wat moet Wierdels om kwart voor vijf bij die Prinses doen? vroeg hij zich nogmaals verbaasd af.

Hij nam afscheid van den knecht en verhaastte zijn schreden en na een minuut of tien meende hij in de verte eenig rumoer te hooren, alsof machines nog veraf in volle werking waren.

Spoedig werd het geluid sterker en na vijf minuten doken uit den mist de omtrekken van een paar gebouwen op. Hier en daar priemde een electrisch lichtje door de duisternis, maar de mist was steeds dikker geworden en de lichtjes waren moeilijk te onderscheiden.

Voorzichtig kwam Jan naderbij en toen hij den hoek van het hoofdgebouw omsloeg, zag hij een rij mannen, die melkbussen van een vrachtauto haalden en ze leeg stortten in een groote kuip, waarboven een wijzer telkens het gewicht aanwees.

Een man in een lange witte jas teekende dat in een boekje aan en spoedig waren alle bussen geledigd en een chauffeur in een blauwen kiel, geholpen door een der arbeiders, begon de leege bussen weer op den auto te laden.

Daarnaast, in druk gesprek met een heer, die waarschijnlijk een opzichter was, stond Wierdels en het gesprek liep blijkbaar over den vrachtauto.

Dank zij den dikken mist, slaagde Jan er in, ongezien zoo dichtbij te komen, dat hij een groot deel van het gesprek kon opvangen.

'De chauffeur zal U voor vijf gulden graag meenemen,' zei de opzichter. 'Hij volgt precies de route welke U noodig hebt. Als U hem wat extra's geeft, brengt hij U tot op een uur afstands van de stad en U kunt daar gemakkelijk een auto of een tram vinden, die U thuis brengt. Maar ik waarschuw U, dat het natuurlijk geen luxewagen is en Scholten, de chauffeur, is gewoon er vaart achter te zetten. De wegen zijn hier allesbehalve best en U moet er maar op rekenen, dat U duchtig door elkaar geschud zult worden.'

'Dat doet er niet toe,' zei Wierdels, 'de hoofdzaak is, dat ik zoo vroeg mogelijk op mijn bureau terug ben.'

De opzichter riep den chauffeur, die dadelijk bereid was, den onverwachten passagier mee te nemen.

‘Is U niet een van de heeren, die hier gisteravond met een ballon gedaald zijn?’ vroeg de opzichter nieuwsgierig.

‘Ja, dat ben ik,’ zei Wierdels, gevleid dat hij hier blijkbaar de held van den dag was.

‘De eigenaar van den ballon logeert bij den haltechef,’ vertelde de opzichter, die er blijkbaar al alles van af wist. ‘Maar waar is die andere meneer gebleven? Moet die ook niet mee met den auto?’

‘O, neen,’ zei Wierdels haastig. ‘Die logeert in ‘Het Paardshoofd’ en hij slaapt nog. Die heeft heelemaal geen haast en als hij vanavond thuis komt, is het nog vroeg genoeg. Maar ik ben verslaggever, ziet U, en mijn verslag moet vóór elf uur op de redactie zijn, anders komt het vanavond niet meer in de courant.’

‘Juist, meneer,’ zei de opzichter beleefd, ‘aan welke courant schrijft U, als ik vragen mag?’

‘Aan de *Banier,*’ antwoordde Wierdels zelfbewust, ‘kent U dat blad?’

‘Banier, Banier?’ zei de opzichter, zich achter het oor krabbend. ‘Ik geloof wel, dat ik er eens van gehoord heb, maar gelezen heb ik het blad nog nooit.’

‘Dan zal ik U vanavond een exemplaar sturen met het volledig verslag van den ballontocht,’ beloofde Wierdels. ‘Hoe is Uw naam ook weer?’

‘Dekker, meneer,’ zei de opzichter.

Hij wilde juist bedanken, toen het geluid van een claxon door den mist klonk en een oogenblik later wierpen twee lantarens een zwak schijnsel over den landweg, remmen knarsten en een kleine gesloten luxe-auto hield voor de melkfabriek stil.

‘Wat zullen we nou hebben!’ riep de opzichter verwonderd en hij haastte zich naar den auto, waaruit een jonge man gestapt was, die een dikke wollen bouffante had omgeslagen om zich tegen den kouden ochtendnevel te beschermen.

‘Ik ben de chauffeur van meneer Noordland, den veearts,’ zei hij. ‘De wagen moet naar Rotterdam in reparatie, want we kunnen hier de benoodigde onderdeleen niet krijgen. Meneer heeft mij gezegd, den auto vanmorgen zoo vroeg mogelijk weg te brengen, maar ik kan geen hand voor mijn oogen zien en ik ben bang, dat ik in een sloot zal rijden.’

‘Kent U den weg dan niet?’ vroeg de opzichter.

‘Dat is het juist,’ zei de chauffeur, ‘ik ben hier pas drie dagen in dienst en zoolang het zoo donker en mistig is, weet ik niet goed welken kant ik eigenlijk op moet.’

‘Weet je wat,’ zei de chauffeur van den melkauto collegiaal. ‘Rij maar achter mij aan. Ik moet denzelfden kant op en als je mijn achterlicht in het zicht houdt, breng ik je binnen twee uur in Rotterdam.’

Hij laadde de nog overgebleven bussen op zijn wagen en noodigde Wierdels uit om naast hem te komen zitten.

‘Dat is te zeggen,’ zei de verslaggever van de *Banier*, die plotseling kans zag, de reis op heel wat gemakkelijker wijze te maken dan naast de chauffeursplaats van een vrachtauto. ‘Als die andere auto toch achter den Uwen aanrijdt, kon ik eigenlijk evengoed in dien luxe-wagen gaan zitten. Als de chauffeur er tenminste geen bezwaar tegen maakt,’ voegde hij er met een vriendelijk lachje tegen den jongen man aan toe.

De chauffeur had geen bezwaar, maar de bestuurder

van den vrachtauto, waarschijnlijk bevreesd, dat hij zijn belooning zou misloopen, bleek met het plan allesbehalve ingenomen.

'U krijgt evengoed Uw vijf gulden,' zei Wierdels geruststellend, 'maar begrijpt wel, dat ik met deze slechte wegen liever op een kussen zit dan op een harde bank. Wil ik U het geld misschien van te voren geven?'

'Nou,' zei Scholten, 'als het U hetzelfde is, mijnheer, dan graag, binnen is binnen en als ik U in Rotterdam in de drukte soms kwijt raak, zou ik een leelijken strop hebben.'

Wierdels haalde zijn portemonnaie uit den zak en gaf den man twee rijksdaalders. Hij presenteerde den opzichter en de beide chauffeurs nog een sigaar en nam toen in den luxe-auto plaats, waarvan het portier door den beleefden opzichter gesloten werd.

Scholten bracht met een slinger den motor van den melkauto op gang en een oogenblik later zochten beide wagens door den dichten mist hun weg naar meer bewoonde streken.

Enkele meters verder waren zij reeds aan het oog der achterblijvenden onttrokken en Jan keerde zich haastig om, want hij wilde in geen geval dat de opzichter zou bemerken, dat hij het gesprek had afgeluisterd. Verbazing en verontwaardiging streden bij hem om den voorrang. Zoo hield dus die Wierdels zich aan een afspraak, zoo was zijn manier van optreden als het er op aan kwam een succesje te behalen.

Waarom, zoo vroeg hij zich tevergeefs af, was Wierdels de overeenkomst niet nagekomen, want ook volgens het plan, dat zij samen hadden afgesproken, zou hij op tijd op zijn bureau zijn gekomen en meer dan voldoende gelegenheid gehad hebben zijn verslag

nog in het blad van dienzelfden dag te laten opnemen.

Waar diende het voor, dat hij nu zooveel eerder vertrok? Hoewel Jan wist, dat hij voldoenden tijd zou hebben om per fiets het eerstvolgend station te halen, kon hij een gevoel van ongerustheid niet van zich afzetten.

Had Wierdels hem een poets willen bakken? Maar waarom dan?

Hij stapte steviger door tot hij de herberg weer in 't zicht kreeg. Daar was alles nog donker. De kastelein en zijn vrouw sliepen nog en hadden blijkbaar niets van de nachtelijke uitstapjes bemerkt.

Jan maakte voorzichtig de deur van de gelagkamer open en begon zijn ontbijt op te eten. Hij haastte zich niet, maar het gaf hem toch een onprettig gevoel te bedenken, dat Wierdels nu al een heel eind op weg was en zeker heel wat vroeger op het bureau zou zijn dan hij. Hij liet juist het laatste hapje brood in zijn mond verdwijnen, toen de kastelein binnenkwam en hem vriendelijk goeden morgen wenschte.

‘Slaopt de andere heer nog?’ vroeg hij.

‘Die andere mijnheer,’ zei Jan een beetje schamper, ‘is al meer dan een uur weg.’

De kastelein nam verbaasd zijn pijp uit den mond.

‘Maor U zou toch op de fietsen?’ vroeg hij.

‘Dat zouden we ook,’ zei Jan, ‘maar die andere mijnheer schijnt er de voorkeur aan te geven in een auto te zitten. Enfin, wilt U zoo vriendelijk zijn Uw fiets even buiten te brengen, want het wordt mijn tijd.’

De kastelein liep naar het schuurtje, maar even later hoorde Jan een uitroep van verbazing.

Hij ging ook eens kijken en zag den man met een gezicht waarop de grootste verwondering te lezen was,

naar de fiets kijken en met zijn grooten duim op den voorband drukken.

‘Daor begriep 'k niks van,’ zei hij. ‘De banden benne leeg. Van de andere fiets benne ze ook leeg.’

‘Misschien in lang niet opgepompt,’ zei Jan ongerust.

‘Gisterenaovend nog,’ vertelde de kastelein. ‘Omdat U ze noodig zou ebbe, he'k ze gisterenaovend nog goed naozien en oppompt. D'r is aors nooit wat an.’

Hij slofte naar binnen en kwam met een fietspomp terug. Hij schroefde die aan het ventiel en deed vijf minuten lang zijn best weer lucht in den band te krijgen.

‘'t Gaot nie,’ zei hij moedeloos. ‘De band is stukkend en 't raorste is, dat ze allemaol leeg benne. 't Liekend wel of 't er in prikt is.’

Met een kleur van verontwaardiging bedacht Jan, dat Wierdels dien morgen vóór zijn vertrek eerst nog even naar het schuurtje was geloopen.

Dat was het dus waarom hij niet wachten kon. Zelf zou hij veilig en wel op zijn bureau komen en Jan, die

voor het halen van zijn trein geheel afhankelijk was van de fiets van den kastelein, zou de dupe van de historie moeten worden. Als hij geen fiets had, miste hij natuurlijk zijn trein en dan was er geen sprake meer van, dat hij nog kans kreeg een behoorlijk verslag in het blad van dien dag te laten opnemen.

Dat was dus het gevolg

van de bedreiging van den verslaggever van de *Banier*, in de mand van den ballon gedaan, dat hij er wel voor zorgen zou, dat hij Jan vóór was.

Op dat oogenblik beloofde Jan zich zelf nooit meer in eenig opzicht op de eerlijkheid van dezen collega te vertrouwen, maar intusschen zat hij voor de groote moeilijkheid om zoo spoedig mogelijk met een of ander vervoermiddel naar het station te komen.

''t Is schand,' zei de kastelein, die zich bij het gezicht van de kapotte fietsen hoe langer hoe boozer begon te maken. 'A'k dat weten had, ha'k julder nie in m'n uus willen ebben.'

'Het spijt me geweldig,' zei Jan, 'maar ik hoop, dat U gelooven zult, dat ik er niets aan doen kan. U ziet toch zelf wel, dat ik allereerst de dupe ben. Ik zie geen kans om hier vandaan te komen. Maar in allen gevalle wil ik niet, dat U aan ons verblijf hier een strop zult hebben. Ik geloof, dat als ik U een rijksdaalder geef, dit meer dan genoeg zal zijn om de fietsen te laten repareeren. Kan dat misschien direct nog gebeuren?' vroeg hij hoopvol.

'Gien spraok van,' zei de man, die op het gezicht van den rijksdaalder weer wat vriendelijker begon te worden. 'Daor het allienig Jaop van Sloten verstand van en die's naor z'n deern en ie komt nie veur venaovend terug.'

'Maar hoe kom ik dan bij het station?' vroeg Jan ongerust. 'Is er misschien iemand anders, die me aan een fiets kan helpen?'

'D'r ister gien ien meer,' zei de kastelein. 'D'n ienigste die 'k zou kunnen vraoge, is van Klaos van boer Gerrits en die is vendaog te merkt, dus hetie z'n fiets zelf noodig.'

‘Is er hier in de buurt dan misschien een auto te krijgen?’

‘Wel neen,’ zei de kastelein. ‘D'n ienigste dieder een het, is de veearts, maor ik gleuf nie, da die 'm zal geve.’

‘Neen,’ zei Jan, die bedacht, dat Wierdels daar al in zat, ‘daar behoef ik niet op te rekenen.’

Hij keek op de klok, die boven het biljart hing en constateerde tot zijn grooten schrik, dat het al kwart over zes was.

Ik kan nu alles wel opgeven, dacht hij verdrietig, zelfs al kreeg ik op het oogenblik nog een fiets, dan zou ik toch niet meer vóór zeven uur aan het station kunnen komen.

Er zat niets anders op dan geduldig te wachten tot het hulptelefoonkantoor dien morgen open zou zijn, maar Jan begreep wel, dat hij geen kans meer zou krijgen zijn heele verslag te telefoneeren. Zelfs al zou Van Doorn het stenografisch opnemen, dan zou de redactie toch nog de tijd ontbreken het allemaal uit te werken. Op Zaterdagmorgen kwamen ze daar handen te kort om de courant om twaalf uur kant en klaar te krijgen. Er zat niets anders op dan het verslag sterk te bekorten. Desnoods kon hij er dan Maandag op terug komen, hoewel het dan natuurlijk veel van zijn actualiteit verloren zou hebben.

Hij zette zich aan een tafeltje en begon zijn verslag te bekorten. De geheele inleiding streepte hij er uit, alle beschouwingen werden doorgehaald, zoodat er niets anders overbleef dan een kort en zakelijk bericht, dat uitsluitend de feiten weergaf, maar als verslag alle aantrekkelijkheid miste.

Goed half zeven was hij er mee gereed en hij wilde het juist weer in den binnenzak van zijn jas steken, toen

het geluid van een claxon tot hem doordrong. Hij hoorde het suizend geluid van een auto, die in snelle vaart naderde en even later stopte het gevaarte voor de deur van de herberg.

Jan sprong overeind en was juist bij de deur, toen deze geopend werd en er twee mannen met verkleumde gezichten binnenkwamen, die dadelijk naar het buffet liepen en luide om den kastelein riepen.

Deze kwam dadelijk te voorschijn, begroette hen als oude kennissen en schonk twee glazen bier in, die de mannen met smaak in enkele teugen ledigden.

Jan nam de onverwachte gasten met belangstelling op. Het waren ruwe kerels, waarschijnlijk veehandelaren en een dierlijk geluid buiten bewees hem, dat hij niet misgeraden had. Hij liep naar de deur en keek naar buiten.

Daar stond een groote vrachtauto als veewagen ingericht en daarop verdrongen zich een twintigtal schapen, die een langgerekt geblaat lieten hooren.

‘Ge bint vroeg,’ zei de kastelein. ‘'k Wis nie da ge onderweg was.’

‘We motten wat schaopen kwiet,’ zei de oudste der mannen. ‘We gane ze venmorge nog merkte.’

‘Nou, meneer,’ zei de waard met een knikje naar Jan. ‘De waogen gaot langs 't staotion, as ge mee kon rieen, kun ge nog net de trein haole.’

De mannen keken nieuwsgierig om en Jan, die onmiddellijk zijn kans berekend had, deelde in het kort mee, dat er hem veel aan gelegen was nog vóór zeven uur aan het station te zijn.

Het leek wel of de mannen er niet veel ooren naar hadden. Ze waren al vroeg van huis gegaan en in het café beviel het hun best. Haast hadden ze niet en er

kon best een half uurtje aan een glaasje bier en een praatje verspeeld worden.

Maar Jan liet zich niet uit het veld slaan. Dit was zijn eenige kans en hij besloot er gebruik van te maken, het kostte wat het wilde.

‘Schenk de heeren nog eens in, voor mijn rekening,’ zei hij, ‘maar een beetje vlug alstublieft.’

Hij keek naar de klok: twintig minuten vóór zeven en de afstand was vijftien kilometer. Als de mannen nu direct wegreden, zou hij het station nog tijdig kunnen halen.

‘Proost, meneer,’ zei de dikste, die blijkbaar de chauffeur was. Hij dronk zijn glas in één teug leeg en likte met zichtbaar welbehagen zijn snor af. Het gebeurde niet alle dagen, dat hij 's morgens vóór zeven uur al zoo'n royalen heer ontmoette.

Ook de andere man dronk met smaak zijn bier uit en beiden bleven talmen, als verwachtten zij, dat er nog een nieuwe tractatie op komst was.

‘Ik zal U elk een rijksdaalder geven, als U mij vóór zeven uur aan 't station afzet,’ zei Jan, zijn horloge met de klok uit de gelagkamer vergelijkend.

Dat trof doel. Zoo gemoedelijk en langzaam als ze eerst geweest waren, zoo opgewonden en haastig werden de mannen nu.

‘Is die klok gliek?’ riepen ze den kastelein toe en toen deze bevestigend antwoordde, draafden ze al naar de deur en wenkten Jan, dat hij op den auto moest klimmen.

Jan nam haastig afscheid van den kastelein en drukte hem een paar guldens in de hand en een velletje papier met een kort bericht over de plaats waar de ballon was neergekomen en dat aan het slot de mededeeling

bevatte, dat de courant van dien dag alle nadere bijzonderheden zou vertellen.

‘Geef dit om tien uur aan den kantoorhouder,’ zei hij, ‘en laat hij het dadelijk voor mij wegseinen aan het adres dat hier op staat. Wat er van het geld over is, moogt U voor Uw moeite houden.’

‘Waor blief je nou, meneer?’ riep de ongeduldige chauffeur van buiten, ‘as je nie derèk komt, zulle we de trein misse.’

Jan haastte zich naar buiten en zag tot zijn groote verbazing, dat de beide mannen hun plaatsen achter en naast het stuurrad weer ingenomen hadden.

‘Waar moet ik zitten?’ vroeg hij.

‘Ge mot maor een plaotsje tussche de schaope zoeken,’ zei de chauffeur.

Er was geen andere plaats en Jan had onder deze omstandigheden desnoods genoegen genomen met een plaatsje op een mestkar.

Hij klom over de omheining, terwijl de auto zich al in beweging zette, en kwam door den schok boven op een paar wollige schapen terecht, die verschrikt nog dichter op elkaar drongen.

Ternauwernood vond hij ruimte om zijn voeten te zetten en het vee botste onder het rijden aan alle kanten tegen hem op. Hij greep in wanhoop het dikste schaap in zijn vacht en hield er zich mee in evenwicht, want de auto vloog nu in razende snelheid over den landweg. Vóór hij goed wist waar hij was, kwamen de gebouwen van de melkfabriek al in 't gezicht en even later waren ze al weer verdwenen.

De mist begon wat op te trekken, maar de weg was buitengewoon slecht, vol putten en kuilen en Jan zegende een oogenblik de omstandigheid, dat hij tusschen

schapen en niet tusschen melkbussen terecht was gekomen. De groote zachte dieren braken aan alle kanten zijn val en hij kreeg het gevoel of hij van porselein was en tusschen een berg van levende dekens vervoerd werd.

De man naast den chauffeur keek op zijn horloge. 'Nog vijf minuten!' schreeuwde hij, achterom kijkend. 'We halen hem nog wel.'

Jan knikte maar eens, het ging hem nog lang niet vlug genoeg, hoewel hij een halven meter in de lucht gegooid werd als de auto over een kuil reed.

Zoo goed en zoo kwaad als het ging, haalde hij zijn portemonnaie uit den zak en zocht er twee rijksdaalders uit, die hij krampachtig in zijn hand geklemd hield.

Een oogenblik later keek een van de mannen weer achterom en wees op een groepje gebouwen in de verte. Daar was het station en de auto zou juist den overweg passeeren, toen een seinhuiswachter onverschillig de boomen neerliet en den auto tot stilstand dwong.

Jan kon wel huilen van spijt. Daar zou op het laatste oogenblik nog alles mislukken, want de trein, die bijna onmiddellijk daarna voorbijstoof, dat was de trein, dien hij hebben moest en hij zag hoe het gevaarte voor het station, met een schok, die zich door alle wagens voortplantte, tot stilstand kwam.

'Vooruit!' schreeuwde hij tegen den chauffeur.

Maar die dacht aan de beloofde rijksdaalders en had geen aansporing meer noodig.

Terwijl zijn buurman onophoudelijk de claxon liet loeien, reed hij zoodra de boomen weer geopend waren, met maximum snelheid op het station af. Jan sprong van den wagen, drukte den man de beide rijksdaalders in de hand en rende de vestibule van het gebouw in.

De klerk achter het loket haastte zich om hem een kaartje te geven. ‘Loopt U maar gauw om,’ zei hij behulpzaam, ‘dan geef ik het wisselgeld wel op het perron.’

Daar nam Jan het in het voorbijloopen aan en liet het, zonder er verder naar te kijken, in zijn zak glijden.

Hij holde naar den trein, maar was juist bij den achtersten wagen, toen de chef het vertreksein gaf en de trein zich langzaam in beweging zette.

Jan sprong op de treeplank en gleed zoo den chef voorbij, die hem niet meer durfde grijpen. Geholpen door angstige passagiers uit den wagen, slaagde hij er in het portier open te trekken, waarna hulpvaardige handen hem naar binnen trokken.

‘Dat was een gevaarlijk werkje, meneer,’ zei een handelsreiziger bestraffend.

Jan knikte maar eens. Hij was buiten adem en kon in de eerste minuten geen woord uitbrengen. Natuurlijk was het gevaarlijk, maar het was zijn laatste kans geweest en niemand van de passagiers kon beseffen hoeveel er van af hing.

Als dienzelfden middag duizenden abonné's zijn verslag in de *Nieuwsbode* lazen, zouden ze allerminst vermoeden hoeveel inspanning het gekost had om dat nog opgenomen te krijgen.

Het landschap gleed hem voorbij en geleidelijk kwam Jan weer tot rust. De zekerheid, nu nog op tijd te zullen komen, gaf hem een prettig gevoel en toen de andere reizigers op hem uitgekeken waren, haalde hij zijn verslag uit den zak en begon op zijn gemak alles wat hij geschreven had nog eens door te lezen.

De strepen, die hij er in de herberg door getrokken had, konden nu weer verdwijnen en de lezers zou-

den een uitvoerig relaas van zijn avonturen krijgen.

Tweemaal moest hij overstappen, maar tegen kwart voor elf stoomde de trein het station van zijn eigen stad binnen en toen hij buiten kwam, vond hij tot zijn groote verbazing Van Doorn bij den uitgang op hem wachten.

'Hoe wist je, dat ik met dezen trein zou komen?' vroeg Jan verbaasd.

'We vermoedden het,' zei Van Doorn, 'want het is de eenige trein, die nog kans gaf je op tijd hier te hebben.'

Hij wenkte Jan hem te volgen en tot zijn geruststelling zag Jan, dat er een auto gereedstond, waarvan de chauffeur bij hun nadering het portier al openhield.

'Vlug!' commandeerde Van Doorn, 'naar het bureau van de *Nieuwsbode*.'

Een oogenblik later stoof de auto door de straten, om daarna te stoppen voor het courantenbureau.

'Loop jij maar vast naar binnen,' zei Van Doorn, 'ik zal wel met den chauffeur afrekenen.'

Er stonden eenige menschen voor het tijdingbord te lezen en Jan zag er in groote letters het telegram op vermeld, dat hij 's morgens aan den kastelein had gegeven.

'De *Nieuwsbode* van heden zal een uitvoerig verslag bevatten,' stond er onder, en onwillekeurig bedacht Jan, dat het maar een haartje gescheeld had of de *Nieuwsbode* zou geen letter copie hebben gekregen.

'Daar heb je dien jongen man van den ballon,' hoorde hij zeggen en dadelijk keken de menschen nieuwsgierig op. Dat was waar ook, hij was een populaire figuur geworden na zijn avontuurlijken tocht en het was geen wonder, dat de redactie er alles voor over had, de

lezers zoo spoedig mogelijk op de hoogte van alle gebeurtenissen te kunnen brengen.

‘Daar heb je waarachtig onzen ballonvaarder!’ riep meneer Wouters, blij-verrast uit zijn stoel springend, en ook meneer Van der Werf en de volontair Wessels kwamen hem de hand drukken.

Veel tijd voor begroeten en praten was er niet, want het was kwart over elf en over een uur zou de *Nieuwsbode* op de pers zijn.

‘Waar is je verslag?’ vroeg meneer Wouters zakelijk.

‘Hier,’ zei Jan. Hij had het al uit zijn zak gehaald en het in zes ongeveer gelijke deelen verdeeld.

Een belletje waarschuwde den meesterknecht van de zetterij, die vlug naar beneden kwam om zijn instructies te ontvangen.

‘Verdeel het direct over zes man,’ zei meneer Van der Werf, ‘elke machine een deel.’

‘Nou, nou,’ zei de chef, het groote verslag argwanend bekijkend, ‘dat is nog al wat. Het ergste is, dat ik mijn vorm al vol heb. Een courant is nu eenmaal niet van koekdeeg en je kunt er maar niet zoo nu en dan een stuk bij stoppen. Als 't één er in moet, dan moet 't andere er uit.’

‘Jawel, jawel, dat weten we wel,’ zei meneer Van der Werf, lachend, ‘laat het nu allereerst maar zetten. Ik kom dadelijk kijken wat er van de andere copie uit kan blijven.’

De meesterknecht liep bij twee treden tegelijk de trap op en een kwartier later kwamen de proeven, op stukken courantenpapier afgedrukt, al naar beneden.

Op de redactie werd de correctie ervan zoo doelmatig mogelijk verdeeld, zoodat vijf minuten later de

meesterknecht alles terug bad en de machinezetters de regels konden overzetten, waarin fouten waren aangeteekend. Tijd om alle komma's er goed in te zetten, was er niet meer. Als de ergste fouten maar verbeterd waren en het verslag duidelijk leesbaar was, moesten de abonné's er voor ditmaal maar genoegen mee nemen.

De zettersjongens draafden van de machineafdeeling naar de plaats waar het zetsel in het stalen raam bijeen gebracht was en waar de heer Van der Werf nu bij den meesterknecht stond om aan te geven wat er van het eerst daarin geplaatste zetsel kon uitgenomen worden.

Dat was heel wat. Sommige berichten konden tot Maandag blijven liggen, maar andere, die reeds van ouderen datum waren of waarvan den volgenden dag al weer nieuwe bijzonderheden te verwachten waren, moesten weggegooid worden en de chef-zetter bromde in zijn baard, dat er op die manier heel wat werk tevergeefs gedaan was.

Maar dat was nu eenmaal niet anders. Het allervoornaamste nieuws en zooveel mogelijk de stadsberichten waren er in gebleven en daarnaast bracht de meesterknecht het nieuwe zetsel in den vorm en zette er een zwaren kop boven: *De Ballonvaart op Koninginneverjaardag*. En daaronder stonden kleinere opschriften in cursieve regels: *Een tocht vol emotie. Hoe onze verslaggever den tocht medemaakte. Een allesbehalve hartelijke ontvangst. Nachtelijke avonturen. Eind goed al goed*. Het zag er alles heel geheimzinnig uit en Jan had nog kans gezien in het kort te vermelden wat zich in en om de herberg ‘Het Paardshoofd’ had afgespeeld.

Goed twaalf uur dreunde de machtige pers en schoof zij de couranten bij vijftig tegelijk naar buiten. De druk-

kers grepen ze haastig weg en gaven ze naar de expeditie-afdeeling door en weinige oogenblikken later trokken de loopers met hun volle pakken en zakken reeds naar verschillende stadswijken om den abonné's het nieuws van den dag te kunnen brengen.

Inmiddels had Jan aan de redactieleden, waarbij zich ook de administrateur gevoegd had, in het kort zijn avonturen verteld en de heer Van der Werf ried hem aan, zoo spoedig mogelijk persoonlijk naar het bureau van de *Banier* te gaan en Wierdels rekenschap van zijn allesbehalve collegiaal gedrag te vragen.

'Kom mee, Jan,' zei Van Doorn, 'ik wil er ook wel eens een hartig woordje over spreken. We gaan er samen heen.'

'Dat is waar ook,' zei Jan, 'stuur vanavond een *Nieuwsbode* aan dien meneer Dekker, den opzichter van de melkfabriek. Dan krijgt hij ook nog wat anders dan de *Banier* te lezen.'

'In 't hol van den leeuw,' zei hij lachend, toen hij een kwartiertje later met Van Doorn het bureau van de *Banier* binnenstapte.

Een groote man, met een rood hoofd en een bril met hoornen randen op den neus, stond hen daar te woord. Het was de directeur van de *Banier* en hij keek allesbehalve vriendelijk.

Hij herkende hen niet en toen zij den heer Wierdels te spreken vroegen, werd hij bijna paars van woede.

‘Ik zou meneer Wierdels wel eens even willen spreken, meneer,’ zei Jan.

‘Ja, ik zou hem ook wel eens willen spreken!’ schreeuwde de directeur en zijn stem beloofde weinig goeds voor den blijkbaar afwezigen verslaggever.

‘Is meneer Wierdels op het bureau, meneer?’ vroeg Jan.

‘De duivel mag weten, waar hij is!’ bulderde de directeur, ‘maar ik weet het niet. Hij is gistermiddag met den ballon omhoog gegaan en sindsdien hebben wij uit de een of andere negorij een telegram gekregen met de mededeeling, dat hij geland was en in de courant van vandaag een volledig bericht zou geven. Dat bericht hebben we nota bene den geheelen morgen voor 't raam gehangen en alle lezers denken natuurlijk, dat het verslag vandaag in onze courant zal staan.’

‘Staat het er dan niet in, meneer?’ vroeg Jan verbaasd.

‘Dat is nou juist het beroerde,’ zei de directeur. ‘We hebben taal noch teeken meer van Wierdels gehoord sinds hij dat telegram verstuurd heeft.’

‘Is meneer Wierdels dan niet terug gekomen, meneer?’ vroeg Jan, die er niets meer van begreep.

‘Weineen,’ zei de directeur, ‘dat is het nu juist. We hebben hem den heelen morgen verwacht, maar hij heeft niets meer van zich later hooren.’

‘Hoe is dat nou mogelijk?’ vroeg Jan.

Ja, 't is jammer, 't is duivels jammer,’ herhaalde de directeur, die blijkbaar nog altijd dacht, dat hij met een paar belangstellende lezers te doen had.

‘Nu zult U tot Maandag moeten wachten, mijnheer,’

zei hij tegen Jan, ‘als U bijzonderheden van den ballontocht wilt weten.’

‘Misschien,’ zei Jan glimlachend, ‘heeft de *Nieuwsbode* er wel een verslag van.’

De directeur scheen nog dikker te worden dan hij al was. ‘De *Nieuwsbode*, meneer!’ riep hij, minachtend de schouders ophalend, ‘is een snertcourant. U kunt er op rekenen, dat ze daar geen woord meer dan wij hebben. De verslaggevers zijn samen weggegaan en natuurlijk zullen ze ook samen thuiskomen. Waar ze zitten, mag Joost weten, maar U behoeft er niet op te rekenen, dat de *Nieuwsbode* een verslag heeft als de *Banier* geen copie heeft gekregen. Wierdels mag zijn, wat hij wil, maar hij laat zich de kaas niet van het brood eten en er is geen sprake van, dat die brutale kwajongen van de *Nieuwsbode* eerder terug zal zijn dan hij.’

Op hetzelfde oogenblik kwam er een telegrambesteller binnen en de directeur nam een telegram aan en las het haastig door.

‘Nou b reekt me de klomp,’ zei hij hoofdschuddend. ‘Weet u wat ik hier heb, heeren?’

‘Neen, meneer,’ antwoordde Van Doorn nieuwsgierig.

‘Hier heb ik nou een telegram van Wierdels,’ zei de directeur, ‘en weet U waar de man vandaan geseind heeft?’

‘Waar vandaan, meneer?’ vroeg Jan.

‘Van Amersfoort,’ riep de directeur, den klemtoon op den plaatsnaam leggend. ‘Ik vraag U, heeren, hoe komt hij in 's hemelsnaam in Amersfoort? Dat is van de plaats, waar de ballon gedaald is, meer dan tachtig kilometer verwijderd, maar dan in de verkeerde richting. Inplaats van naar hier te komen, is hij zoowaar

den tegenovergestelden kant op gegaan. ‘Zit in Amersfoort, zie geen kans vanmorgen te komen, zal verslag voor Maandag bewaren,’ seint hij.’

‘Daar begrijp ik geen steek van,’ zei Jan uit den grond van zijn hart.

‘Waarover wilden de heeren meneer Wierdels spreken?’ vroeg de directeur, plotseling achterdochtig. ‘Kan ik de boodschap misschien overbrengen?’

‘O neen, meneer,’ zei Jan, ‘'t heeft geen haast, we komen Maandag wel eens terug.’

‘We hebben den tijd,’ legde Van Doorn vriendelijk uit, ‘we hadden meneer Wierdels wat willen brengen.’

‘Geeft U het mij dan maar,’ zei de directeur.

‘Alstublieft, meneer,’ zei Jan en gaf een kersversch nummer van de *Nieuwsbode*.

‘Wat moet ik met die prulcourant?’ vroeg de directeur met opgetrokken neus.

‘Als U belang stelt in den ballontocht,’ zei Jan, ‘dan kunt U hier alle bijzonderheden lezen.’

‘Wie is U eigenlijk, meneer?’ vroeg de directeur, die op het punt scheen uit zijn kleeren te barsten.

Van Doorn was zoo verstandig geweest intusschen naar de deur te loopen en die open te zetten.

‘Ik ben die brutale kwajongen van de *Nieuwsbode*, meneer,’ zei Jan vriendelijk. ‘Ik heb den ballontocht meegemaakt en nu Wierdels niet terug gekomen is, zou U misschien in de *Banier* kunnen laten zetten, dat de lezers, die zich voor dien tocht interesseeren, de bijzonderheden vandaag in de *Nieuwsbode* kunnen lezen.’

Hij bukte zich net op tijd, want een adresboek vloog de kamer door en kwam precies boven zijn hoofd tegen den muur terecht.

De directeur van de *Banier* zei een allesbehalve fat-

soenlijk woord, maar Jan en Van Doorn wachtten niet af, wat hij allemaal nog meer zei. Zij liepen haastig naar buiten en zagen, dat zich een groepje menschen voor het bureau verzameld had, blijkbaar in afwachting van de courant, die nu ieder oogenblik kon verschijnen.

'Dat zijn lezers van de *Banier*,' zei Van Doorn, 'die staan op het verslag van den ballontocht te wachten. Heb je nog veel van onze couranten, Jan?'

'Een stuk of tien,' zei Jan.

'Prachtig,' antwoordde Van Doorn, 'ik heb er nog vijf, dus vijftien in totaal, daar zullen we nog even een aardige reclame mee maken.'

Hij nam de couranten alle onder den arm en de belangstellende lezers, die hem met dat pakje het bureau zagen uitkomen, konden niets anders denken, dan dat de *Banier* reeds ter perse was.

'Heeft U de courant van vandaag al, meneer?' vroeg een oud heertje met een bril op aan Van Doorn.

'Zeker, meneer,' zei Van Doorn vriendelijk. 'U interesseert U misschien voor het verslag van den ballontocht? Dat staat hier uitvoerig in. Mag ik U misschien een exemplaar aanbieden?'

'Graag, meneer,' zei het oude heertje en toen de andere wachtenden zagen, dat hij een courant kreeg, kwamen ze haastig toeloopen en vroegen er ook een en in een oogenblik had Van Doorn zijn vijftien couranten in evenzoovele begeerige handen gestopt, die van alle kanten naar hem uitgestoken werden.

Toen maakten de vrienden haastig, dat ze wegkwamen, al hadden ze nog wel graag even de gezichten gezien van deze trouwe abonné's, toen zij ontdekten, dat de courant waarop zij zoo ongeduldig hadden staan wachten, niet de *Banier*, maar de *Nieuwsbode* was.

9
Op en om het redactiebureau.

Dienzelfden avond, toen in het pension van mevrouw Verhagen Van Doorn, de volontair Wessels, de H.B.S.-er Rutgers en ten slotte Jan zelf aan een feestelijk gedekte tafel bijeenzaten, waarop Jan als gastheer ook, dank zij de puddingfabriek van de Groningsche firma, een heerlijke Koninginnepudding met gestampte amandelen kon laten verschijnen, kwam Van Doorn met de verklaring waarom de verslaggever Wierdels dien morgen spoorloos verdwenen was.

'Ik heb een half uur geleden den heer Sietstra gesproken,' zei hij. 'Een geschikte kerel, dat weet je wel, Jan. Als ze aan de *Banier* allemaal zoo waren, zou ik er misschien ook wel willen werken.'

'Jawel,' zei Jan ongeduldig, 'maar wat had Sietstra te vertellen?'

'Wel,' zei Van Doorn, 'hij vertelde, dat zijn collega Wierdels vanmiddag om twee uur eindelijk op het bureau was gekomen en dadelijk daarop een onderhoud met den hoofdredacteur en den directeur gehad heeft. Het moet er allesbehalve zachtzinnig toegegaan zijn en

Wierdels is aangezegd, dat hij zoo spoedig mogelijk naar wat anders moet uitkijken, want dat de *Banier*, na alles wat er al gebeurd is, van zijn diensten niet langer gebruik wenscht te maken.'

'Maar hoe kwam hij in 's hemelsnaam in Amersfoort terecht?' vroeg Jan.

'Dat ben ik ook te weten gekomen,' vertelde Van Doorn. ''t Is eigenlijk een allerdwaaste geschiedenis en de man is volkomen in den kuil gevallen, dien hij voor jou gegraven had.

Je hebt hem het laatst gezien, toen hij in den auto van dien veearts zat. Nou, die chauffeur wist niets van den weg en kon door den mist maar een paar meter voor zich uitkijken. Die hield het roode achterlicht van den melkauto maar in het oog, maar toen zij zoowat een kwartier gereden hadden, kwamen ze aan een stoompont waar ze moesten overgezet worden.

Daar wachtten al heel wat andere auto's, in hoofdzaak vrachtwagens en toen zij aan de overzijde van het kanaal waren en weer achter den melkauto wilden rijden, hebben ze door den mist niet opgemerkt, dat ze achter een anderen vrachtauto waren gekomen.

Dien melkwagen zijn ze kwijt geraakt, zonder dat ze er iets van gemerkt hebben en de chauffeur van dat veeartsenwagentje heeft meer dan een uur achter het roode licht van een anderen auto gereden. Die reed vreeselijk hard en hij heeft moeite gehad om hem bij te houden, maar het werd een tocht waar geen eind aan kwam en toen het zoo vreeselijk lang duurde, zijn Wierdels en die chauffeur bang geworden, dat de melkauto verdwaald was.

De chauffeur wist, toen de mist wat optrok, heelemaal niet waar hij eigenlijk was en hij besloot toen

den melkwagen op zij te rijden en eens te informeeren of het nog lang duurde eer ze in Rotterdam waren. Maar juist toen hij zooveel mogelijk gas gaf, kreeg de wagen, die, zooals je verteld hebt, op weg naar den reparateur was, een schok en wilde niet meer vooruit en toen ze uitgestapt waren, zagen ze, dat er een veer was gebroken.

De auto, die voor hen uitreed, bleef natuurlijk niet wachten, maar ze zagen nog vóór die heelemaal uit het gezicht was, dat het niet de melkbussenauto, maar een vreemde wagen was.

Ze wisten geen van beiden waar ze ten slotte terecht waren gekomen, maar een voorbijrijdend fietser had hen uit den droom geholpen en ze hadden tot hun groote verwondering en ergernis gehoord, dat ze den verkeerden kant opgereden waren en zich op tien kilometer afstand van Amersfoort bevonden.

Er zat niets anders op dan te wachten tot de wielrijder, die naar Amersfoort ging, daar een garagehouder had gewaarschuwd, die hun wagen een uur later van den eenzamen landweg, waarop ze waren achtergebleven, heeft weggehaald en naar Amersfoort gesleept heeft. Vandaar is Wierdels toen naar hier gekomen, maar de *Banier* was inmiddels verschenen en er was geen sprake van, dat hij er nog een letter in heeft kunnen krijgen.'

'Arme kerel,' zei Jan, want al had Wierdels hem nog zoo te pakken willen nemen en dubbel en dwars verdiend wat hem overkomen was, toch voelde hij als courantenman wat het zeggen wilde zoo volkomen achter het net te visschen.

'Ik heb niet het minste medelijden met hem,' zei Van Doorn, 'hij krijgt precies wat hij verdiend heeft.'

'Ik stel voor,' zei Rutgers, zijn glas opheffend, 'een dronk te wijden aan onzen gastheer, die op zoo schitterende wijze alle concurrenten achter zich heeft gelaten.'

'Leve Jan!' riep Van Doorn, eveneens zijn glas opheffend en de jonge Wessels was ook al uit zijn stoel overeind gekomen.

Het werd een vroolijke partij en toen Van Doorn een 'Lang zal hij leven' aanhief, werd het rumoer zoo groot, dat mevrouw Verhagen ongerust kwam vragen of de heeren niet zoo met hun voeten op den vloer wilden stampen, omdat ze een beetje bang voor de ballonnetjes van het licht begon te worden.

Dat lieten ze dus maar en het feest was er niet minder vroolijk om. Ze zongen het hoogste lied en Rutgers, die een groote bewonderaar van Hullebroeck was, zette uit volle borst 'De Gilde viert', in en ze

zongen allen geestdriftig het refrein mee, zoodat de voorbijgangers naar boven keken en zeker dachten, dat de eigenaar van dat groote huis zijn zilveren bruiloft vierde.

‘Dat is een toepasselijk lied,’ zei Jan. ‘We zijn allemaal van hetzelfde gilde.’

‘Behalve ik,’ zei Rutgers, ‘want ik ben voorbestemd om 's konings rok te dragen. Over een jaar of vijf zit ik al in Indië en dan heb ik een bruinen oppasser en een huisjongen.’

‘En een baboe,’ vulde Van Doorn aan.

‘In 's hemelsnaam,’ zei Rutgers, ‘spaar me dat vooreerst. Ik hoop nog heel wat van onze mooie koloniën te zien vóór Cupido zijn pijlen zoo vast in mijn hart schiet, dat ze er niet meer uit kunnen.’

‘Eigenlijk,’ zei Jan, ‘ben je wel van het gilde. Je geeft immers je H.B.S.-courant uit. Hoe staat het daarmee tegenwoordig?’

‘Dat zaakje marcheert opperbest,’ vertelde Rutgers lachend. ‘We hebben al twee nummers uitgegeven en al meer dan honderd abonné's. Niet alleen de jongens hebben zich geabonneerd, maar ook een heeleboel winkeliers van wie we de advertenties ophalen. Die hebben er eigenlijk niet zooveel aan, maar ze doen het meer om ons te steunen. Ze betalen drie gulden per jaar en dan krijgen ze ons courantje gratis.’

‘Duur genoeg voor een maandblaadje,’ merkte Van Doorn lachend op.

‘Alle waar naar zijn geld,’ zei Jan. ‘Het kan wel een heel best courantje zijn. Ik houd mij ook aanbevolen voor een exemplaar. Waar schrijven jullie zoo allemaal over?’

‘Over alles en nog wat,’ vertelde Rutgers. ‘'t Meest

over dingen van school natuurlijk, maar verscheidene jongens sturen aardige opstellen in of behandelen onderwerpen, die ieder interesseeren en waarvan ze dan een speciale studie gemaakt hebben.

De meisjes leveren meer gedichtjes en sommige medewerkers schrijven heel romantische stukjes, waarin ze hun stemmingen weergeven. En dan hebben we ook nog een vragenrubriek. Die is natuurlijk meer prozaïsch en daar wordt hoofdzakelijk door de vrouwen van winkeliers gebruik van gemaakt. Je kunt je niet voorstellen wat voor dwaze vragen sommige menschen kunnen doen.'

'Tien gekken kunnen meer vragen dan één wijze kan beantwoorden,' merkte Van Doorn op.

'Dat is het nou juist,' zei Rutgers. 'Het zijn de allergekste vragen en we weten soms heelemaal niet, wat we er op antwoorden moeten. Ik zal het jullie morgen eens laten zien. Er komen van de week elken middag na schooltijd twee jongens hier, zoons van een drukker. Die hebben op de zaak van hun vader de kunst zoo'n beetje afgekeken en ze kunnen heel aardig met dat lettermateriaal overweg, dat ik door jouw bemiddeling uit Den Helder heb gekregen. Verder doet het oude persje van de *Nieuwsbode* dienst. We drukken er één voor één onze couranten op. Het gaat wel heel langzaam, want we kunnen er niet meer dan vijf en twintig in een uur drukken, maar zoo groot is onze oplage nog niet of we hebben er den tijd wel voor. Het zetsel voor het volgend nummer is zoo goed als klaar, het moet alleen nog maar gecorrigeerd worden en in dat ijzeren raam gezet worden.'

'Opgemaakt,' zei Van Doorn.

'Ja, die vaktermen ken ik natuurlijk niet allemaal,'

antwoordde Rurgers lachend. ‘Wat wij doen is al een heele prestatie voor ons en ik houd elken keer mijn hart vast, dat het eens spaak zal loopen. We mogen geen enkelen abonné verliezen, zie je, anders komen we te kort op de exploitatie.’

‘Ja, ja,’ knikte Jan, ‘het courantenvak is vol gevaren.’

‘Vooral als je in het geheel maar honderd abonné's hebt,’ zei Van Doorn. ‘In allen gevalle,’ vervolgde hij, ‘hopen we morgen je reusachtig bedrijf eens te mogen bekijken. Ik ben er werkelijk nieuwsgierig naar. Wie weet wat er nog uit groeit. De *New-York Herald* en andere wereldorganen zijn ook in het klein begonnen, moet je maar denken.’

‘Stel je voor,’ zei Rutgers glimlachend, ‘dat uit mijn zolderbedrijfje nog eens een groote courant zou groeien. Dan geef ik mijn uniform er aan en dan komen Jan en jij en Wessels als redacteuren op mijn bureau, dat beloof ik jullie.’

‘Leve onze nieuwe directeur!’ riep Wessels, zijn glas opheffend, en ze dronken allen spontaan op het succes der jonge onderneming.

‘In allen gevalle,’ zei Van Doorn daarna, ernstiger dan hij den geheelen avond geweest was, ‘doet het me verbazend veel pleizier, dat Jan vanavond deze fuif heeft gegeven, niet alleen omdat ik het dan niet behoef te betalen, ofschoon ik eerlijk wil bekennen, dat dit ook een voornaam punt is, maar allereerst hierom, dat deze fuif bewijst, dat ons aller vriend weer veilig en wel in ons midden is na de held van den dag te zijn geweest, en zijn leven in die vliegende waschmand gewaagd te hebben.

Jan, jongen, het doet me allemachtig veel genoegen

je weer hier te zien, hoewel het me natuurlijk spijt, dat ik geen eigenaar van je boeken ben geworden, maar die krijg ik een volgenden keer wel, want ik ben er van overtuigd, dat een waaghals als jij bent, nog wel eens meer dwaze dingen zal uithalen. Vrienden, laten we een eind aan deze fuif maken, want het is bedtijd en we mogen de menschen hier niet langer uit den slaap houden. Ik ledig mijn laatste glas nogmaals op de gezondheid van onzen voortreffelijken gastheer. Jan, daar ga je, jongen, en ik hoop, dat we nog lang zullen lusten, wat we hier vanavond hebben gekregen en in dit verband zij het mij vergund ook een bijzonder woord van dank te richten tot onzen ijverigen volontair, want ik wil eerlijk bekennen, dat de Koninginnepudding, die zijn vader fabriceert, inderdaad een koninklijke uitvinding is. Moge ook hij nog lang een sieraad van onze redactie zijn en moge zijn vader niet vergeten van al zijn nieuwe uitvindingen een proefje ter beoordeeling naar ons bureau te sturen.'

'Ik zal er hem aan herinneren,' zei Wessels lachend en toen hief hij zijn glas op om mee te drinken op de gezondheid van zijn onmiddellijken chef en hoogst voldaan over den gezelligen avond namen de jongelui even later afscheid en keerde de rust in den huize Verhagen terug.

Den volgenden dag werd het courantenbedrijf op den zolder nog niet bezichtigd, want het was zoo druk op het bureau, dat de verslaggevers er niet den tijd voor konden vinden.

Van Doorn was weggeroepen, want er was een uitslaande brand in een boerderij op een half uur afstands van de stad, meneer Wouters woonde een vergadering van den Raad bij en Jan en de volontair hadden de

handen vol om de vaste rubrieken te verzorgen en de proeven te corrigeeren.

Burgemeester en Wethouders hadden de huishoudschool willen opheffen, maar een deel van den gemeenteraad had zich daartegen verzet en de redactie van de *Nieuwsbode* had hun partij gekozen en in vele scherpe artikelen het beleid van hen afgekeurd, die deze nuttige onderwijsinrichting uit de gemeente wilden laten verdwijnen.

Die artikelen waren niet zonder uitwerking gebleven. In ingezonden stukken en op vergaderingen hadden vele burgers het behoud van de school bepleit en zoo juist was er bericht van meneer Wouters gekomen, dat de Raad het toch niet aangedurfd had en dat, dank zij ook het pleidooi van de *Nieuwsbode*, de school behouden zou blijven. Meneer Van der Werf, die de artikelen geschreven had, was er erg blij om en maakte dadelijk een bulletin klaar, waarop het raadsbesluit vermeld stond en dat op verschillende plaatsen van de stad bij de sigarenwinkels voor de ramen zou worden gehangen.

Toen de courant op de pers was, zaten de redactieleden gezellig bijeen, want ook de heer Wouters en Van Doorn waren inmiddels binnengekomen, nadat de laatste een half uur te voren reeds telefonisch alle bijzonderheden van den brand had laten weten.

‘Gelukkig weer een courant, die algemeen met belangstelling gelezen zal worden,’ zei meneer Wouters. ‘Er staat heel wat interessant nieuws in.’

Op hetzelfde oogenblik werd de deur opengeworpen en kwam een slagersjongen haastig binnenloopen. Hij hijgde nog van het draven, maar er kwam een voldane trek op zijn gezicht toen hij zag, dat hij blijkbaar de

eerste was, die een belangrijk nieuwtje kwam brengen.

‘Wat is er aan de hand, jongmensen?’ vroeg meneer Wouters.

‘Een man van het dak van de kerk gevallen, mijnheer,’ hijgde de jongen.

Jan was al opgesprongen, greep haastig zijn hoed, liep naar het fietsenrek op het achterplaatsje en twee minuten later spurtte hij naar het kerkgebouw, waar een dichte groep menschen zich om den ongelukkige verdrong, die bewusteloos en uit vele wonden bloedend op het trottoir lag.

‘Hoe is het gebeurd, meneer?’ vroeg Jan aan een inspecteur van politie, die juist het slachtoffer een paardendeken onder het hoofd had laten leggen.

‘De bliksemafleider wordt verbeterd,’ legde de inspecteur uit, ‘en deze man en een helper hadden twee ladders langs het leidak van de kerk gezet en met touwen aan elkaar vastgemaakt om enkele porceleinen knoppen in het dak te slaan, waarlangs het koperdraad gelegd moest worden. De onderste ladder schijnt op onverklaarbare wijze te zijn uitgegleden en deze man, die er juist opstond, is van ruim twintig meter hoogte naar beneden gestort. Zijn kameraad, die op de bovenste ladder stond, is er beter afgekomen. Die is in de ruime dakgoot blijven liggen en heeft alleen zijn enkel gebroken, tenminste, dat vermoeden wij, want het been zelf is niet gebroken, maar de man kan heelemaal niet meer loopen.’

‘Hoe heet deze arme drommel, meneer?’

‘Van Riet,’ zei de inspecteur, in zijn notitieboekje kijkend, ‘hij werkt hier in opdracht van een Amsterdamsche firma. Er is juist een agent naar het bureau om de firma op te bellen en te verzoeken de familie te waarschuwen. Nu moet ik weg, want de dokter komt en er is al om een ziekenauto getelefoneerd om den patiënt naar het ziekenhuis te vervoeren, maar ik voor mij geloof, dat de arme kerel er niet meer bovenop zal komen.’

Jan nam haastig afscheid en juist toen hij een verslaggever van de *Banier* op een fiets zag aankomen, liep hij een kruidenierswinkel naast de kerk binnen, met het verzoek of hij even mocht telefoneeren.

‘Hallo, Jan!’ riep Van Doorn aan den anderen kant van de telefoon, ‘dicteer gauw, jongen, we zitten al op

je te wachten en zullen nog probeeren het in de stadseditie te krijgen.'

Jan vermeldde vlug alle bijzonderheden en liep toen terug naar de plaats van het ongeluk, waar de politie intusschen het van alle zijden opdringende publiek achteruit gezet had. Elke politieagent kende hem en hij werd dadelijk weer op het afgezette terrein toegelaten, waar de dokter bezig was, den nog steeds bewusteloozen man te onderzoeken en hier en daar een noodverband aan te leggen.

'Wat denkt U er van, meneer?' vroeg Jan, toen de dokter zijn onderzoek beëindigd had en met de anderen op de aankomst van de brancard wachtte.

'Een leelijke val,' zei de dokter hoofdschuddend, 'hoogstwaarschijnlijk inwendige kneuzingen.'

Juist kwam de ziekenauto den hoek om en de patiënt werd er voorzichtig in gelegd, waarna de auto zich langzaam naar het ziekenhuis begaf.

'Een ellendig gezicht,' vertelde Jan, toen hij even later weer op het bureau terug was. Hij was er zeker van den geheelen avond aan dien bewusteloozen stakkerd te moeten denken.

'Dat is het risico van het vak,' zei meneer Van der Werf. 'Wie bliksemafleiders op een kerkdak moet leggen, heeft veel meer kans een ongeluk te krijgen dan b.v. een kleermaker of een onderwijzer.'

'Of een journalist,' vulde de jonge Wessels lachend aan.

'Dat ben ik nog niet heelemaal met je eens,' zei meneer Van der Werf. 'Een bureau-journalist kan hoogstens door zijn stoel zakken, maar een verslaggever, die op alle tijden van dag en nacht er op uit moet, heeft ook nog niet zoo'n ongevaarlijk baantje.'

‘Heeft U wel eens kans op een ernstig ongeluk gehad, meneer?’ vroeg Jan nieuwsgierig.

‘En òf,’ zei meneer Van der Werf, ‘ik heb al van alles bijgewoond. Ik heb tweemaal een explosie meegemaakt, eens toen ik als jongen van de H.B.S. een flesch met knalgas liet ontploffen en later toen ik eens zoo onverstandig ben geweest een metalen kruik, waar ik het deksel niet af kon krijgen, zoo maar op een gasstelletje te verwarmen. Die heb ik toen te lang laten staan en de halve keuken is door de ontploffing vernield, terwijl ik er zelf in stond. Ik ben er altijd heel goed van afgekomen. De bliksem is nog eens in mijn kamer geslagen en ik heb ook nog eens in een Zeeuwsch stadje gezeten waarop een vlieger in den oorlogstijd bommen heeft laten vallen. Ze kwamen ruim honderd meter van mijn huis terecht. Het is een te lange geschiedenis om dat nu allemaal te vertellen, maar als we eens den tijd hebben, hoop ik het nog wel eens te doen.’

‘En hebt U nooit in het water gelegen?’ vroeg Jan.

‘Ook al eens,’ zei meneer Van der Werf, op zijn horloge kijkend. ‘Ik heb nog een oogenblik tijd, misschien kan ik jullie daarvan nog wel even iets vertellen.’

‘Hè ja, meneer,’ zei Wessels en ging er op zijn gemak voor zitten.

‘Luister dan maar even,’ zei meneer Van der Werf. ‘Het was in de oorlogsjaren en ik was toen redacteur van de Goesche Courant, een blad voor Noord- en Zuid-Beveland. Ik kreeg opdracht naar Hansweert te gaan, omdat de Koningin daar met een torpedojager uit Zeeuwsch-Vlaanderen zou komen om een inspectie over de toen daar gestationneerde militairen te houden.

Dat was op 22 December, dus in het hartje van den winter en het vroor dat het kraakte.

Ik weet niet of een van jullie in Zuid-Beveland bekend is, maar het kan daar in het binnenland geweldig eenzaam en donker wezen. Het begon al duister te worden, toen ik uit Hansweert ging en over den kanaaldijk naar de halte Vlake liep, waar dien avond nog een of twee boemeltreinen zouden stoppen.

Dicht bij de halte was een café'tje en je moest over een houten bruggetje loopen om er in te komen. Ik was blij, dat ik daar eindelijk licht zag en ik ben naar binnen gegaan om er een kop koffie te drinken. Ik heb er een half uurtje met den eigenaar zitten praten en toen het langzamerhand tijd voor den trein werd, ben ik naar buiten gegaan om naar de halte te loopen.

Toen ik uit die lichte gelagkamer kwam, kon ik geen hand voor oogen meer zien. Ik was totaal verblind en voelde naar de leuning van het bruggetje om daar veilig overheen te komen.

Even later liep ik in het gras en ik zag een paar meters daaronder iets wits schemeren, dat de weg moest zijn. Ik liep er, doordat de dijk nogal schuin was, met een vaart naar toe en een moment later voelde ik mij wegzakken in het ijskoude water.

Ik zat in het kanaal tusschen Hansweert en Wemeldinge en het was zoo stikdonker, dat ik niet eens kon zien aan welken kant eigenlijk de dijk was.

Een oogenblik later ging ik kopje onder en daarna kwam mijn hoofd weer boven water en ik herinner mij nu nog, dat ik eigenlijk meer verbaasd dan bevreesd was. Ik heb althans heelemaal niet op hulp geroepen, maar met de armen om mij heen geslagen tot ik met de toppen van mijn vingers tegen de modder van den kant sloeg. Even later kreeg ik een bosje gras te pakken, dat afbrak, maar ik trapte mij dien kant uit en kreeg

opnieuw houvast, zoodat ik mij uit het water kon werken. Er zat niets anders op, dan weer naar het café'tje terug te gaan en ik vergeet nooit het gezicht van den eigenaar, toen hij mij, precies vijf minuten nadat ik hem verlaten had, weer binnen zag komen, van top tot teen doorweekt en onder de modder.

In een oogenblik was ik een bezienswaardigheid voor zijn geheele familie en de man gaf mij nota bene den raad maar zoo gauw mogelijk met den trein mee te gaan en in Goes andere kleeren aan te trekken. Natuurlijk heb ik dat geweigerd en ook zijn vrouw kwam daartegen op. Ik kreeg onder- en bovengoed van den kastelein aan en ik heb een uur lang in een allesbehalve passend costuum bij de heete kachel gezeten, verscheidene warme grokjes gedronken en den volgenden trein afgewacht.

Ook van dat ongeluk ben ik wonderwel afgekomen, want ik heb er niets van overgehouden. Alleen waren natuurlijk alle brieven en stukken, die ik in mijn zakken had gehad, doorweekt en mijn horloge was blijven stilstaan op het moment, dat ik te water geraakt was.

Maar nou vertel ik niet verder, want ik zit hier mijn tijd te verpraten. Bonjour, jongelui, bonjour, meneer Wouters. Bent U wel heelemaal in orde? U ziet een beetje bleek.'

Meneer Wouters zat lui weggezakt in zijn stoel. Hij had een rumoerige raadszitting bijgewoond en het verslag daarvan had te veel van zijn krachten gevergd. Hij was bijna zestig jaar en het inspannende verslaggeverswerk viel hem steeds moeilijker.

'Ik raak op,' zei hij moeilijk glimlachend.

'Kom, kom,' zei meneer Van der Werf, 'niet zoo pessimistisch. Iemand die nog zoo persklaar werkt en

zoo keurig schrijft als U, kan zijn zeventigste verjaardag nog wel als journalist vieren.'

Jan nam zijn ouden leermeester eens wat nauwkeuriger op en hij zag, dat meneer Wouters in betrekkelijk korten tijd sterk verouderd was. Zijn gezicht had scherpe trekken gekregen en zijn hand beefde onder het schrijven.

'Kunt U niet een paar dagen thuis blijven, meneer?' vroeg hij vriendelijk. 'Wij zullen het werk hier wel verdeelen en als U wat gerust heeft, komt U vanzelf weer op Uw verhaal.'

Meneer Wouters keek hem dankbaar aan. 'Dank je, Jan,' zei hij, 'maar ik geloof, dat ik maar niet thuis zal blijven. Thuis kan ik toch niet rustig zijn bij de gedachte, dat het hier druk is en ik heb zoo'n voorgevoel, dat, als ik eens rust ga nemen, ik er totaal uit raak en nooit meer terug zal komen.'

Zijn mond trok even pijnlijk samen, maar toen beheerschte hij zich weer. 'Kom,' zei hij, zijn hoed opzettend, 'ga je zoover mee, Jan? Maar niet te hard loopen hoor, want mijn ouwe beenen kunnen zoo vlug niet meer mee.'

Samen verlieten ze het redactiebureau en dien tocht naar huis zou Jan niet gauw vergeten, want de oude heer, die even buiten de stad woonde, stond weldra telkens even voor een winkel stil. Hij hield zich dan tegenover de voorbijgangers of hij de etalages bekeek, maar hij stond er alleen om weer op adem te komen en hij hijgde van inspanning, toen zij eindelijk zijn tuinhekje bereikt hadden.

Onwillekeurig gingen Jan's gedachten dien avond naar de beide veteranen terug. Meneer Duif en meneer Wouters hadden beiden een dertigjarigen diensttijd aan

de *Nieuwsbode* achter den rug. Zij waren er als betrekkelijk jonge menschen gekomen, vol idealen, vol levenslust en zij hadden er hun beste krachten gegeven en gewerkt tot hun lichaam dat zenuwsloopende werk niet meer kon verdragen. De een was geestelijk en de ander lichamelijk ziek geworden. Hun arbeid had de *Nieuwsbode* in den loop der jaren tot een algemeen gewaardeerd blad gemaakt. Nu kwam de tijd, dat zij het werk noodgedwongen aan jongere krachten moesten overdragen, maar geen van beiden kon er nog toe besluiten zich van den zoo lief geworden arbeid terug te trekken.

Meneer Wouters zou het zeker niet lang meer maken en Jan prees zich gelukkig, dat hij nog juist vroeg genoeg aan de courant was gekomen om van de groote ervaring en de wijze lessen van dien veteraan in de journalistiek te kunnen profiteeren.

Hij besloot den ouden heer het werk zooveel mogelijk uit handen te nemen, maar het bleef bij dat voornemen, want den volgenden morgen kwam er bericht, dat meneer Wouters ziek was en dat de dokter hem absoluut verboden had vooreerst weer op het bureau te verschijnen.

10
Het smokkelschip.

‘Jan,’ zei Van Doorn met een medelijdend lachje, toen zijn jonge collega 's morgens op het bureau verscheen: ‘Compliment van den baas en je moet dadelijk boven komen.’

‘Wat is er aan de hand?’ vroeg Jan verwonderd. Hij was niet heelemaal gerust, want bovenkomen beteekende, dat er iets bijzonders zou gebeuren.

‘Waar is mijnheer Van der Werf?’ vroeg hij, zijn hoed aan den kapstok hangend.

‘Die heeft vanmorgen een. telegram gekregen, dat zijn zuster ernstig ziek is,’ vertelde Van Doorn, ‘en ik geloof, dat jij opdracht zult krijgen om vandaag voor het ‘Buitenland’ te zorgen.’

‘Had ik het maar geweten,’ zei Jan, ‘dan had ik me er beter ingewerkt. Ik heb juist door de drukte van de laatste dagen verzuimd, de buitenlandsche politiek te volgen, maar enfin, dat is het ergste niet. Als de baas me tijd geeft, zal ik me er wel doorheen slaan.’

Niet heelemaal gerust over wat hem boven te wachten zou staan, klom Jan de trap op en tikte aan de deur van meneer Duif's kamer.

‘Binnen!’ schreeuwde de hoofdredacteur en toen Jan tegenover den Oberst-Kriegsherr van de Redactie stond, zag hij dadelijk, dat meneer Duif allesbehalve in een goede bui was.

De afwezigheid, zoowel van meneer Wouters als van meneer Van der Werf verontrustten hem. Hij was nu uitsluitend op de hulp van de jongste redacteuren aangewezen en hoewel hij hun werk waardeerde, maakte de gedachte, dat er plotseling iets ernstigs zou kunnen gebeuren, waardoor de courant misschien niet op tijd zou kunnen verschijnen, hem nerveus.

‘Jongmensen,’ zei hij met een opgetrokken neus, ‘kun je de rubriek ‘Buitenland’ vandaag verzorgen?’

‘Ik zal het probeeren, meneer,’ antwoordde Jan voorzichtig.

‘Zoo, zoo,’ zei meneer Duif, terwijl hij op den steel van zijn pijp krabde, ‘denk je, dat je dat zoo maar eens kunt probeeren? Weet je dan niet, dat daarvoor een langjarige studie noodig is en ben je werkelijk zoo verwaand, dat je meent het werk maar dadelijk te kunnen overnemen en het net zoo goed te doen als meneer Van der Werf?’

‘Dat laatste zal ik niet beweren, meneer,’ zei Jan. ‘Ik zal het zeker niet zoo goed doen en ik zou het zonder studie op den duur ook niet kunnen doen, maar ik dacht, dat ik misschien als noodhulp de rubriek toch wel een paar dagen zou kunnen verzorgen.’

‘Wel, wel,’ zei meneer Duif, die blijkbaar heelemaal over het hoofd zag, dat de vraag om het ‘Buitenland’ te verzorgen van hemzelf uitgegaan was. ‘Nou, ga dan hier maar eens zitten en laat eens zien, wat je er van terecht brengt.’

‘Mag ik het niet beneden aan mijn eigen tafel doen,

meneer?' vroeg Jan, want de gedachte een paar dagen met den baas op één kamer te moeten doorbrengen, was nog het verschrikkelijkste van alles.

'Neen,' zei meneer Duif, zijn manen schuddend. 'Ik wil 't oog op dat werk houden en begin nu maar dadelijk, want met praatjes kunnen we de courant niet vullen.'

Jan zette zich zuchtend aan de hem aangewezen tafel en begon de laatst verschenen *Kölnische Zeitung* nauwkeurig door te kijken. Vlug liep hij de laatste berichten van de *Matin* en de *Times* door, las de telegrammen uit de Nederlandsche ochtendbladen en verdiepte zich in de overzichten van verschillende couranten, welke den vorigen avond waren verschenen.

Zijn vlugge geest had weldra begrepen wat op het oogenblik de meeste aandacht zou trekken en na zich ruim drie kwartier in zijn couranten verdiept te hebben, nam hij een groote blocnote en begon te schrijven. Hij had nog maar twee regels op het papier, toen meneer Duif, die het krassen van zijn pen hoorde, zich haastig omkeerde.

'Waarover schrijf je nu?' vroeg hij wantrouwig.

'Over de Fransche kabinetscrisis, meneer,' antwoordde Jan, wrevelig dat hij gestoord werd.

'Hm,' zei meneer Duif, opstaande en naar zijn tafel komende. Hij keek over Jan's schouder en griste toen met een vlugge beweging het papier voor hem weg.

'Snert,' zei hij, het papier aan kleine stukjes scheurend.

Rood van verontwaardiging, zag Jan hem naar zijn plaats teruggaan.

Hij probeerde het opnieuw en ditmaal zag hij kans een regel of tien te schrijven vóór de hoofdredacteur

dit weer bij hem weghaalde en het opnieuw verscheurde na er ternauwernood een blik op te hebben geworpen. De heer Duif liep langzaam naar zijn schrijftafel terug en was juist van plan uit een klein cartonnen doosje wat gepelde olienootjes in zijn mond te steken, toen hij tot zijn groote verbazing zag, dat de jonge redacteur-verslaggever opgestaan was en naar beneden wilde loopen.

'Hela,' zei hij en zijn grijze oogen keken vanonder de borstelige wenkbrauwen scherp naar zijn slachtoffer. 'Waar gaat dat naar toe, jongmensch?'

'Ik ga naar huis,' zei Jan met tranen van machtelooze woede in de oogen.

'Naar huis?' vroeg meneer Duif, als kon hij zijn ooren niet gelooven.

'Wat moet je daar doen?'

'Ik ga naar huis,' zei Jan, 'en ik kom hier nooit weer terug. Zoo kan ik niet werken en zoo kan niemand het hier volhouden.'

'Hm,' zei meneer Duif, langzaam kauwende en Jan van het hoofd tot de voeten bekijkende. 'Zoo zoo, nou, ga maar weer zitten en schrijf maar wat je wilt.'

Hij keerde Jan den rug toe en na een oogenblik van aarzeling zette deze zich opnieuw aan het werk. Elk oogenblik als de stoel van den hoofdredacteur kraakte, verwachtte hij, dat deze weer op zijn werk zou afkomen, maar de heer Duif bleef den geheelen morgen met den rug naar hem toegekeerd zitten en sprak geen woord meer.

Er was in de kamer een klein luikje, waardoor men in het lokaal van de zetmachines kon kijken en telkens als Jan weer een stukje geschreven had of een mooi bericht pasklaar voor de *Nieuwsbode* had gemaakt, tikte hij op het luikje.

Dan verscheen de hand van den oudsten machinezetter, die de copie aanpakte en binnen een half uur kwamen al de eerste correctieproeven binnen.

Vóór hij er erg in had was de moeilijke dag voorbij en toen de looper de juist van de pers gekomen couranten bracht, zag Jan tot zijn groote voldoening, dat hij een even groote ruimte gevuld had als meneer Van der Werf dat gewoon was en bij het lezen van zijn overzicht wist hij, dat het er best mee door kon.

De heer Duif vouwde langzaam zijn courant open en verdiepte zich allereerst in het 'Buitenland'. Hij las het van het begin tot het einde en liet toen een goedkeurend gebrom hooren.

'Jongmensen,' zei hij, over zijn schouder kijkend, 'kom eens even hier.'

Jan stond op en toen hij voor zijn ouden chef stond, zag hij dat de zorgelijke trek uit diens gelaat was verdwenen.

Opstaande klopte meneer Duif hem goedkeurend op den schouder. 'Dat heb je best gedaan,' zei hij, ''t is heel goed zoo. Ik hoop, dat je 't verder doen wilt tot meneer Van der Werf weer terug is.'

Jan knikte maar eens en toen hij even later beneden kwam, zag hij, dat ook Bram van Doorn met bijzondere belangstelling het 'Buitenland' zat te lezen. 'In orde, Jan,' zei hij vroolijk. 'Heb je een gezelligen dag gehad?'

'Wil jij misschien morgen eens boven zitten?' vroeg Jan, 'dan zal ik hier wel het werk doen.'

'Dat zou je ook niet meevallen, Jantje,' lachte Van Doorn, 'want Wessels en ik hebben tusschen den middag ternauwernood tijd gehad onze boterham op te eten. Ik hoop maar, dat het niet zoo lang zal duren.'

Gelukkig duurde het niet zoo lang, want toen de crisis in de ziekte van zijn zuster een gunstig verloop had gebracht, keerde de heer Van der Werf na twee dagen weer op het bureau terug. Hij keek nauwkeurig de couranten der laatste dagen door en stak Jan daarna vriendschappelijk de hand toe.

‘Dank je, kerel,’ zei hij, ‘zoo kon het best voor een paar dagen. Je hebt je er uitstekend doorheen geslagen.’

Jan ging tevreden weer aan zijn werk, maar even later zag hij, dat meneer Van der Werf erg bezorgd keek.

‘Is er iets gebeurd, meneer?’ vroeg Jan.

‘Dat is te zeggen, Jan,’ zei meneer Van der Werf, ‘ik ben zoo juist even bij meneer Wouters geweest en ik moet je tot mijn spijt zeggen, dat ik een heel slechten indruk heb gekregen. Hij is zoo zwak, dat hij zich nauwelijs bewegen kan en de laatste nachten heeft hij zoo nu en dan geijld. Ik vrees, Jan, dat wij onzen trouwen makker niet lang meer bij ons mogen houden.’

‘Heeft hij nog iets gezegd?’ vroeg Jan.

‘Hij laat zich door zijn dochter elken avond het belangrijkste uit de courant voorlezen,’ vertelde meneer Van der Werf. ‘Hij zei, dat het berichtje van een beroepen predikant er twee keer in gestaan had en hij waarschuwde om er aan te denken, dat er morgen een kerkelijke verkiezing is. Wist je er al iets van?’

‘Het staat in de agenda, meneer,’ zei Jan, ‘maar ik zal er in allen gevalle op letten, dat we naar den uitslag informeeren.’

‘Meneer Wouters is ook plaatselijk correspondent van de groote dagbladen. Hij vroeg of jij nu zoolang het belangrijkste nieuws voor hem zou willen wegsturen.’

‘Natuurlijk,’ zei Jan, ‘ik zal er voor zorgen.’

‘Je moogt de belooning er voor houden, Jan, heeft meneer Wouters gezegd.’

‘Ik denk er niet aan,’ zei Jan. ‘Meneer Wouters is geen millionnair en kan, vooral in deze dure dagen, het geld best gebruiken. Wat ik voor hem verdien, zal ik aan zijn dochter geven.’

‘Dat is best,’ zei meneer Van der Werf. ‘Wat was er ook weer, dat ik je vragen wou? O ja, Wessels vertelde vanmiddag, dat er in zijn pension een commies van de belastingen woont en dat zijn hospita hem verteld heeft, dat de man nu al in geen drie nachten thuis is geweest. Dat kan natuurlijk heel toevallig zijn, maar als een commies drie nachten achtereen weg is en 's morgens vroeg met doorweekte kleeren en bemodderde schoenen thuiskomt, kun je wel aannemen, dat er iets bijzonders aan de hand is.’

‘Ik zal vanmiddag met Wessels mee naar huis gaan, meneer,’ beloofde Jan, ‘en daar wat naders zien te weten te komen. De juffrouw zal wel wat bijzonderheden weten en misschien heb ik het geluk, dat ik dien commies zelf te spreken kan krijgen.’

‘Doe je best maar eens,’ zei meneer Van der Werf voldaan, ‘en je weet wel, dat het desnoods wat kosten mag om de menschen tot spreken te krijgen.’

Jan lachte maar eens en nadat om half vier de courant van de pers was gekomen, vertelde hij Wessels precies waar het op neer kwam en samen gingen zij naar zijn kosthuis, dat in een stille zijstraat in een der buitenwijken was gelegen.

‘Je moet het een beetje handig aanleggen, Jan,’ zei Wessels, ‘want als de juffrouw in de gaten krijgt, dat je voor de courant komt, zal ze zeker niets loslaten.

Ze heeft zich tegen mij dezer dagen even verpraat, maar toen ze merkte, dat ik er op inging, was ze zoo dicht als een pot. Die commies heeft zeker order gegegeven om er volstrekt niet met anderen over te praten.'

'We zullen wel eens zien,' zei Jan. 'In allen gevalle is het gelukkig, dat je pas verhuisd bent en dat de juffrouw mij nog nooit gezien heeft. Laat de rest nu maar aan mij en aan het toeval over.'

'Hier is het,' zei Wessels, een deur openend en een smalle donkere trap opklauterend, 'stoot je hoofd niet aan dien balk, Jan, ziezoo, hier wordt het een beetje lichter.'

Hij liep een klein gangetje over en deed toen de deur van een kamer aan de straatzijde open.

Jan nam nieuwsgierig de meubileering in zich op.

'Een beetje ouderwetsch,' zei hij, 'en een beetje klein burgerlijk, zooals de meeste pensionkamers zijn. Veel te veel stoelen met gedraaide pooten en veel te veel snuisterijen. Als ik jou was, gooide ik dat heele tafeltje met beeldjes er uit en dan haalde ik ook die verschrik-

kelijk ouderwetsche platen van den muur. Is dat jouw familie, die daar op die piano te pronk staat?'

'Gelukkig niet,' zei Wessels lachend. 'Dat 's van de juffrouw. Ze heeft me al uitgelegd wie het allemaal zijn. Die eerste is, geloof ik, de tweede man van haar oudste zuster en die meneer met die groote snor is een politieagent uit Delft, een broer van haar schoonzuster, geloof ik. Die kleine meid met dat bloemenmandje is een dochtertje van haar oudsten zoon en daarnaast zie je een portret van den man van de juffrouw toen hij nog leefde. Die was geloof ik aan de broodfabriek.'

'In 's hemelsnaam,' zei Jan, 'hou op. Als ik jou was, gaf ik al dien rommel terug en ik zette alleen een aardig vaasje of een schemerlampje op die piano.'

'Komt allemaal terecht,' zei Wessels glimlachend. 'Je moet niet vergeten, dat ik hier nog maar een week ben. Al die boel gaat er uit en waar je nu dat tafeltje ziet, komt mijn boekenkast te staan. Aan den muur zal ik wat mooie etsen en een paar foto's van mijn ouders hangen.'

'Toch ben ik blij, dat je een piano hebt,' zei Jan, die blijkbaar opeens op een idee was gekomen. 'Denk er om, dat ik in de muziek studeer. Laten we afspreken, dat ik in Amsterdam op het conservatorium ben. Gelukkig ken ik net genoeg pianospelen om de juffrouw te laten gelooven, dat ik musikaal ben.'

'Wat bedoel je toch, Jan?' vroeg Wessels lachend.

'Laat dat maar aan mij over,' zei Jan. 'Spreek me alleen niet tegen als je merkt, dat ik onzin sta te vertellen.'

'Wat wou je dan doen?' vroeg Wessels nieuwsgierig.

Als eenig antwoord deed Jan de piano open, zette zich er voor en begon een paar toonladders te spelen. Hij

sloeg enkele accoorden aan en speelde toen het Engelsche volkslied, waar hij luidkeels de woorden bij zong.

Het effect bleef niet uit, want binnen twee minuten werd er op de deur geklopt en de pensionjuffrouw kwam met een verschrikt gezicht in de kamer.

'Meneer, meneer!' riep ze met angstig waarschuwende stem.

Jan keerde zich schijnbaar verwonderd om. 'Kan ik U ergens mee van dienst zijn?' vroeg hij.

'O, meneer,' zei de juffrouw, 'ik wou alleen maar vragen of U alsjeblieft niet zoo hard zou willen zingen.'

'Niet zingen?' vroeg Jan, schijnbaar ten hoogste verbaasd.

'Ziet U,' legde de juffrouw uit, 'er is hiernaast iemand op kamers en die slaapt.'

'Och hemel,' zei Jan medelijdend, 'hebt U een zieke in huis?'

'Neen, meneer, ziet U,' zei de juffrouw een beetje zenuwachtig, ''t is een commies van de belasting.'

'Wat mankeert den armen man?' vroeg Jan, 'toch geen longontsteking?'

De juffrouw keek hem even wantrouwig aan. 'In allen gevalle,' zei ze, 'als ik zeg, dat meneer slaapt, dan slaapt ie en meneer heeft me gevraagd of ik het huis niet een beetje rustig kan houden en daarom zou U me plezier doen, als U met dat zingen zou willen ophouden.'

Jan deed met een zucht de piano dicht. 'En nou had ik nog wel gedacht,' zei hij spijtig tegen Wessels, 'dat ik op jou kamer nog even zou kunnen studeeren.'

'Studeert meneer in de meziek?' vroeg de juffrouw nieuwsgierig.

‘Conservatorium in Amsterdam,’ zei Jan, ‘ik zit vlak voor mijn eindexamen.’

‘Zoo, zoo,’ zei de juffrouw, die hem een beetje welwillender bekeek nu hij blijkbaar niet van de courant was. Ze was op het punt weer naar haar keukentje te verdwijnen, toen Jan met een uitroep van verbazing naar het portret van den Delftschen politieagent keek.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei hij, ‘maar wat is dat een bekend gezicht. Ik geloof vast, dat ik dien meneer al eens meer gezien heb, maar ik kan hem toch niet thuis brengen.’

‘Is meneer wel eens in Delft geweest?’ vroeg de juffrouw nieuwsgierig.

‘Nooit,’ bekende Jan.

‘Wachteris, wachteris,’ zei de juffrouw zich bezinnend, ‘meneer komt van Amsterdam, nou, dan kan meneer hem dikwijls gezien hebben, want het is een halfbroer van mijn schoonzuster en hij is politieagent in Amsterdam geweest. Daar zal meneer hem dan wel gezien hebben.’

‘Juist,’ zei Jan, ‘daar heb je 't. Waar stond hij in Amsterdam ook zoo ongeveer?’

‘Hij sting,’ zei de juffrouw, met den rug van haar hand onder haar neus wrijvend, ‘hij sting altijd op den hoek van de Prinsegracht.’

‘Zie je nou wel!’ riep Jan triomfantelijk, ‘op den hoek van de Prinsegracht. Ik denk ook al, wat een bekend gezicht.’

‘Da 's nou toch ook toevallig,’ zei de juffrouw, ‘dat U 'm gekend heb.’

‘Ja, ja,’ zei Jan, ‘en hoe maakt hij het tegenwoordig?’

‘Best,’ zei de juffrouw, ‘dat wil zeggen, hijzelf

maakt 't best, maar zijn vrouw is nog al aan den sukkel.'

'O jee,' zei Jan deelnemend, 'wat mankeert er aan?'

'Ziet U, meneer,' zei de juffrouw, de deur weer toeduwend, 'ik kan het U in vertrouwen wel zeggen. Ze het maagkanker.'

'Maagkanker?' vroeg Jan.

'Al zeven jaren,' zei de juffrouw, 'en de dokters kennen d'r niks aan veranderen. Maar als U mijn vraagt, dan geloof ik, dat het een familiekwaal is, want d'r oudste zuster, die met een barbier getrouwd is, die het 't ook gehad en die had 't ook op d'r borst.'

'Och hé,' knikte Jan. 'En is dat weer beter geworden?'

'Niks hoor,' zei de juffrouw, 'ze het er an gekwakzalverd en alles gedaan, en nog drie maanden in een conservatorium gelege, maar 't hielp niks en zoo in eenen was ze weg.'

'Och kom,' zei Jan.

'Zoo in eenen, meneer. 's Aves sting ze de vaten nog te wassche en Dinsdagsmorgens was ze dood.'

'Zoo, zoo, Dinsdagsmorgens,' zei Jan.

'Nee, wachteris, wachteris,' zei de juffrouw, 'nou ben ik in de war. 't Was Maandagsmorgens, nou weet ik 't weer, want we aten rooie kool.'

'Bah,' zei Jan.

'Houdt meneer niet van rooie kool?' vroeg de juffrouw.

'Jawel,' zei Jan, 'maar ik zei 'bah', omdat ze zoo ineens dood was. En Uw man, is die ook overleden?'

'Daar staat hij, meneer,' zei de juffrouw, naar het portret op de piano wijzend, 'die met die zwarte snor. Een beste man, vroeger koloniaal, maar nooit aan den

drank of zoo en altijd trouw zijn centen afgeven. Hij was pertier an de broodfebriek, dat gaf wel niet zooveel, maar we hadden een klein pesjoentje en dan hebben we van m'n mans moeder nog wat geërfd, maar dat viel tege, want m'n man z'n oudste zuster het met d'r leelijke streke bijna alles gekrege. Ik zeg nog wel 's, as die gierige struisvogel d'r nie geweest was.....'

'Jawel, jawel,' zei Jan, 'en nou is hij dood en nou moet U kamers verhuren.'

'Och ja,' zei de juffrouw, 'je moet toch wat doen, maar da's ook geen lolletje. Soms hei je beste menschen, zooas meneer hier, die merk je nie, maar soms hei je van die lastige kerels. Dan mot 't ete weer zus en dan weer 's zoo, dan gane ze vroeg naar bed en een andere avond laten ze m'n dure lichie weer tot half den nacht brande.'

'En dan,' zei Jan, met z'n hoofd in de richting van de naastgelegen kamer wijzend, 'slapen ze overdag en gaan ze 's nachts uit. Dat is toch zeker ook niet pleizierig, zulke fuifnummers.'

'Nou ben U toch abuis, meneer,' zei de juffrouw. 'Op meneer Boonstra hiernaast valt niks te zegge. Altijd prompt op tijd met de centen en elken aved precies klokke tien naar z'n bed.'

'Maar nou is hij dan toch leelijk in de war,' zei Jan en hij gaf Wessels met een knipoogje naar de deur een wenk om even te verdwijnen.

'Ziet U, meneer,' zei de juffrouw, toen ze zag, dat Wessels de kamer verlaten had en de deur zorgvuldig achter zich had gesloten. 'Onder ons gezeid, kon ik 't niet zegge waar meneer bij was, omdat ie van de krant is en meneer Boonstra wil het heelemaal niet gezeid hebbe, dus daar mot je voorzichtig mee weze. Maar

aan U kan ik 't wel vertelle. Ze zitte een smokkelschip achterna.'

'Een smokkelschip?' vroeg Jan geïnteresseerd.

'Ja,' zei de juffrouw, 'voor zoover ik 't toevallig gehoord heb toen die andere commies hier was en toen 'k de thee binnen moest brengen, dan zou d'r een schip met brandewijn en jenever en zoo moete kome en nou moet meneer overdag slape omdatte ze 's nachts netuurlijk op de loer moete ligge, za 'k maar zegge.'

'En waar zou dat schip dan moeten komen?' vroeg Jan zoo onverschillig mogelijk.

'Hier vlak bij, mensch,' zei de juffrouw zenuwachtig fluisterend, 'an 't strand netuurlijk. Ik hoorde zegge, dat 't een uurtje fietse was, maar als meneer nou precies vraagt waar of 't is, dan weet ik 't zoo net nie, maar die andere commies sprak er van dat ze die brandewijn maar in 'n cafe'tje moste brenge.'

'Ja, ja,' zei Jan, 'enfin, ze doen maar. Geen wonder, dat die meneer zoo'n slaap heeft als hij den heelen nacht op de loer moet liggen.'

'Zeit u dat wel,' beaamde de juffrouw, 'je ken beter in de meziek stedeeren. M'n zoon is ook bij de meziek geweest.'

'Ook piano?' vroeg Jan.

'Nee,' zei de juffrouw, 'bij "Excelsior", van de arbeiers za'k maar zegge.'

'Welk instrument?' vroeg Jan.

'Turksche trom,' zei de juffrouw, 'en van die blikken deksels.'

De deur ging open en Wessels kwam voorzichtig binnen, maar tegelijkertijd drong de lucht van aangebrand eten tot de kamer door en als een duveltje uit een doosje sprong de juffrouw uit haar stoel overeind.

‘Akket niet docht,’ riep ze. ‘Nou branden m'n aarreppels an.’

In minder dan geen tijd was ze verdwenen en Wessels zag aan Jan's vroolijk gezicht, dat het onderhoud volkomen naar wensch was gegaan.

‘Weet je 't?’ vroeg hij.

‘Precies,’ zei Jan, ‘'t is bij dat kleine café'tje, waar die golfbrekers in zee liggen.’

‘En wat doe je nou?’ vroeg Wessels.

‘Ik ga direct weg,’ zei Jan, ‘en ik zal 't meneer Van der Werf rapporteeren. Ik kan thuis wel telefoneeren.’

‘Dan ga ik met je mee,’ zei Wessels, ‘ik wil ook wel eens weten wat er gebeurt.’

Zachtjes gingen de beide jongens de kamer uit.

‘Hoor je dat?’ fluisterde Wessels, toen ze voor de deur van den commies Boonstra stonden, uit wiens kamer een luid snorkend geluid tot hen doordrong.

‘Die haalt zijn schade in,’ zei Jan glimlachend. ‘Ik wou, dat ik het ook vooruit geweten had, maar enfin, dat doet er minder toe, een nachtje zonder slaap zal me geen kwaad doen. Je krijgt vanmiddag verbrande aardappels.’

‘Dat heb ik er wel voor over,’ zei Wessels lachend.

‘Ik ga nog even uit, juffrouw!’ riep hij bij de keukendeur, ‘maar ik ben voor het eten weer terug.’

De juffrouw stak haar hoofd om de deur. ‘U gaat zeker Uw vriend naar 't station brengen?’ informeerde ze nieuwsgierig.

‘Ja, ja,’ zei Jan. ‘Zoo'n vrij dagje is veel te gauw om. Nou juffrouw, het beste met U.’

‘Dankje, meneer,’ zei de juffrouw, hem met blijkbaar welgevallen bekijkend. ‘As ik Liefhebber schrijf,

dan za'k um toch es vertelle, dat U hier geweest bent.'

'Wat voor een liefhebber?' vroeg Jan verbaasd.

'Nou die agent toch,' zei de juffrouw.

'Natuurlijk,' zei Jan, 'hoe dom van mij om zijn naam te vergeten. Doe hem mijn hartelijke groeten en wensch hem beterschap met zijn vrouw.'

'Dank je, meneer,' zei de juffrouw, ''k zal d'r niet aan mekeeren en goeie reis.'

'Dank U wel,' zei Jan, de buitendeur achter zich dicht trekkend.

'Ze moest eens weten waar je naar toe ging,' zei Wessels lachend.

'Dat hoeft ze nooit te weten,' zei Jan. 'Tenminste ik zal het haar nooit vertellen.'

'Nou, ik ook niet,' zei Wessels, die aan de gevolgen dacht.

Vijftien minuten later had Jan het bureau opgebeld, waar meneer Van der Werf nog de buitenlandsche bladen zat te lezen, en hem precies verteld, wat er aan de hand was.

Mijnheer Van der Werf luisterde vol belangstelling. 'Denk er om, Jan,' zei hij, 'dat je er aan niemand iets van vertelt. We mogen in geen geval de redactie van de *Banier* wakker maken.'

'Zal ik er nou vannacht maar naar toe gaan, meneer?' vroeg Jan.

'Dat weet ik nog niet,' zei meneer Van der Werf. 'We moeten niet overijld te werk gaan. 'tls best mogelijk, dat je het heele plan van de Inspectie in de war stuurt als je daar vannacht gaat rondscharrelen, en dat zou ik graag willen vermijden. Ik zal probeeren of we niet op een andere manier bij de zaak betrokken kunnen worden. Lukt dat niet, dan kunnen we altijd nog

nader overleggen of je er op je eentje naar toe zult gaan. Laat het nu verder maar aan mij over. Als ik wat weet, zal ik je dadelijk opbellen.'

'Best, meneer,' zei Jan en nadat Wessels vertrokken was, liep hij naar de kamer van Bram van Doorn om ook hem even met den stand van zaken op de hoogte te brengen.

'Een verduiveld interessant avontuurtje,' zei deze. 'Daar zit copie in, Jan. Denk er om, dat je vooral niets loslaat. Ik wou, dat ik ook mee kon, maar ik vrees, dat we tegelijk morgen moeilijk gemist kunnen worden.'

Ze zaten nog een half uurtje gezellig te praten en toen stak Van Doorn waarschuwend den vinger op.

'De telefoon!' zei hij, 'dat zal wel voor jou wezen, Jan.'

Een halve minuut later stak het dienstmeisje van mevrouw Verhagen haar hoofd om den hoek van de deur en vroeg of Jan aan de telefoon zou willen komen.

'Wel?' vroeg Van Doorn, toen Jan even later met een verschrikt gezicht terugkwam. 'Moet je er vannacht op uit?'

''t Was meneer Van der Werf niet,' zei Jan. ''t Was Rutgers, die uit het ziekenhuis opbelde. Je weet, dat hij een paar weken geleden bij 't voetballen zijn been heeft gebroken. Nou belt ie op om te vertellen, dat hij erg ongerust is over dat H.B.S.-courantje. Dat moet vanmiddag uitkomen, maar Rutgers is er natuurlijk niet en een paar van die anderen, die altijd met drukken helpen, schijnen op reis te zijn. Nou heeft een jongen van de vierde klas aangeboden om het zetsel in elkaar te zetten en het courantje te drukken, maar hij heeft het nog nooit eerder gedaan en Rutgers is vreeselijk bang, dat er wat

mee gebeurd zal zijn en dat hij er abonné's mee zal verliezen.'

'En wat nou?' vroeg Van Doorn.

'Nou vroeg ie,' zei Jan, 'of wij er niet even naar wilden kijken vóór het de deur uitging. Ga je mee naar den zolder?'

De beide vrienden klommen haastig de zoldertrap op en vonden naast het kleine handpersje een jongmensch staan, die een bundel couranten voorzichtig in een stuk papier wikkelde.

'Daar heb je den plaatsvervangend directeur, redacteur-uitgever en bezorger,' zei Jan zachtjes. 'Hij schijnt den boel al voor elkaar te hebben.'

'Mogen wij ons misschien even voorstellen?' vroeg hij, naar voren komend.

Hij noemde zijn naam en dien van Van Doorn en vertelde, dat Rutgers hun verzocht had even naar het afdrukken te willen kijken.

'Aangenaam met U kennis te maken,' zei het jongemensch, 'mijn naam is Bok, leerling van de vierde. Ik vind het heel vriendelijk van de heeren, dat ze me even wilden helpen, maar, zooals U ziet, is de boel al voor elkaar.'

'En hebt U er geen moeite mee gehad?' vroeg Jan.

'In 't begin had ik nog even een ongelukje,' zei Bok, 'want U moet weten, dat het zetsel een beetje uit elkaar is gevallen toen ik het in die ijzeren lijst wou zetten, maar gelukkig had ik het gauw weer bij elkaar en wat het drukken betreft, 't is een beetje tijdroovend, maar overigens wel een interessant werkje. Ik heb er tenminste heel geen last mee gehad.'

'Gelukkig maar,' zei Jan.

De jeugdige amateur-typograaf knikte hen vriendelijk

toe. ‘Het was mij zeer aangenaam met U kennis te hebben gemaakt,’ zei hij. ‘Mag ik de heeren misschien een courant geven? Nog warm van de pers.’

De beide vrienden keerden met een H.B.S.-courant weer naar hun kamer terug.

‘Gelukkig voor Rutgers,’ zei Jan, ‘dat 't zaakje goed verloopen is.’

‘Dat is te zeggen!’ riep Van Doorn, die het blaadje opengevouwen had. ‘Lieve hemel, drie advertenties staan op den kop en in die verlovingsadvertentie staat niet “verloofd” maar “verliefd”.’

Jan hield zijn buik vast van het lachen. Maar Van Doorn was al bij de deur.

‘We moeten direct dien Bok waarschuwen!’ riep hij, ‘voor hij dat courantje gaat verspreiden.’

Bij drie treden tegelijk stormden ze de zoldertrap op, maar tot hun grooten schrik was daarboven niemand meer te bespeuren.

‘Heb je geen jongmensch gezien, Mientje, met een pak onder zijn arm?’ vroeg Jan aan het dienstmeisje, dat juist de trap op kwam.

‘De jongeheer Bok,’ zei Mientje, ‘heeft den heelen middag op zolder gewerkt.’

‘Maar waar is ie nou?’ vroeg Van Doorn.

‘Hij is net de deur uitgegaan,’ zei het meisje.

‘Kom mee,’ zei Jan, Van Doorn aan den arm trekkend. ‘We moeten hem inhalen.’

Haastig liepen ze de trap af, grepen hun hoeden van den kapstok en draafden de straat op.

In de verte zagen ze een gestalte, die een groot pak onder den arm scheen te dragen.

‘Daar gaat ie!’ riep Jan, ‘loopen, Bram, voordat er ongelukken gebeuren.’

Ze liepen zoo hard als ze konden, maar vlak voor een helder verlichten slagerswinkel stond Bok stil, deed de deur open en haalde een courantje uit zijn pak. Hij wierp het op een hakbord en trok de deur weer achter zich dicht.

'Waarschuw jij hem!' riep Jan, 'ik zal dat courantje te pakken zien te krijgen.'

Juist toen een klant den winkel verliet, stoof Jan naar binnen. De slagersvrouw, die bediende, keek hem verwonderd aan en vroeg wat hij verlangde.

'Een ons ham,' zei Jan, 'maar fijn gesneden.' En terwijl de vrouw haar vleeschmachine draaide, schoof Jan het courantje voorzichtig van het hakbord en liet het vlug in zijn zak verdwijnen.

Met de ham in zijn hand kwam hij weer buiten en vond op den hoek van de straat Van Doorn in druk gesprek met den jeugdigen courantenbezorger.

'Heeft U het courantje teruggekregen?' vroeg Bok haastig. Het angstzweet stond op zijn gezicht.

'Hier is het,' zei Jan, 'ik zou U aanraden alles direct te vernietigen, zoodat niemand er een exemplaar van in handen kan krijgen.'

'En morgenmiddag,' zei Van Doorn, 'kom ik wel even boven en dan zal ik U helpen wat beters te maken. Het hindert zeker niet als de courant een dag later verschijnt?'

'O, neen,' zei Bok, 'dat komt er niet zoo precies op aan.' Hij stotterde nog van nerveusheid en bedankte de beide vrienden uitbundig.

'O, alstublieft,' smeekte hij, 'zegt U er niets van tegen Rutgers.'

'Afgesproken,' zei Jan glimlachend, 'maar doe dan ook niets meer op Uw eigen houtje, laat 't eerst even

aan mijnheer Van Doorn of aan mij zien en zorg nu maar, dat alles verbrand wordt.'

Met een stevigen handdruk namen zij afscheid.

'Dat was net op tijd,' zei Jan lachend. 'Ik zal dadelijk Rutgers even opbellen en zeggen, dat wij morgenmiddag zullen helpen, dus, dat hij zich heelemaal niet ongerust behoeft te maken.'

Hij hing, thuis gekomen, zijn hoed aan den kapstok en reikte het dienstmeisje met een beleefde buiging zijn pakje over.

'Wat zit er in?' vroeg Mientje nieuwsgierig.

'Ham,' zei Jan.

'Ham?'

'Ja, gesneden ham. Daar tracteer ik vanavond op.'

Het meisje lachte en nam het pakje mee naar de keuken.

'De telefoon!' riep Van Doorn, maar Jan stond al bij het toestel.

'Kijk eens, Jan,' hoorde hij meneer Van der Werf zeggen, 'de inspecteur van de belastingen, meneer Woldendorp, is een goede kennis van mij en nu ben ik even naar hem toe gegaan en heb hem gevraagd of het waar is, dat er een smokkelschip op de kust verwacht wordt.'

'En wat zei hij, meneer?' vroeg Jan.

'Nou,' zei meneer Van der Werf, 'hij deed eerst of hij er heelemaal niets van begreep, maar ik kon wel aan hem merken, dat hij het niet prettig vond, dat we er achter waren gekomen. Ten slotte gaf hij het toe, maar toen wou hij weten door wien wij op de hoogte waren gebracht, maar dat heb ik hem natuurlijk niet verteld. Ik heb hem alleen maar gezegd, dat het niet door een van zijn mannetjes was gebeurd, want dat

wij die niet gesproken hadden. Toen heb ik hem gevraagd of hij er bezwaar tegen had, dat iemand van de redactie vannacht meeging.'

'En vond hij het goed, meneer?' vroeg Jan nieuwsgierig.

'Eerst had hij er geen ooren naar,' zei meneer Van der Werf, 'maar toen heb ik hem meegedeeld, dat wij er dan zelfstandig op uit zouden trekken. Nou, je begrijpt, daar wou hij heelemaal niets van weten, want als er een verslaggever door het duin dwaalt, is alle kans op het vangen van de smokkelaars verkeken. Toen heeft hij maar van den nood een deugd gemaakt en beloofd, dat je vannacht mee mag, op voorwaarde, dat je er met niemand over spreekt, zoolang ze de smokkelaars niet gevangen hebben.'

'Was hij erg boos?' vroeg Jan, die het niet prettig vond als ongewenschte gast te worden beschouwd.

'Wel neen,' zei meneer Van der Werf. 'Hij vond het natuurlijk niet prettig, dat we er achter gekomen waren, maar nu dat eenmaal zoo was, heeft hij ook alle mogelijke medewerking beloofd en je kunt er op rekenen, dat hij je zooveel mogelijk gelegenheid zal geven wat voor de courant te weten te komen.'

'Waar moet ik zijn, meneer, en hoe laat moet ik daar dan wezen?'

'Je wordt om half elf gehaald,' vertelde meneer Van der Werf, 'maar reken er op, dat de nachten koud zijn. Trek een extra dikke jas aan en laat je beste kleeren thuis, want er is kans, dat je door modder en slooten zult moeten kruipen. Ik wensch je het beste, Jan. Ik hoop, dat je heel wat beleven zult en zoodra de smokkelaars gearresteerd zijn en de geheimhouding dus is opgeheven, zullen we er een mooi verslag van geven.'

‘Ik zal er voor zorgen, meneer,’ zei Jan, den haak weer aan het toestel hangend.

‘Hoe is 't afgeloopen?’ vroeg Van Doorn nieuwsgierig.

‘Vanavond om half elf ga ik er vandoor,’ zei Jan. ‘Kom mee, Bram, naar mijn kamer. Ik tracteer op een feestsigaar ter wille van het bijzondere buitenkansje.’

‘Die sigaar krijg ik morgen wel,’ zei Van Doorn lachend. ‘Wees jij nou zoo verstandig en ga een paar uurtjes rusten. Je mocht vannacht eens in de duinen in slaap vallen en dan zien de smokkelaars je misschien nog voor een brandewijnvaatje aan. Kruip een paar uur onder de wol, dan ben je straks frisch en dan kun je morgenochtend veel beter verslag maken.’

‘Afgesproken,’ zei Jan glimlachend. ‘Zoodra we gegeten hebben, kruip ik er onder. Maak me om tien uur wakker, als je misschien thuis bent.’

‘Best,’ zei Van Doorn, ‘dan kom ik die fijne sigaar halen.’

‘Jan zal vannacht niet thuis zijn, mevrouw,’ zei hij tegen mevrouw Verhagen, die juist door de gang liep.

‘Niet thuis zijn?’ vroeg mevrouw verwonderd.

‘Hij gaat lijmstokjes uitzetten om vogeltjes te vangen,’ verklaarde Van Doorn.

‘Dan hoop ik maar, dat hij met een goudvinkje thuis komt,’ zei mevrouw lachend.

11
De smokkelaars in de val.

Precies half elf stond Jan met Bram van Doorn in de gang te praten, toen er een auto voor de deur stilhield. Er werd gebeld en Jan, die zelf opendeed, zag een grooten man voor zich staan, die een lange, ruigharige jas aan had.

De man stelde zich voor en ook Jan noemde zijn naam. Boonstra heette de bezoeker en Jan begreep, dat dit dezelfde man was, dien hij 's middags zoo luid had hooren snorken.

Jan gaf Van Doorn een stevigen handdruk en liet zich toen naar den auto brengen, waarin nog twee andere commiezen gezeten waren, die zich als Gerretsen en Van Laar voorstelden.

Het portier werd dichtgeklapt en de chauffeur reed de duisternis van den komenden nacht in.

'Mijn compliment,' zei de heer Boonstra, 'dat de *Nieuwsbode* zoo gauw achter ons geheim is gekomen. Ik moet U eerlijk zeggen, dat ik er niets van begrijp.

Zou U ons niet eens even willen zeggen wie U eigenlijk ingelicht heeft?'

Jan had grooten zin om den man te vertellen, dat hij het zelf geweest was, maar hij dacht er aan, dat zoowel Wessels als diens hospita daardoor in moeilijkheden zouden komen en trok dus maar een geheimzinnig gezicht.

'Het spijt me wel,' zei hij, 'maar dat mogen we nooit zeggen. Als wij zulke dingen verklapten, zou niemand ons meer wat durven vertellen. Het is juist de zekerheid, dat wij er een soort ambtsgeheim op na houden, die de oorzaak is, dat wij veel meer te weten kunnen komen dan anders het geval zou zijn.'

'Nou,' zei Boonstra, zijn pijpje aanstekend, 'het komt er ook niet op aan. Het voornaamste is, dat de inspecteur goed gevonden heeft, dat U aan onze expeditie deelneemt. We varen dus in hetzelfde schuitje en ik voor mij vind het wel aardig als er nog eens wat van in de courant komt. Dan zien de menschen ten minste, dat belastingambtenaren ook nog wat anders te doen hebben dan dwangbevelen uitschrijven.'

'Hoe lang heeft U al op den uitkijk gelegen?' vroeg Jan.

'Al drie nachten,' zei Boonstra. 'Ik moet zeggen, dat ik er langzamerhand genoeg van begin te krijgen. Dat overdag slapen bevalt me heelemaal niet. Ik hoop maar, dat er gauw een eind aan komt.'

'Daar heb je groote kans op,' viel de commies Gerretsen in, 'want het is bijna volle maan en hoe lichter het is, hoe gemakkelijker de smokkelaars de lading aan wal kunnen brengen.'

'Als ik vragen mag,' zei Jan, 'hoe wist U dan, dat er een smokkelschip op komst is?'

‘Wel,’ zei Boonstra, ‘weten doen we het eigenlijk niet, maar we vermoeden het. Er woont in een van de omliggende dorpen een jonge man, die als een onverbeterlijk smokkelaar bekend staat. Hij verdient er natuurlijk goed geld mee, maar ik geloof, dat zelfs als hij er niets mee verdienen kon, hij het toch niet zou laten, want het smokkelen zit hem in 't bloed en 't is een soort sport van hem geworden, telkens te probeeren of hij de Inspectie er niet tusschen kan nemen. Hij heeft al heel wat smokkelzaken achter den rug en is er ook al dikwijls voor veroordeeld en de Inspectie houdt hem in 't geheim in het oog en laat zooveel mogelijk zijn gangen nagaan.’

‘En heeft U dan eenige aanwijzing, dat er nu wat zal gebeuren?’ vroeg Jan.

‘De eenige aanwijzing is, dat Hijmans, zoo heet onze man, de vorige week vrij haastig naar Duitschland is vertrokken. Dat beteekent, dat er iets onderweg is en we hebben reden aan te nemen, dat er hier op de kust iets te verwachten is.’

‘Is drie man dan voldoende om dat zaakje te behandelen?’ vroeg Jan.

‘Wel neen,’ zei Boonstra. ‘Dit is de tweede auto, wij zijn wat laat, doordat we eerst U gehaald hebben. De andere auto is al vooruit. Daar zitten de inspecteur, de adjunct-inspecteur en een rechercheur in. En aan het duin wachten nog twee rijksveldwachters, dus U ziet, dat we goed voorbereid zijn.’

De auto schoot snel voorwaarts, maar minderde na een half uur vaart. Toen werden de lichten gedoofd en heel langzaam reed de chauffeur een landweg in tot bij het hek van een weiland, waar hij stopte.

De commiezen stapten uit en toen Jan uit de auto

kwam, zag hij een groepje mannen, die met elkaar in druk gesprek waren.

Een van die mannen kwam naar Jan toe en reikte hem de hand. ‘De verslaggever van de *Nieuwsbode*, geloof ik,’ zei hij vriendelijk. ‘Welkom in ons midden. Eerlijk gezegd, hadden we U er netjes buiten willen houden, maar nu U er toch alles van afweet, is het maar het beste, dat wij broederlijk samenwerken. Ik ben inspecteur Woldendorp, hier ziet U den adjunct-inspecteur, mijnheer Van Gelder, den rechercheur Bieman en de veldwachters De Korte en Van Dalsem.’

Jan noemde zijn naam en gaf allen de hand, waarna de inspecteur bij het licht van een zaklantaarn op zijn horloge keek en de opmerking maakte, dat het tijd begon te worden.

‘We zullen ons weer net als gister verspreiden,’ zei hij, ‘en dan is 't het beste, dat onze journalist maar in het gezelschap van Boonstra blijft. Hou een beetje het oog op hem, Boonstra,’ zei hij lachend, ‘en pas op, dat hij geen domme dingen doet. De heeren van de courant willen altijd wat meer zien dan een ander en hij zou wel eens zoo nieuwsgierig kunnen wezen, dat we er allemaal de dupe van werden.’

Jan lachte maar eens en toen verdeelde het gezelschap zich in groepjes van twee en drie personen, die zonder spreken door het drassige weiland in de richting van het duin verdwenen.

Hier en daar moesten ze over een houten landhek klimmen en Jan was blij, dat hij zijn oudste spullen aan had. Hij bleef eenmaal aan een spijker haken en voelde hoe er een flinke winkelhaak in zijn broek werd getrokken.

In de achterhoede met Boonstra bereikte hij ten slotte

den voet van het duin. Daar legden zij zich plat op den buik en voorzichtig door het helmgras kruipende, schoven zij een paar honderd meter vooruit, tot ze over den rand van het duin konden kijken en de zee als een schemerige vlakte voor hen uitgespreid lag.

Het maanlicht trok zilveren strepen over het water en op sommige plaatsen scheen de zee met tienduizenden vloeibare diamantjes bestrooid te zijn. Eentonig klonk het ruischen van de branding. Een golfbreker liep

als een donkere streep in het water om een meter of tien verder daarin te verdwijnen.

Jan wilde een opmerking maken, maar Boonstra beduidde hem te zwijgen. Hij hoorde den schreeuw van een vogel en toen hij naar de lucht keek, waarin ontelbare sterren tintelden, zag hij een zeemeeuw, die over hem heen vloog.

Meer dan twee uren lagen zij roerloos in zee te staren en Jan begon juist tot de conclusie te komen, dat ook deze nacht weer vergeefs gewaakt zou zijn, toen Boonstra hem plotseling opgewonden aanstiet.

‘Wat is er?’ fluisterde Jan.

‘Kijk eens naar rechts van den golfbreker, ziet U daar niet den omtrek van een schip?’

‘Ik zie wel iets, maar ik kan niet onderscheiden of het een schip is,’ zei Jan.

‘Ik heb het gisteravond op dezelfde plek gezien,’ fluisterde de commies, ‘en wat het dan ook wezen mag, ik weet zeker, dat het er een half uur geleden nog niet was.’

Zij tuurden ingespannen naar de vlek daar ver op het water en ineens had Jan wel een schreeuw van verrassing kunnen geven.

Ongeveer honderd meter van hen af dook een zwarte gedaante op. Jan dacht een oogenblik, dat het misschien de inspecteur of een van zijn mannen zou zijn, maar hij begreep, dat die zich niet bloot zouden geven door boven op het duin te gaan staan.

Het was een vreemde en hij zwaaide driemaal het licht van een zaklantaarn boven zijn hoofd.

‘Kijk in zee,’ fluisterde Boonstra.

Jan keek en zag plotseling, dat in de richting van het vlekje het kaasgele licht van een lantaarn verscheen, die driemaal op en neer werd getrokken.

‘Seinen,’ dacht hij.

De man was nu verdwenen en even later zag Jan hem van den duinvoet over het strand loopen.

Het duurde wel een half uur eer er weer wat gebeurde.

Toen schoot een klein zwart sloepje langs de plaats waar het maanlicht de zee met diamantjes bestrooid had en tien minuten later zagen de ambtenaren duidelijk, dat het bootje de kust naderde.

Er zat een man in, die ingespannen roeide, maar in

de branding werd het kleine vaartuigje hoog opgeheven en het kostte den inzittende blijkbaar groote moeite het bootje in evenwicht te houden.

Eindelijk was 't het strand genaderd en nu sprong de roeier er uit, waarna zich dadelijk de helper bij hem voegde, die vanaf het duin de seinen had gegeven.

Zij spraken eenigen tijd en de helper gaf blijkbaar de verzekering, dat alles in orde was en dat er geen onraad dreigde, waarna de geheimzinnige bezoeker weer door het water waadde, zijn bootje in zee duwde, er in sprong en met vlugge roeislagen verdween.

'Kijk,' fluisterde Boonstra, 'nu wordt de vlek duidelijker, het is een kotter.'

Jan zag na eenigen tijd ook den omtrek van een schip, dat zich in de richting van den golfbreker bewoog en daar bleef liggen. Het duurde niet lang of het kleine bootje verscheen opnieuw, het duikelde door de branding en toen maakte de man, die er in zat, blijkbaar een lijn los, die achter aan het bootje was bevestigd en duwde met zijn roeispaan een donkere massa voor zich uit.

'Dat is smokkelwaar, hij heeft de kisten blijkbaar aan een lijn gebonden en laat ze nu los,' fluisterde Boonstra. 'De golven zullen het aan het strand spoelen.'

De helper aan het strand liep het water in en greep de lijn, die hij landwaarts trok. Hij maakte de kisten los en sjouwde ze één voor één het duin op, waar hij ze op de achterplaats van het café'tje legde. Het bootje was verdwenen, maar een kwartier later kwam het weer te voorschijn en nu zag Jan duidelijk, dat het in de branding bijna omsloeg. De man, die er in zat, duwde ook de tweede vracht naar de kust, en daarna kwam

hij nog tweemaal terug, maar waagde het blijkbaar niet meer door de branding te gaan.

Nog vóór het gevaarlijke water liet hij zijn vracht los en duwde die zoo ver mogelijk in de schuimende golven.

‘Die kisten komen vanavond niet meer aan land,’ fluisterde Boonstra, ‘die zullen ze morgen vroeg wel weghalen.’

Een kwartier later naderde het bootje opnieuw de kust. Het legde nu naast den golfbreker aan en de man, die er in zat, klom op de steenen, die grootendeels onder water stonden. Hij waadde door dat water heen en bereikte het strand, waarna hij het duin beklom en in de richting van het cafétje verdween.

‘Waarom grijpt de inspecteur nu niet in?’ vroeg Jan.

‘Hij wil blijkbaar de auto's afwachten, die de smokkelwaar zullen vervoeren,’ antwoordde Boonstra, ‘maar ik vertrouw het zaakje niet erg. Het is veel te donker om onzen vriend goed in het oog te houden en ik zou niet graag willen, dat hij ons op het laatste oogenblik nog ontsnapte. Volg mij maar, dan zullen we eens voorzichtig bij het café'tje gaan kijken.’

Op den buik voortkruipend, naderden zij langzaam het huis. Boonstra stak voorzichtig het hoofd uit het helmgras en gaf Jan een wenk hem te volgen. Even later slopen zij om het gebouwtje heen en om den hoek van de waranda kijkend, zag Jan hoe een man bezig was een aantal kisten op twee rijen te stapelen.

Hij durfde niets te vragen uit vrees, dat hun stemmen hen verraden zouden en bleef onbewegelijk zitten.

Hoe lang, dacht hij, zou het nog duren eer de vrachtauto's kwamen en wanneer de lichten daarvan het terrein beschenen, zouden hij en zijn metgezel dan niet dadelijk ontdekt worden?

Hij begreep, dat dit een onderneming was waarmede duizenden guldens gemoeid waren en hij besefte, dat het heel goed mogelijk zou zijn, dat de smokkelaars wien na hun arrestatie een zware straf wachtte, zich niet zonder meer gevangen zouden laten nemen. Die waren natuurlijk op alles voorbereid en Jan voelde zich niet gerust bij de gedachte, dat hij kans liep op een revolverkogel getracteerd te worden.

Hij zat dat alles juist te overdenken, toen hij plotseling opschrikte van een schot, dat op vijftig meter afstands uit het duin gelost werd.

Het werd onmiddellijk gevolgd door nog twee schoten en op hetzelfde oogenblik zag Jan de lange gestalte van Boonstra overeind komen en snel naar den man loopen, die naast de kisten stond.

Het licht van een electrische lantaarn werd plotseling op diens gelaat gericht en Jan zag, dat de commies een

revolver voor zich uit hield en hoorde het commando de handen op te steken.

Tot zijn verwondering gehoorzaamde de man onmiddellijk en de groote Fries dwong zijn slachtoffer achteruit te loopen in de richting van de deur van het café'tje. Hij hield onafgebroken zijn revolver op hem gericht en trapte bij de deur gekomen tegen het paneel, waarna een bovenraam

geopend werd en de kastelein, die in nachtgewaad naar buiten leunde, verschrikt informeerde wat er aan de hand was.

‘Inspectie,’ riep Boonstra kortaf naar boven, ‘doe dadelijk open!’

Binnen vijf minuten werd de voordeur geopend, een scherp licht scheen vanuit de gelagkamer en Boonstra gaf zijn arrestant bevel naar binnen te gaan.

In het vertrek gekomen, zag Jan, dat het een betrekkelijk jonge man was, die nog altijd de armen boven het hoofd hield.

‘Laat de revolver maar zakken,’ zei deze kalm. ‘Ik beloof, dat ik niet ontvluchten zal.’

Boonstra keek hem een oogenblik scherp aan en liet toen zijn revolver zakken.

‘Ga daar dan maar zitten,’ zei hij, een stoel aanwijzend.

De caféhouder keek hoogst verbaasd van den een naar den ander. Blijkbaar begreep hij er niets van.

Hij wilde juist om opheldering vragen, toen er buiten luide stemmen klonken. De deur ging open en allen, die in het duin op post hadden gelegen, kwamen binnen en brachten een man met een grijzen stoppelbaard mee, blijkbaar een duinwerker, die door een grooten herdershond gevolgd werd.

‘Ziezoo,’ zei de inspecteur, zich de handen wrijvend, ‘dat is gelukkig goed afgeloopen.’

Hij keek het vertrek rond en tot Jan's groote verbazing knikte hij den jongen man, die door Boonstra was aangehouden, vriendelijk toe.

‘Het is al weer een jaar geleden, dat wij elkaar ontmoet hebben,’ zei hij glimlachend.

‘Toen had U evenveel succes als nu,’ zei de jongeman opstaande.

Hij liep naar den inspecteur toe en Jan zag tot zijn verbazing, dat zij elkaar de hand reikten.

‘Het spijt mij natuurlijk ontzettend,’ zei de smokkelaar, ‘dat alle moeite voor niets geweest is en nog meer, dat ik waarschijnlijk voor geruimen tijd voor dit zaakje zal moeten boeten, maar ik kan toch niet nalaten U geluk te wenschen. U is mij ook ditmaal te slim af geweest. Ik wil eerlijk erkennen, dat U het gewonnen heeft en ik hoop, dat U mijn gelukwensch zult willen aanvaarden.’

De inspecteur wendde zich tot den caféhouder.

‘Beste vriend,’ zei hij, ‘het spijt mij, dat ik U zoo onverwacht uit den slaap gehaald heb, maar U ziet wel, dat er wat bijzonders aan de hand is. Wees zoo goed en stook de kachel eens flink op, want ik geloof, dat we het allemaal koud hebben en de heeren smokkelaars zijn tot het middel nat. Als ze niet oppassen zullen ze zich nog een longontsteking op den hals halen. Maak wat sterke koffie en geef ons er allemaal een grooten kop van.’

De caféhouder verdween en een kwartier later zaten ambtenaren en smokkelaars gezellig rond de roodgloeiende kachel.

De koffie geurde en de man uit het bootje kroop dicht bij het vuur en trachtte zoo goed en zoo kwaad als het ging zijn kleeren te drogen.

‘Kom maar even hiernaast,’ zei de caféhouder behulpzaam, ‘dan zal ik U droog ondergoed en een broek van mij geven. Wij zijn toch zoowat van dezelfde grootte.’

De smokkelaar Hijmans volgde den man in een ander

vertrek en kwam even later in droge kleeren weer te voorschijn.

‘Eerlijk gezegd,’ zei hij tegen den inspecteur, ‘ben ik hoogst verbaasd U hier te zien.’

‘Waarom?’ vroeg de inspecteur.

‘Wel,’ zei Hijmans, ‘ik dacht, dat U in Den Haag zat.’

‘Hoe kom je daar zoo bij?’ vroeg de inspecteur glimlachend.

‘Dat heb ik in de courant gelezen,’ zei Hijmans. ‘U stond onder de vertrokken personen.’

‘Dan heb je het toch mis,’ zei de inspecteur. ‘Mijn naam stond er wel in, maar het was mijn dochter, die voor studie naar Den Haag is vertrokken.’

De smokkelaar zweeg, maar Boonstra wendde zich tot zijn chef.

‘Ik dacht, meneer,’ zei hij, ‘dat U eerst zou ingrijpen als de auto's waren gekomen.’

‘Dat was ik ook van plan,’ zei de inspecteur. ‘Maar deze vriend,’ en hij wees naar den helper met het stoppelbaardje, die met een ontevreden gezicht naast de kachel zat, ‘heeft, zooals je ziet, een hond bij zich en dat lieve beest stond op een gegeven oogenblik naast me, snuffelde aan mijn been en begon te grommen. Toen begreep ik, dat we de heeren vóór moesten zijn en heb ik drie schoten in de lucht gelost om den man, die maar op een meter of tien afstands van mij zat, het vluchten te beletten.’

Hijmans wendde zich tot den man met het stoppelbaardje.

‘Waar is de andere?’ vroeg hij.

‘Ontvlucht, meneer,’ zei de man met een glimlach.

‘Dat doet mij genoegen,’ zei Hijmans, ‘denk er om,

dat je je nooit laat overhalen, zijn naam te noemen.'

Hij wendde zich weer tot den inspecteur.

'Wat gebeurt er met het schip?' vroeg hij.

'Ik vrees voor jou,' zei de inspecteur, 'dat het wel in beslag genomen zal worden. Een recherchevaartuig zit den kotter achterna en zal hem nu al wel ingehaald hebben.'

'Daar ben ik nog niet zoo zeker van,' antwoordde Hijmans. 'De Stormvogel' is een vlugge zeiler en ik geef U de verzekering, dat mijn vriend Max een uitstekend zeeman is en er uit zal halen wat er in zit. Bovendien hebben wij een sterken hulpmotor. Het zou mij niet verwonderen als de kotter ontsnapt is.'

'Met hoevelen waren jullie aan boord?' vroeg de inspecteur.

'Met ons drieën,' zei Hijmans. 'Max, een matroos en ik. Wij hebben in den nacht van Donderdag op Vrijdag een groote fuif in Bremerhaven gehad en daarna zijn we vandaar vertrokken. We hadden, ik kan het U nu wel vertellen, 4000 Liter spiritus van 96,4 % aan boord, die we in Duitschland voor 65 pfennig per liter gekocht hebben. Als dit zaakje naar onzen wensch verloopen was, hadden we een winst van f 20.000 kunnen maken en de man, die den spiritus gekocht had, zou er bovendien nog f 4000 aan verdiend hebben.'

'En wat zouden Max en jij daarvan gekregen hebben?' vroeg de inspecteur.

'Er was ons f 6000 beloofd,' vertelde Hijmans.

'En wie kreeg de groote rest van den buit?' vroeg de heer Woldendorp. 'Dat is natuurlijk de man, die achter de schermen blijft en jullie het gevaarlijke werk laat opknappen. Wie was het?'

'Zoekt U dat zelf nu maar eens uit,' zei Hijmans.

De inspecteur zuchtte. ‘Ik had zoo'n stille hoop, dat je dat nu ook nog zou verteld hebben,’ zei hij.

‘U kent mij wel goed, maar toch niet goed genoeg, meneer,’ zei Hijmans. ‘Heeft U ooit gehoord, dat ik een van mijn menschen heb verraden?’

‘Enfin,’ zei de inspecteur, een beetje spijtig op zijn snor bijtend, ‘dat vind ik nog wel uit. De hoofdzaak is, dat ik den spiritus te pakken heb. Vertel nog eens wat van jullie reis.’

‘Wel,’ zei Hijmans, nadat hij met zichtbaar welgevallen een kop heete koffie had uitgedronken, ‘toen we uitvoeren was het best weer, maar Zondag kwam er storm op en moesten we den motor afzetten en volle zee houden. Als het beter weer was geweest, waren we naar de kust gekoerst, want we dachten, dat we niet ver van de afgesproken plaats waren. We hebben gewacht tot het donker was en zijn toen door de territoriale grens gevaren tot op een afstand waarop het schip van het strand af gezien kon worden. We hebben den geheel en nacht naar de kust gekeken, maar de lichtseinen bleven uit en daarom durfden we niet dichterbij te komen.

Vanmorgen vroeg zijn we dus weer in zee gestoken, maar toch op zoo'n afstand van de kust gebleven, dat het schip met een goeden kijker wel te ontdekken was.

Vannacht zag ik de seinen en toen ik aan land kwam, vertelde de man mij, dat alles veilig was, dus heb ik het er op gewaagd. Ik heb de kisten, die elk 500 liter bevatten, door de branding geduwd. Liever had ik ze heelemaal aan land gebracht, maar de tweede maal is mijn boot bijna omgeslagen en omdat ik een stijve arm heb, kan ik niet zwemmen. Ik ben nog te jong om mijn leven nutteloos te wagen, dus heb ik later de kisten door

de branding geduwd. Uw mannen zullen ze over enkele uren gemakkelijk kunnen vinden. Ik weet, dat ze hoogstens op een kwartier afstands op het strand geworpen zullen worden. Toen ik over den golfbreker aan land kwam, zag ik niets van de helpers. Ik dacht, dat een vrachtauto al bij het café'tje zou staan en daarom kwam ik hierheen om met het opladen te helpen.'

'Wat dacht U wel?' vroeg Boonstra, 'toen U daar zoo onverwachts in den loop van mijn revolver keek?'

'Ik begreep, dat het spel verloren was,' zei Hijmans, 'en dan is het volkomen nutteloos nog geweld te plegen. Althans zoo denk ik er over, al zou ik geen oogenblik aarzelen een man, die mij b.v. aan boord in het water probeerde te gooien, neer te schieten.'

'Gebeurt zooiets dan wel eens?' vroeg de inspecteur.

'Daarover laat ik mij niet uit,' zei Hijmans een beetje norsch.

'Weet je wat we doen moesten,' zei de inspecteur, 'we moesten maar naar huis gaan. 'Het is drie uur,' zei hij, op zijn horloge kijkend. 'Als we nu weg gaan, kunnen we nog een beetje nachtrust krijgen.'

Hij betaalde den caféhouder en gaf toen bevel de beide auto's voor te rijden.

'Boonstra en Gerretsen moeten maar naast de chauffeurs zitten,' zei hij, toen de auto's eindelijk uit het land opgehaald waren. 'Dan kunnen de heer Hijmans en onze vriend hier binnen zitten. De heeren zullen me zeker niet kwalijk nemen, dat ik ze liever niet uit het oog wil verliezen.'

Hij gaf beiden veldwachters last, de wacht bij de kisten te houden en den naam te noteeren van den bestuurder van den vrachtauto, als die tenminste nog geen lont had geroken en nog verschijnen zou. Toen stapten

allen in de wagens en vliegensvlug ging het naar de stad terug.

Bij het bureau der Inspectie hielden de wagens halt en het gezelschap ging naar binnen. Jan bedankte den heer Woldendorp hartelijk voor de hem geboden gelegenheid, dit avontuur mee te maken.

'Zorg nu maar, dat er een mooi verslag van in de courant komt,' zei de inspecteur, hem lachend de hand schuddend. 'Ik ben blij, dat we vannacht succes gehad hebben, want het was evengoed mogelijk geweest, dat we U heel wat nachten uit den slaap hadden gehouden.'

Jan nam vriendelijk afscheid van het gezelschap en een kwartier later was hij thuis en probeerde op zijn teenen loopend, zoo zachtjes mogelijk boven te komen.

Maar juist voor de slaapkamer van Van Doorn kraakte er een plank en Jan hoorde zijn collega fluisterend roepen nog even binnen te komen.

'Wel, Jan,' zei Van Doorn, zich slaapdronken in zijn pyama overeind richtend, 'hoe is het afgeloopen?'

'Hoe bedoel je?' deed Jan onnoozel.

'Heb je ze te pakken?' vroeg Van Doorn.

'En òf,' zei Jan.

'Hoe is het gegaan?'

'We hebben vreeselijk gevochten,' vertelde Jan.

'Gevochten?' vroeg Van Doorn verschrikt.

'Natuurlijk,' verzekerde Jan. 'Op een oogenblik had ik drie van die kerels aan mijn nek hangen.'

'Wat voor kerels?' vroeg Van Doorn.

'Van die zeeroverstypen,' zei Jan, 'kerels als boomen met lange messen in de hand.'

'En hebben ze je nergens gestoken?' vroeg Bram verbaasd.

'Daar kregen ze geen kans voor,' zei Jan.

‘Hoe zoo dan niet, Jan?’

‘Wel,’ vertelde Jan, ‘ik had van een van die commiezen een revolver gekregen en daar heb ik ze mee neergeschoten.’

‘Bedoel je?’ vroeg Van Doorn, ‘dat je ze doodgeschoten hebt?’

‘Natuurlijk,’ zei Jan.

‘Alle drie?’

‘Alle drie,’ zei Jan, ‘zoo dood als een pier en ik stond juist het bloed van mijn revolver af te vegen.....’

‘Bloed aan je revolver?’ vroeg Van Doorn, zijn oogen uitwrijvend.

‘Och, ik bedoel,’ zei Jan, ‘ik stond juist nieuwe patronen in mijn revolver te duwen, toen de kapitein van dat smokkelschip me te pakken kreeg.’

‘En hoe liep dat af?’ vroeg Bram huiverend.

‘O, best,’ zei Jan, ‘ik heb hem de keel dichtgeknepen.’

‘De keel?’

‘Ja,’ zei Jan, ‘hij was direct dood.’

‘Je wilt toch niet zeggen,’ stotterde Van Doorn met van ontzetting opengesperde oogen, ‘dat je vannacht vier menschen vermoord hebt?’

‘Vier of vijf,’ zei Jan, ‘dat heb ik in het donker niet zoo goed kunnen zien. In allen gevalle begrijp je zeker wel, dat ik een ingespannen karweitje achter den rug heb en daarom hoop ik nou nog even rustig te kunnen slapen. Welterusten, Bram,’ zei hij, hem joviaal de hand toestekend.

Maar Bram van Doorn nam die hand niet aan. Hij keek er vol ontzetting naar en zag er in gedachten het bloed van vijf menschen aan kleven. In zijn ontsteltenis wist hij niet beter te doen dan diep onder de dekens te

kruipen en nadat hij er zich glimlachend van overtuigd had, dat er van Bram niets meer te zien was, sloop Jan zoo zachtjes mogelijk naar zijn slaapkamertje, kleedde zich uit en kroop behagelijk onder zijn dekens.

Tien minuten later bewees zijn diepe, rustige ademhaling, dat hij vast in slaap was en Van Doorn, die hem hoorde snurken, kon zich absoluut niet begrijpen hoe iemand, die pas vijf menschen vermoord had, zoo rustig kon slapen.

Hij vond Jan den volgenden morgen om acht uur aan het ontbijt en de kringen onder zijn oogen bewezen wel, dat hij een allesbehalve rustigen nacht gehad had.

Jan vertelde hem lachend het verloop der gebeurtenissen.

'Wat mij vannacht gemankeerd heeft,' zei Van Doorn, 'ik weet het waarachtig niet, maar ik had al een heelen smokkelaarsdroom achter den rug, toen ik je thuis hoorde komen en toen je me dat verschrikkelijke verhaal deed, kwam ik zoo onder den indruk, dat ik het werkelijk een oogenblik geloofd heb. Je hebt me een nachtmerrie bezorgd, Jan.'

'Ga vanavond maar eens vroeg naar bed en haal je scha dan maar eens in,' zei Jan lachend. 'Ik heb een pracht-verslag, Bram.'

'Dat geloof ik graag,' zei Van Doorn. 'Wat zal de *Banier* vanavond jaloersch zijn.'

Even later stapten ze samen de deur uit en op het bureau zat meneer Van der Werf al belangstellend naar hen uit te kijken. Hij had van den inspecteur al gehoord, dat de expeditie gelukt was, maar had er nog geen bijzonderheden van vernomen.

Jan zette zich dadelijk aan het werk en meneer Duif, die hem eerst uitgehoord had, was zoo ongeduldig, dat

hij hem elk volgeschreven blaadje onder de vingers vandaan haalde en het direct naar de zetterij liet brengen.

Zoo'n haast is er nou op den vroegen morgen toch niet mee, dacht Jan, maar hij zei er maar niets van, want de hoofdredacteur was de laatste dagen erg prikkelbaar. Hij maakte zich blijkbaar ongerust over meneer Wouters, al deed hij erg onverschillig. Elken morgen vóór hij naar het bureau kwam, liep hij er even langs, maar de dochter van meneer Wouters was daar niet erg op gesteld, omdat meneer Duif een allesbehalve rustige bezoeker was. Hij bemoeide zich met allerlei kleinigheden en bij zijn laatste bezoek was hij naar de keuken doorgeloopen en had de deksels van de pannen gelicht om te kijken wat meneer Wouters 's middags zou eten.

'Hoe lang?' vroeg hij bij zijn laatste bezoek, 'was je nou ook weer aan de krant, Wouters?'

'Acht en twintig jaar,' zei meneer Wouters, 'net een jaar nadat U bent gekomen.'

'Acht en twintig jaar,' zei meneer Duif langzaam, 'waar blijft de tijd, ik weet nog precies, dat je kwam, met je baardje en je gele panama. Weet je nog, dat we dien eersten middag naar zee zijn gewandeld? Wat was dat een mooie tijd en wat hebben we samen gewerkt.'

Meneer Wouters knikte, hij wou er wel graag op ingaan, maar het bezoek vermoeide hem en telkens viel hij weer terug in zijn kussens totdat zijn dochter den heer Duif met zachten drang uit de kamer verwijderde.

'Hij leeft niet lang meer,' zei meneer Duif in den loop van den dag tegen Jan.

'Ik zal er vanavond nog even naar toe gaan,' zei Jan en nadat de *Nieuwsbode* gedrukt was, ging hij, trotsch

op zijn smokkelverhaal, met een courant naar het huis van meneer Wouters.

Rechtop in zijn kussens gezeten, stak deze Jan blij de hand toe.

‘Daar doe je goed aan, jongen,’ zei hij, ‘wat hebben we voor nieuws vandaag en hoe gaat 't op 't bureau?’

Jan keek bezorgd naar het sterk vermagerde gezicht van zijn ouden leermeester en besloot zijn bezoek zoo kort mogelijk te maken.

Maar eerst moest hij de heele smokkelgeschiedenis voorlezen en meneer Wouters genoot en vroeg naar allerlei bijzonderheden, tot een hoestbui hem overviel en Jan met een handdruk afscheid nam.

Bij de deur keek hij nog eenmaal om. Meneer Wouters zat suf in elkaar gedoken met dichte oogen, het hoofd op de borst gezakt en ineens wist Jan met groote zekerheid, dat hij zijn ouden leermeester nooit meer terug zou zien.

Diep onder den indruk ging hij naar huis.

Den volgenden morgen lag er een briefje voor hem op het bureau.

‘Van meneer Wouters,’ zei Van Doorn. ‘Jou adres staat er op, dat heeft zijn dochter zeker geschreven.’

Jan haalde een opgevouwen papiertje uit de enveloppe en staarde verwonderd naar de bijna onleesbare teekens en krabbels. Was dat het altijd zoo keurige schrift van meneer Wouters?

‘Wat schrijft hij?’ vroeg meneer Van der Werf nieuwsgierig.

Na veel moeite ontcijferden zij het met zooveel inspanning geschreven papiertje. Het was de uitslag van een aanbesteding, welke den vorigen dag op het Stadhuis was gehouden.

‘Wist je dit al?’ stond er bijna onleesbaar onder.

‘Hoe komt hij daaraan?’ vroeg Van Doorn verwonderd. ‘Hebben we 't al, Jan?’

‘Neen,’ zei Jan, ‘we hebben 't nog niet.’

Hij schreef het papiertje over, gaf de copie aan de zetterij en stak het briefje zelf voorzichtig in zijn portefeuille.

Dat zou hij altijd bewaren.

Een paar uur later kwam er bericht, dat meneer Wouters was overleden.

‘Hij is in 't harnas gestorven,’ zei meneer Van der Werf en eerst later zou Jan daarvan goed de beteekenis begrijpen.

12
Besluit.

Met hun zwarte jassen aan zaten ze in afwachting van de rouwkoetsen op het bureau te werken.

De courant moest evengoed als anders verschijnen, te vele abonné's waren daarbij geïnteresseerd dan dat men een dag zou kunnen overslaan. Maar een uur lang zou het bureau worden gesloten, zouden alle machines worden stopgezet en ieder gelegenheid worden gegeven naar het kerkhof te gaan.

Meneer Wouters, die acht en twintig jaren redacteurverslaggever in dezelfde stad was geweest, was een populaire figuur, dien ieder kende en ieder respecteerde.

'Moet dat nou juist vandaag?' vroeg Jan, naar een schilder wijzend, die bezig was de deur van het bureau te schilderen. Hij had de lijst met grijze verf bestreken en ieder die binnenging werd gewaarschuwd er niet tegenaan te loopen.

'Dat wordt wat,' zei Van Doorn, 'als de baas straks komt.'

'We zullen hem waarschuwen,' zei Jan, maar op hetzelfde oogenblik hoorde hij de stem van den hoofd-

redacteur al in de gang en dadelijk daarop verscheen meneer Duif, heelemaal in het zwart en met een hoogen hoed op in de deuropening.

‘Denk er om, meneer!’ riep Jan, ‘de deurpost is geverfd.’

‘De deurpost?’ vroeg meneer Duif verwonderd en daarna keek hij naar de verfnatte lijst, die hij door zou moeten stappen.

‘Hou je gemak, jongmensen,’ zei hij, ‘ik zie het immers wel.’

Hij stapte naar binnen, maar juist tusschen de gevaarlijke omlijsting knikte zijn rechterbeen door. Hij leunde met zijn geheele lichaam tegen de lijst en toen hij binnen was, zat op den rechterkant van zijn pak een breede grijze verfstreep.

Verdrietig als een kind keek hij er naar, een oogenblik leek het of hij kwaad zou worden, maar zijn drift zakte weg en hulpeloos keek de oude man het bureau rond.

‘Help me alsjeblieft,’ zei hij en Jan en Van Doorn schoten al toe, haalden benzine van de zetterij en poetsten zoo hard en zoo flink, dat er na een kwartiertje geen spoor van verf meer te ontdekken was. Toen kwamen de rijtuigen voor en de geheele redactie benevens de administrateur en de chef van de zet-

terij namen er in plaats om zich bij het sterfhuis bij den rouwstoet der familie aan te sluiten.

Er werd aan het graf niet gesproken en in diepe stilte zagen allen hoe de kist langzaam in de groeve werd neergelaten.

Jan voelde de tranen in zijn oogen komen en toen hij zag, dat meneer Duif moeite had om staande te blijven, gaf hij zijn chef een arm en ondersteunde hem.

Spreken kon de heer Duif op dat oogenblik niet. Met vooruit gestoken kin, de oogen weg achter zijn wenkbrauwen, zag hij de kist verdwijnen, de kist met den trouwen makker uit zijn jonge jaren, zijn medestrijder waarmee hij lief en leed van het courantenleven gedeeld had.

Eerst toen allen op het redactiebureau teruggekeerd waren, vond hij een woord van waardeering, maar de aandoening belette hem voort te gaan en op verzoek van meneer Van der Werf bestelde Jan een rijtuig om den ouden man zoo spoedig mogelijk naar huis te brengen.

Het was een droeve dag, maar het courantenwerk laat niet veel tijd voor droefenis en overpeinzing.

Het leven bekommert zich niet om den enkeling, die sterven gaat. Het groote raderwerk van Staat en Maatschappij draait onafgebroken door en dadelijk na de begrafenis moest er hard aangepakt worden om den verloren tijd in te halen en een goed verzorgde courant nog tijdig voor verzorging en verspreiding gereed te kunnen krijgen.

Toen Jan den volgenden morgen op het bureau kwam, stond de heer Van der Werf hem op te wachten.

‘Ik heb een aardig interview voor je, Jan,’ zei hij.

‘Een interview?’ vroeg Jan een beetje verschrikt en

onwillekeurig dacht hij nog eens aan zijn eerste interview, met den Franschen minister. Wat wat dat al weer een tijd geleden en hoe geheel anders zou hij dat werk nu verrichten.

'Is er weer een minister in de stad?' vroeg hij. 'Welke held van den dag zal er nu aan moeten gelooven?'

'Een held, dien jij van ons allen alléén kent,' zei meneer Van der Werf glimlachend, 'en omdat jullie al kennis gemaakt hebben, geloof ik niet, dat het je moeilijk zal vallen hem aan het praten te krijgen. Ik ben er nog blij over, Jan, dat wij dat mooie smokkelverslag alleen in de *Nieuwsbode* gehad hebben en als het je vanmorgen een beetje meeloopt, kunnen we nog een prachtig interview hebben, waar de *Banier* ongetwijfeld jaloersch op zal zijn.'

'Wie is het?' vroeg Jan nieuwsgierig.

'Hijmans,' zei meneer Van der Werf. 'Je weet, dat hij voorloopig op vrije voeten is gelaten en ik kreeg zoo juist van den inspecteur bericht, dat Hijmans om elf uur voor een kort verhoor op zijn bureau zou verschijnen. De inspecteur heeft met genoegen je verslag gelezen en hij gaf ons een heel goeden wenk. Als je om elf uur op de Inspectie komt, zal hij maken, dat je tegelijk met Hijmans weg kunt gaan en als je een beetje handig bent en den man over vroegere smokkeltochten aan het praten kunt krijgen, kunnen we vanavond nog interessante copie hebben.'

'In orde,' zei Jan lachend. 'Ik zal hem wel laten praten. U kunt vanavond vast op een half blad meer rekenen.'

Even over elf was hij op het bureau der Inspectie en nadat de inspecteur met Hijmans een kort onderhoud

had gehad, liet hij Jan binnenkomen en wist hij het gesprek zoo te leiden, dat alle drie weldra in een geanimeerd discours waren gewikkeld.

'Neem me niet kwalijk, heeren,' zei de inspecteur even later, 'maar ik moet weer aan het werk, want ik heb het bijzonder druk en om half twaalf heb ik een conferentie.'

Hijmans en Jan stonden op en gaven den inspecteur de hand.

'Eén ding moet ik U nog zeggen,' zei Hijmans glimlachend, 'dat het mij bijzonder genoegen doet, dat U niet hebt kunnen uitvinden wie mijn tweede helper geweest is en nog meer, dat het kapitein Max gelukt is te ontsnappen.'

'Is de kotter ontkomen?' vroeg Jan belangstellend.

'Helaas,' zuchtte de inspecteur, 'het recherche-vaartuig heeft de 'Stormvogel' niet kunnen inhalen. Maar ik krijg Uw zeevaartkundigen collega nog wel eens,' vervolgde hij, zich tot Hijmans wendend. 'Den een of anderen dag loopt hij wel eens in de fuik.'

Hijmans glimlachte en even later stonden Jan en hij op straat. Hij wilde afscheid nemen, maar Jan was niet van plan hem zoo gemakkelijk kwijt te raken.

'Heeft U al geluncht?' vroeg hij vriendelijk.

'Nog niet,' zei Hijmans, 'maar dat heeft geen haast. Ik moet nog een paar zaken afdoen en vanmiddag moet ik een onderhoud met mijn advocaat hebben.'

'Ik heb toevallig vrij,' zei Jan, 'en ik zou het heel prettig vinden als ik eens voor gastheer mocht spelen en U met mij zou willen lunchen.'

Hijmans aarzelde even, maar nam toen dankbaar het aanbod aan.

'Om U de waarheid te zeggen,' zei hij, 'ben ik op

't oogenblik een beetje kort bij kas en nu onze onderneming zoo jammerlijk mislukt is, geloof ik niet dat de naaste toekomst er voor mij rooskleurig uitziet. Laten we dus maar ergens gaan lunchen. U is een courantenman en ik begrijp heel goed wat U met mij voor heeft, maar geheimen heb ik niet en ik wil U in ruil voor de lunch graag vertellen wat U van mij wilt weten.'

Jan zocht een rustige lunchroom uit en even later zaten ze gezellig aan een tafeltje waar ze ongestoord konden spreken.

'Vraag me nou maar wat U graag weten wilt,' zei Hijmans glimlachend.

'Bestaat er,' vroeg Jan, 'een organisatie van smokkelaars?'

'Dat niet,' vertelde Hijmans, 'maar we kennen elkaar natuurlijk en als er een goede slag geslagen kan worden, waarschuwen we elkaar en helpen we elkaar zooveel mogelijk. Een van mijn vrienden heeft me voor een paar weken een beetje verwaarloosd. Hij heeft 5000 liter gesmokkeld zonder me er in te kennen.'

'Maar is dat smokkelen op den duur niet een bijzonder riskante onderneming?' vroeg Jan.

'Niet altijd,' vertelde Hijmans. 'Vandaag loopt het tegen, maar morgen gelukt het en als er maar één van de tien ondernemingen slaagt, winnen we al. Kort geleden waren we in Zweden, waar we twee nieuwe tjotters hebben verloren en al den spiritus, dien we daarin verborgen hadden. De douanen zaten ons achterna en daarom gingen we in onze motorboot over en lieten de tjotters onbemand met volle kracht in zee loopen. In de fjorden maakten we met ons motorbootje den indruk een paar onschuldige visschers te zijn en de geheele douanemacht zette onze tjotters achterna. Ik had de

gezichten van de heeren wel eens willen zien toen ze ontdekten, dat er niemand aan boord was.'

'Hoe kent U den inspecteur eigenlijk?' vroeg Jan, terwijl hij ijverig aanteekeningen maakte. 'Hebt u het al eens meer met hem aan den stok gehad?'

'Niet zoo'n klein beetje,' vertelde Hijmans, 'we kennen elkaar al geruimen tijd en ik moet zeggen, dat hij bijzonder gelukkig is, want verleden jaar heeft hij mij ook leelijk te pakken genomen.'

'Wilt U mij daar eens wat van vertellen?' vroeg Jan, 'ik weet zeker, dat onze lezers er belang in zullen stellen.'

'U mag het gerust weten,' zei Hijmans, 'want die zaak is al achter den rug en ik heb er mijn straf voor te pakken. We gingen verleden jaar, een vriend en ik, samen uit Bremerhaven en we hadden een groote tank laten maken, die we uit elkaar konden nemen en waarin we 1000 liter spiritus konden bergen. We werden voorzichtig buitengaats gesleept door een grooten kotter, die den spiritus aan boord had en toen we eenmaal goed en wel buiten waren, namen we dien over en deden dien op een van de Duitsche wadden in onze tank, die wij daar eerst in elkaar gezet hadden. Toen hebben we de tank verzwaard, zoodat zij heelemaal onder water kwam en met een ketting, die door een gasbuis liep, aan ons schip werd verbonden.

Maar de storm overviel ons. We hebben veertien dagen op zee gezwalkt en op het laatst hadden we geen eten meer aan boord en het was noodzakelijk, dat we aan land gingen. Toen hebben we de tank aan een boei in zee achtergelaten en zijn naar het eiland Juist gegaan om levensmiddelen en brandstof te koopen en na een paar dagen, toen het weer beter werd, hebben we

de tank teruggevonden en aan het schip vastgemaakt. Maar de storm kwam opnieuw opzetten en we hadden alle moeite om de tank vast te houden en één keer is de ketting gebroken. We waren verplicht opnieuw veertien dagen op zee rond te zwalken, maar omdat er een eind aan moest komen, besloten we bij Nieuw Statenzijl binnen te loopen. 's Nachts lagen we voor de sluis en we hadden onze motorboot den naam van onzen grootsten vijand, van het politieschip ‘Zeehond’ gegeven.

Den volgenden morgen voeren we kalmpjes naar binnen met de tank onder het schip en de sluismeester vertelde ons, dat we voor inklaring naar Winschoten moesten varen. Later bleek, dat wij onder de brug konden doorvaren en toen besloten we het er maar op te wagen en het schip niet aan te geven. Achteraf bezien is dat ons ongeluk geweest, want niemand had erg in ons en als we den normalen weg gevolgd hadden, zouden we geen last ondervonden hebben.

Maar nu kreeg de douane argwaan.

Ons geld was opgeraakt en in Zuidbroek probeerden we benzine op den pof te krijgen, maar dat lukte niet. U kunt U niet voorstellen hoe down je je voelt als je ziet, dat zoo'n kostbare en moeilijke onderneming ten slotte op mislukking uitloopt. Datzelfde gevoel had ik toen we na onzen vergeefschen benzinetocht weer naar het schip teruggingen en ik zag, dat de douanen aan boord waren.

Ze vroegen onze papieren, maar die hadden we niet en toen moesten we doorvaren naar Hoogezand, waar inspecteur Woldendorp toen gestationneerd was.

Nu weet U precies hoe we elkaar al eens eerder ontmoet hebben. De inspecteur vertrouwde ons scheepje niet, maar ze konden aan boord niets vinden en mis-

schien zouden we er nog wel tusschendoor geloopen zijn, als het niet toevallig laag water geweest was.

We moesten links aan den wal aanleggen en dat konden we niet, omdat we de tank onder aan het schip hadden hangen. Het was een betrekkelijk kleine motorboot, dus U begrijpt, dat die commiezen raar opkeken toen het bleek, dat we niet konden meren.

Ze kwamen opnieuw in het schip en onderzochten het nauwkeurig en een van de heeren was zoo gelukkig den ketting te ontdekken.

'Waar dient die voor?' vroeg hij en ik geloof vast, dat hij er nog geen erg in had, dat er iets aan vast zat.

Toen hebben we den heeren uitgelegd, dat we dien ketting noodig hadden omdat er een middenwand scheef in de boot zat, maar ze geloofden ons niet en er werd besloten, dat de boot den volgenden dag nauwkeurig onderzocht zou worden, terwijl wij onder bewaking gesteld werden. Nou, als het zoover is, kunnen we het gerust opgeven, dan is de zaak verloren, dus hebben we het den heeren maar niet noodeloos moeilijk gemaakt en bekend, dat er een tank onder de boot zat.

In diep water hadden we den ketting wel doorgeknipt en dan was de tank ongemerkt gezonken.

Neen,' vervolgde Hijmans, 'als ik nog eens aan dien ongelukstocht terugdenk, een maand lang op zee zwalken zonder voldoende voedsel, met op het laatst alleen nog maar een paar aardappels, die we met schil en al kookten, als ik er nog aan denk hoe slecht we in dat bootje geslapen hebben, eiken nacht op de houten binten, dan begrijp ik niet, dat ik nou weer op zee geweest ben, maar ik kan het niet laten. Het is de zucht naar avontuur, denk ik, en dan het vooruitzicht op een groote winst natuurlijk, als het zaakje gelukt.

Verleden jaar heb ik verloren en nu ben ik er weer tegenaan geloopen. Dat ik het geld kwijt ben, kan mij nog niet zooveel schelen als dat ik weer voor eenigen tijd in de gevangenis zal moeten. Daar kan ik niet tegen, daar ben ik veel te onrustig voor, daarvoor zit er te veel zwervers- en smokkelaarsbloed in me en zoodra ik weer vrij ben, waag ik het er weer op. Elke onderneming is een spel met goede en slechte kansen en ik kan U wel verzekeren, dat ik den strijd met de heeren van de Inspectie bijzonder interessant vind.

Verlies ik het, welnu, dat risico aanvaard ik en U hebt wel gezien, dat ik sportief genoeg ben om mijn verlies te erkennen en het zonder morren te dragen.'

Het was wel een zonderlinge misdadiger, die Jan daar tegenover zich zag.

'Was het eigenlijk wel een misdadiger?' vroeg hij zich af. Natuurlijk deed de man iets dat hij niet doen mocht, en natuurlijk moest hij daarvoor zijn straf ondergaan, maar daartegenover stond, dat hij dit werk als een sport beschouwde en dat hij royaal het succes van zijn tegenstander erkende, als hij het spel had verloren.

In allen gevalle begreep Jan nu wel waarom de inspecteur en Hijmans niet als politieagent en arrestant tegenover elkaar stonden, waarom zij in zeker opzicht elkanders werk waardeerden en waarom de inspecteur den smokkelaar meer als een goeden kennis dan als een wetsovertreder had toegesproken.

Jan en zijn gast hadden inmiddels van een eenvoudige maar goede lunch genoten en nadat Hijmans met een stevigen handdruk afscheid had genomen, begaf Jan zich zoo vlug mogelijk naar het redactiebureau om zijn aanteekeningen uit te werken.

Hij voelde, dat dit voor velen interessante copie was en verheugde er zich al weer op, dat de *Nieuwsbode* dien avond een bijzondere attractie zou bieden.

Meneer Van der Werf zat al naar hem uit te kijken en weldra waren alle beschikbare machines bezig de dicht beschreven vellen copie te zetten.

Toen in den namiddag het machtige raderwerk van de groote pers in beweging kwam, zag Jan met een gevoel van voldoening hoe een onafgebroken stroom gevouwen couranten langs den transportband naar buiten schoof en elk nummer bevatte het verslag van zijn interview, waaraan dien avond duizenden lezers zouden smullen.

Hij bracht een der eerste exemplaren naar de kamer van den heer Duif, maar de hoofdredacteur scheen er geen belang in te stellen. Hij zat, toen Jan binnenkwam, wat scheef in zijn stoel en staarde met de kin op de borst wat doelloos naar buiten.

Nou denkt hij aan meneer Wouters, begreep Jan, en onwillekeurig zag hij de beide oudjes weer samen, zooals ze jarenlang 's middags van het bureau naar huis waren gewandeld, meneer Wouters wat stram, met gebogen rug, steunend op zijn wandelstok en meneer Duif met de kin in de lucht, maar met onvaste schreden, onder het praten steeds trachtend zijn metgezel naar de overzijde van de straat te dringen.

Wie zich als Jan jong en krachtig gevoelde, wie nu nog het vruchtbaarste deel van zijn leven vóór zich had, kon zich, onbezorgd voor de toekomst, volop aan zijn interessanten werkkring geven.

Wat is er mooier dan het leven van den man, die het wereldgebeuren schift en het voornaamste en interessantste daarvan voor zijn blad beschrijft, die zich voor

alle onderdeeltjes van het groote raderwerk van Staat en Maatschappij interesseert, den leider der publieke opinie, den machtige, van wiens oordeel dagelijks duizenden kennis nemen en wiens invloed groot genoeg is om de geschiedenis van zijn omgeving in een bepaalde richting te leiden.

Jan liep nog eens de zetterij door, waar mannen in blauwe werkkielen en lange stofjassen ijverig bezig waren.

Niemand was ooit klaar, alles jachtte en zwoegde om de courant op tijd gereed te krijgen en onmiddellijk na het verschijnen van die courant vroeg de volgende weer de aandacht.

Het leven stond nooit een oogenblik stil en de afspiegeling van dat leven was een eindeloos papieren lint dat onophoudelijk afgewikkeld en bedrukt werd.

Aan de zettersbokken werden al weer advertenties voor het volgend nummer gezet, jongens liepen haastig met stukken papier rond, de zetmachines lieten onafgebroken hun kleine metalen matrijsjes vallen, er was een snorrend geluid van ronddraaiende wielen en als de breede deuren bij de pers een oogenblik opengingen, werd al dat geluid overheerscht door de machtige ijzeren stem van dat groote papier-verzwelgende gevaarte.

Bij stapels van honderd tegelijk werden de bladen van den transportband genomen en naar de expeditie doorgegeven.

Daar stonden mannen en vrouwen, die er groote pakken van maakten, elk pak voorzien van een plaatsnaam en die pakken gingen dadelijk weer in andere handen over en werden haastig naar postkantoor of trein gebracht.

De loopers wachtten ongeduldig op de stadseditie.

Met groote tasschen, met manden en wagentjes waren zij gekomen en over een kwartier zouden de eersten de deur uitgaan om in hun wijk bijna huis aan huis het product van aller gezamenlijken arbeid in de brievenbussen te stoppen.

Zij zouden deuren van helder verlichte winkels open doen en een courant op de toonbank gooien en overal zouden grage handen er naar grijpen, overal zouden nieuwsgierige oogen langs de kolommen gaan om het nieuws van stad en land in zich op te nemen.

De stem van Van Doorn brak zijn gedachten.

‘Waar zit je toch?’ riep hij, ‘ga mee Jan, ik moet je wat vertellen.’

Nog met het lawaai der machines in de ooren en de rusteloosheid van het bedrijf als een snel vervagende indruk, liepen de beide vrienden de straat op, twee jonge, energieke mannen, die liefde voor hun werk hadden en voor wie de toekomst nog vol schoone beloften was.